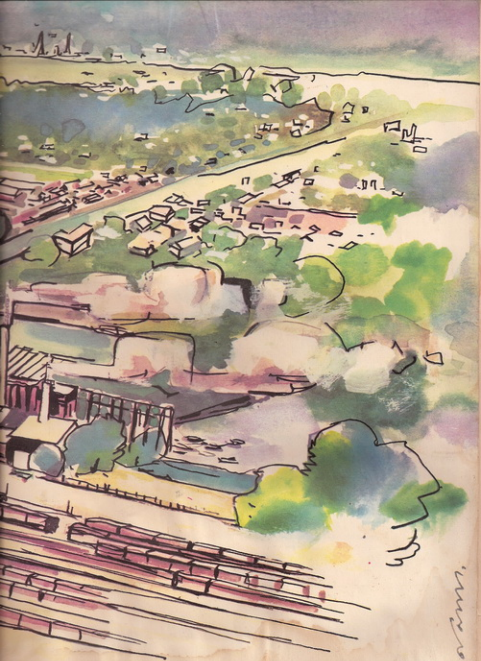

๑๒๕๓ ปีแห่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว - GOLDEN JUBILEE ๑๒๕๓

หนังสือเล่มนี้เขียนโดย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

This book was compiled and written by M.R. Kukrit Pramoj

อนุสรณ์
ใน
งานฉลองครบรอบ ๕๐ ปี แห่งกิจการ
ของ
บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด

พุทธศักราช ๒๔๕๖-๒๕๐๖

In Commemoration of the 50th Anniversary
of
THE SIAM CEMENT CO., LTD.

พระราชดำรัส

พระราชทาน

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จมาทรงเป็นประธานในงานฉลองครบรอบ
๕๐ ปี ของบริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด

และ

๒๕ ปี ของบริษัทกระเบื้องกระดามไทย จำกัด

๗ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด

บางชื่อ พระนคร เมื่อค่ำวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๗

เราทั้งสองมีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสมาร่วมในงานในคืนวันนี้ ซึ่งเป็นวันที่ต้องเนื่องจากการฉลอง ๕๐ ปี ของบริษัทปูนซิเมนต์ และ ๒๕ ปี ของบริษัทกระเบื้องกระดามไทย และขอขอบใจที่บริษัททั้งสอง บริษัทผลิตภัณฑ์และบริษัทค้าผลิตภัณฑ์ก่อสร้างได้ร่วมสมทบในการกุศลด้วย ขอขอบใจที่บริษัท

ที่บริษัทปูนซิเมนต์ได้เจริญก้าวหน้ามาถึง ๕๐ ปี เราได้ฟังจากท่านประธานว่าต้องผ่านอุปสรรคนานาประการด้วยความลำบากยากเย็นทุกประการ ทั้งในด้านวิชาการ ทั้งในด้านการค้า ทั้งในด้านประชาชนด้วย นอกจากนี้ก็มีอุปสรรคที่สุกดิบ เช่น สงคราม บริษัทหรือกิจการใด ๆ ที่เจริญก้าวหน้ามาเป็นเวลานานก็มักจะไม่เกินนี้ แต่บริษัทที่เจริญก้าวหน้าอย่างนี้ถึง จนกระทั่งถามที่รายงานว่าขายหุ้นเป็นเท่าไร ขายแบบขายสองแถวหนึ่ง ซึ่งก็น่าประหลาดอยู่ เพราะว่าเราทั้งหลาย คือทั้งกรรมการ ทั้งผู้ถือหุ้น น่าจะยินดีได้ นอกจากนี้ไม่ใช่ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นเจ้าหน้าที่ เป็นกรรมการหรือเป็นผู้ถือหุ้นเท่านั้นที่ควรจะยินดี แต่เราในฐานะเป็นคนไทยก็ควรจะยินดีที่ได้เห็นบริษัทที่ทำการผลิตวัตถุก่อสร้างที่สำคัญได้เจริญก้าวหน้าจนกระทั่งผลิตปูนซิเมนต์ได้พอเพียงกับความต้องการของประเทศและได้ส่งไปขายต่างประเทศได้ นับว่าได้ทำการเป็นผู้นำเป็นต้น ที่ได้บรรลุถึงผลเช่นนี้โดยที่ยกย่องความเสียสละและลงทุนลงแรงของหลายคน แต่ว่าผู้ที่ลงทุนลงแรงนั้น ก็คงไม่เสียใจ เพราะว่า เห็นผลอันงามที่ได้จากการเสียสละนั้น

บริษัทนี้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ เพราะว่าเรามีวัตถุก่อสร้างที่จะใช้โดยที่ไม่ต้องซื้อจากต่างประเทศ แต่นอกจากนี้ก็มีประโยชน์ในด้านกิจการ ความเจริญได้พิสูจน์ว่า ในเมืองไทย บริษัทใหญ่ ๆ ทั้งได้และดำเนินการได้เป็นผลสำเร็จซึ่งเป็นตัวอย่างและเป็นภาพที่แสดงให้เห็นว่า ถ้าเราตั้งใจจะทำอะไรก็ควรทำได้ ไม่ควรจะท้อถอย อย่างที่เคยพูดอยู่เสมอว่า ในเมืองไทยนี้จะทำอะไรก็ไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้ ผู้สร้างเขาไม่ได้ หรือถ้าจะคิดอะไรก็ป่วยการ เพราะว่าเราซื้อจากต่างประเทศสะดวกกว่าที่จะมาทำเอง อาจจะราคาทุนก็ได้ อาจจะล้มจมก็ได้ หรืออาจจะขายก็ได้ แต่ไม่จริง ถ้าเราทำจริง ๆ เราก็ทำได้ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะว่าไม่ใช่อะไรก็อันอื่น

ประโยชน์ของบริษัทที่มีมากมายหลายประการ ในวันนี้ที่เป็นการฉลอง ก็ไม่ทราบว่าจะฉลองได้อย่างไร นอกจากมาร่วมรับประทานอาหารกัน ก็เป็นวิธีอย่างหนึ่งที่จะฉลอง ก็จะขอพรให้บริษัทนี้ก้าวหน้าไปอีกชั่วอภินิหารก็ไม่ต้อง เพราะว่าได้พบวิธีอย่างหนึ่งที่จะขอพรแก่บริษัทให้ก้าวหน้าและมีคงต่อไป คือการให้ควาทั้ง บัดนี้ขอมอบควาทั้งต่อประธานกรรมการบริษัทปูนซิเมนต์ไทย และขอให้บริษัทนี้ได้ก้าวหน้าเจริญมั่นคงสืบไปชั่วกาลนาน

The Speech made by His Majesty the King
on the Occasion of
The 50th Anniversary of The Siam Cement Co., Ltd.,
and
The 25th Anniversary of The Siam Fibre-Cement Co., Ltd.,
Celebrated at Bangsue
on February 14th, B.E. 2507.

We are both delighted to have the opportunity to participate in the celebration to-night, commemorating the Golden Jubilee of The Siam Cement Co., Ltd. and the Silver Jubilee of The Siam Fibre-Cement Co., Ltd. We also wish to express our appreciation to these two companies as well as to The Concrete Products and Aggregate Co., Ltd. and The Construction Material Marketing Co., Ltd. for their contribution towards public charity.

From what was reported by the Chairman, the development of The Siam Cement Co., Ltd. during the past 50 years to its present position has been not without many difficulties. It is gratifying enough for any firm to have progressed so far throughout the years, and yet it is all the more so when such an achievement as the Company's is a remarkable one, as evidenced by the fact that it can produce cement in sufficient quantity for the home market and at the same time has a surplus for export to the neighbouring countries. Not only the people directly concerned with the Company but we, as Thais, should be proud of this. The attainment of this noteworthy feat is possible only with sacrifice and hard work of many, for which they are now rewarded.

The Company has served the country well as a producer and as a very good example. It is always said that in our country we cannot do business profitably; that any big enterprise would end up in a loss, failure or even bankruptcy. The Company's success has proved that it is not so if we are determined to make it a success.

To celebrate an occasion like this, apart from dining together and drinking a toast, we have found yet another way, that is, to grant a Royal Appointment to the Company and we wish that it may long prosper.

BY APPOINTMENT TO HIS MAJESTY THE KING

สำนักพระราชวัง

ตราตั้งบริษัทไทยซีเมนต์ จำกัด

เป็นสำคัญว่า นายกรัฐมนตรี ได้รับพระบรมราชโองการ

ตั้งให้ บริษัทไทยซีเมนต์ จำกัด เป็นบริษัท

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งขึ้นด้วย พระวินิจฉัยความเจริญกิจการ

วิไลไปชั่วกาลนาน เทอญ

วันที่ ๑๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖

ประทับตราในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(TRANSLATION)

Royal Household.

The Prime Minister was commanded by
His Majesty the King to grant this Royal
Appointment to The Siam Cement Company Limited
as Purveyor to His Majesty.

Given on this 17th day of December, B.E. 2506

Signed General Thanom Kittikachorn
Prime Minister

Seal of the Prime Minister

X
เจ้าพระยามรราช

เป็นผู้รับสนอง

พระบรมราชโองการ

ให้เริ่มก่อการได้ประชุมตั้งบริษัท

เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๖

คณะกรรมการชุดแรก

ของบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด

ประกอบด้วย

พระยาอรอดการประสิทธิ์

พระบริบูรณ์ราชสมบัติ (เจ้าพระยาสุรสีห์พิทักษ์)

หลวงสวัสดิ์เวียงชัย (พระยาสุขุมนัยวินิจ)

มร. อี.จี. โกลโล

นาวาโท ดับลิว. แอด. กรูต

Chao Phya Yamaraj was assigned
the task of forming the Company.

The Statutory Meeting was held on June 14, 1913;
and the Company's
first Board of Directors consisted of:-

Phya Arthakara Prasiddhi

Phra Boribun Raja Sombat (later Chao Phya Sribibadhana)

Luang Svasti Wiengchai (later Phya Sukhum Naivinich)

Mr. E.G. Gollo

Cmdr. W. L. Grut.

ใน พ.ศ. ๒๔๕๖

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงมีพระบรมราชโองการให้ตั้งบริษัท

ขึ้นผลิตซีเมนต์ในประเทศไทย

IN THE YEAR 1913

KING RAMA VI

COMMANDED THAT

A CEMENT INDUSTRY BE ESTABLISHED

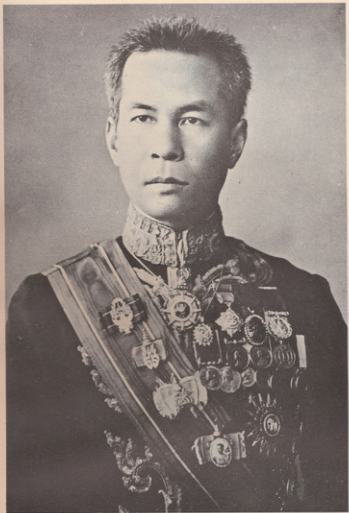
IN THE KINGDOM.

เจ้าพระยาวิชิตวงษ์วุฒิไกร
CHAO PHYA YAMARAJ

พระยาอรรถกวีรปัญญาธิบดี
PHYA ARTHAKARA PRASIDDHI

พระบรมหาราชสมบัติ (เจ้าพระยาสุรวิทยพันธุ์)
PHRA BORIBUN RAJA SOMBAT (CHAO PHYA SRIBIRADHANA)

หลวงศรีวิสุทธิ (พระยาสุริยวงษ์)
LUANG SHARTI WIENGCHAI (PHYA SUKHUM NAIVINICH)

MR. E. G. GOLIO
MR. E. G. GOLIO

นายโท ตับฉิว, แอด. กรูต
CMDR. W.L. GRUT

ปฐมเหตุ

เมื่อ ๕๐ ปีมาแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ สั่งให้เจ้าพระยาสมรภพขึ้นวิวัฒนาการขึ้นบริรักษ์ เพื่อผลิตชิ้นงานขึ้นในประเทศไทย โดยทางพระคลังข้าที่จะรับซื้อหุ่นของบริรักษ์ขึ้นจำนวน ๑ ใน ๑ ของหุ่นทั้งหมดในขั้นต้น

เจ้าพระยาสมรภพจึงได้ขอให้พระยาบวรการประสิทธิ์ พระยาเสนาเสนาบดี พระยาบริรักษ์ราชสมบัติ (ภายหลังเป็นเจ้าพระยาสุรสีห์) พระยาเสนาบดี (ภายหลังเป็นพระยาเสนาบดีสาวิ-กัล) หลาวสวัสดิ์เวียงชัย (ภายหลังเป็นพระยาสุพรรณวิชัย) มีสเตอร์ อี.จี. ไกล นาวาโท สืบลิ-แอต. กรูต เป็นผู้ริเริ่มการจัดตั้งบริษัทขึ้นนามว่า "บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)" ขึ้น

ขณะผู้ริเริ่มการนี้ ได้จัดให้มีการประชุมตั้งบริษัทขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๖ และบริษัทได้รับการจดทะเบียนให้เป็นบริษัทจำกัดตามทะเบียนเลขที่ ๖ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม สอดคล้องกับข้อบังคับของบริษัทระบุไว้ว่า สามในสี่ของทุนทั้งหมดจะถือเป็นของมหาชนไทย และข้อบังคับนี้ถือใช้มาจนปัจจุบันนี้

การตั้งบริษัทขึ้นเมื่อ ๕๐ ปีมาแล้ว นับว่าเป็นหลักบ่อกระดองทางอีกอันหนึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย แต่อุตสาหกรรมหนักนั้นก็มีอยู่แต่มาหลายอย่าง ในพื้นที่นี้ของประเทศไทย เพราะว่าเหตุใดจึงได้มีพระบรมราชโองการให้ตั้งบริษัทขึ้นผลิตซิเมนต์ มีใช้เพื่อค้ำเนินการอุตสาหกรรมหนักอย่างอื่น

เนื่องด้วยซิเมนต์เป็นวัสดุสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในการสร้างอาคารที่ถาวร การที่รัฐบาลในสมัยนั้นได้เริ่มวางรากฐานแห่งการอุตสาหกรรมหนักในประเทศขึ้นโดยการผลิตซิเมนต์ ก็คงเนื่องมาจากความจำเป็นในอันที่จะพัฒนาประเทศด้วยการก่อสร้างอาคารถาวรต่าง ๆ ขึ้นก่อนเป็นจำนวนมาก การอุตสาหกรรมหนักนั้น จะเริ่มขึ้นด้วยการผลิตสิ่งอื่นก็จะไม่ได้ แต่ถ้าเริ่มด้วยอุตสาหกรรมที่จะบังคับเป็นผลผลิตอันมีความจำเป็นเป็นอันดับแรกแล้วก็จะยิ่งขึ้น ซิเมนต์ที่ต่อผลผลิตที่อยู่ในลักษณะนี้ในสมัยนั้น ทั้งนี้เป็นการอนุญาตด้วยเหตุผลรวมสามัญ

เมืองไทยเราแต่ก่อนปลูกสร้างบ้านเรือนกันด้วยไม้เป็นพื้น จะมีอาคารที่ก่ออิฐถือปูนก็แค่โบสถ์ วิหาร ปราสาทราชวัง หรือกำแพงป้อมค่าย ปูนที่ใช้ในการก่อสร้างนั้นก็คือปูนสอ ซึ่งถึงแม้จะเป็นวัสดุที่ผลิตได้ง่ายกว่าซีเมนต์ แต่ก็ยากยิ่งกว่าในการผสม เช่นต้องผสมด้วยน้ำอ้อยและกากาเคียวจากหน่ววัวเพื่อให้เกิดความเหนียวแน่น เป็นเรื่องยุ่งยากและล่าช้าทั้งยังไม่ทนทานเท่าซีเมนต์อีกด้วย เมื่อเมืองไทยมีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องพัฒนาประเทศ ด้วยภารกิจสร้างอาคารอันทันสมัยเป็นจำนวนมาก นอกเหนือไปจากอาคารที่เคยก่อสร้างกันมาแต่ก่อน ความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนวัสดุที่เคยใช้อยู่เดิมมาเป็นวัสดุใหม่ที่ใช้การได้รวดเร็วกว่าและคงทนถาวรกว่าก็เกิดขึ้น

การพัฒนาประเทศนั้นอาจเป็นได้ด้วยวัสดุประเภทต่างๆ กัน พอจะกล่าวได้ว่าตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงต้นรัชกาลที่ ๖ พัฒนาการในประเทศไทยเป็นการพัฒนาเพื่อเอกราช

ยุคนี้เป็นยุคล่าเมืองขึ้นโดยประเทศมหาอำนาจจากตะวันตก ประเทศใดในเอเชียที่ไหวตัวไม่ทันความเคลื่อนไหวแห่งประวัติศาสตร์ในสมัยนั้น ก็ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจจากตะวันตกไปสิ้น ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในจำนวนเมืองประเทศที่ไหวตัวทัน จึงรักษาเอกราชของตนไว้ได้มาจนทุกวันนี้ ประเทศไทยได้สังเกตว่าอารยประเทศนั้นไม่คงตกเป็นเมืองขึ้นของใครๆ เพราะฉะนั้น ทางเดียวที่จะทำให้ประเทศไทยไม่คงตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอื่น ก็คือการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นอารยประเทศ ประเทศไทยได้สังเกตข้อไปอีกว่า คำว่า อารยธรรม และ อารยประเทศ ตามที่คนของผู้นำเมืองขึ้นในสมัยนั้นมีความหมายไม่ลึกซึ้งกว้างขวางนัก อารยประเทศก็คือประเทศที่มีการปกครองและความเป็นอยู่ต่างๆ แบบฝรั่ง และอารยธรรมก็คือความเจริญแบบฝรั่ง หากประเทศใดในเอเชียมีการปกครอง ความเป็นอยู่และความเจริญแบบฝรั่งแล้ว ฝรั่งก็ไม่เอาเป็นเมืองขึ้น

เมื่อผู้ครองเมืองไทยในสมัยนั้นจับความจริงได้ดังนี้แล้ว การดำเนินการต่อไปเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชก็เป็นสิ่งที่เห็นไปตามแผนที่ตั้งแน่นอน แผนนั้นก็คือทำให้เมืองไทยให้เป็นเมืองแบบฝรั่ง และทำความเจริญแบบฝรั่งให้เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้มิใช่สิ่งที่ผู้ครองเมืองไทยและคนไทยทั่วไปได้เห็นว่าเย็นของดีงามไปหมด แต่เมื่อมีความจำเป็นต้องการเพื่อเอาตัวรอดก็จำต้องทำไป เพราะเอกราชของชาตินี้ย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ความเป็นอยู่ต่างๆ ขบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนพื้นฐานทางจิตใจของคนไทยให้เป็นไปตามแบบฝรั่งนั้นเป็นของเหลือวิสัย เพราะคนไทยไม่ใช่ฝรั่ง แต่เพื่อรักษาตัวให้รอดอันเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งยวด เราจึงจำต้องพยายามเปลี่ยนไปให้ละม้ายฝรั่งที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงต่างๆ นั้นจะเป็นแค่เพียงผิวเผิน ไม่มีอะไรลึกซึ้งไปกว่าจากละคร ก็ยังดีกว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงเสียเลย เพราะฝรั่งที่มาเมืองไทยโดยประสงค์จะล่าเมืองขึ้นนั้นมีเวลาและโอกาสที่จะคุกแค่เพียงผิวเผิน มิได้ลึกซึ้งเกินไปกว่านั้น และเมื่อได้เห็นแค่เพียงผิวเผินว่าเมืองไทยไม่เป็น "อารยประเทศ"

ฝรั่งก็พอใจไม่เอาเป็นเมืองขึ้น หรือถึงจะมีฝรั่งชาติใดไม่เลิกล้มความตั้งใจที่จะเอาเมืองไทยเป็นเมืองขึ้น ก็จะมีฝรั่งชาติอื่นคอยชักชวนมิให้ทำตามที่ตั้งใจไว้ได้ เมืองไทยก็เป็นเอกราชตลอดมา

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในเมืองไทยตามแผนที่ได้กล่าวมามีมากมายที่สุดที่จะพรรณนา บางอย่างก็มีเจตนาที่จะให้ฝรั่งได้แต่เห็นแล้วไม่ทูลกว่าคนไทยเป็นคนป่า แต่บางอย่างก็มีผลลึกซึ้งและยั่งยืนถาวร ยกตัวอย่างเช่น การประกาศให้ข้าราชการสวมเสื้อเข้าเฝ้าฯ ในรัชกาลที่ ๔ และการเปลี่ยนแปลงหลักการปกครองอย่างใหญ่หลวงในรัชกาลที่ ๕ ซึ่งมีผลไกลสุดที่จะประมาณได้ การเปลี่ยนแปลงบางอย่างก็มีเจตนาที่จะให้ฝรั่งเลื่อมใสและเชื่อมั่นให้คนไทยเลื่อมใสฝรั่ง เช่นการหมยคบหาเวลาเสด็จของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น คนไทยเห็นว่าเป็นมารยาทอันสูงและงดงาม ผู้ใดทำเป็นก็ถือว่าเป็นผู้มีเกียรติที่ได้รับการยอมรับมาแล้วด้วยดี แต่ฝรั่งกลับถือว่าเป็นมารยาทที่น่ารังเกียจ แสดงถึงการกษัตริย์ ฝรั่งที่เข้ามาเมืองไทยสมัยนั้นมักจะขัดแย้ง ไม่ยอมปฏิบัติตามธรรมเนียมไทยในเมื่อมีโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ฝรั่งที่ยอมปฏิบัติตามก็มักทำไปด้วยความเกรงกลัวของเขิน ไม่น่าดูเป็นอย่างยิ่ง ทางราชการในสมัยนั้นจึงได้ยอมให้ฝรั่งเข้าเฝ้าฯ โดยแสดงความเคารพตามธรรมเนียมของตน คือการยืนและถวายคำนับเมื่อเสด็จออก ส่วนคนไทยนั้นยังเฝ้าฯ ตามธรรมเนียมเดิม คือถวายบังคมและหมอบ ผลที่เกิดขึ้นคือฝรั่งเข้ามามีอิทธิพลมากขึ้นในไทยหรือฝรั่ง ซึ่งอาจจะหาพบยากและไม่ค่อย จึงได้เปลี่ยนเสื้อใหม่ให้อันถวายคำนับและนั่งเก้าอี้เฝ้าฯ ทำกันไม่ว่าจะเป็นไทยหรือฝรั่ง ฝรั่งก็เห็นแก่เงินมากขึ้นทุกวันนี้พวกคนไทยรับขนบธรรมเนียมของฝรั่งอย่างง่ายดาย แต่จะมีฝรั่งสักกี่คนที่จะรู้ว่าแม้ในทุกวันนี้พวกคนไทยเข้าเฝ้าฯ ในเทวโอรุณ คนไทยก็ยังสมัครใจที่จะหมอบกราบเข้าเฝ้าฯ ตามธรรมเนียมเดิมของตนอยู่

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นี้ ถ้าจะบรรยายไปก็คงจะมากมายไม่รู้จบ แต่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งซึ่งสามารถแสดงให้เห็นความเจริญแบบฝรั่งได้ประจักษ์ชัดยิ่งกว่าสิ่งอื่น การเปลี่ยนแปลงนี้ก็คือการเปลี่ยนแปลงในรูปร่างหน้าตาของบ้านเมืองนั่นเอง กรุงเทพมหานครได้พัฒนาออกไปทางเหนืออย่างรีบเร่ง ถนนหนทางและสะพานได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง สถานบริการการได้ปลูกสร้างขึ้นด้วยอิฐปูนเป็นอาคารทันสมัยในสมัยนั้น อาคารร้านค้าและบ้านเรือนข้าราชการหรือราษฎรที่มีฐานะดีก็เปลี่ยนจากไม้ไปเป็นเหล็ก ทั้งหมดนี้เป็นไปเหมือนกันละมิดในรัชกาลที่ ๕ และที่ยังคงเหลือให้เห็น ให้ความประทับใจแก่ทุกคนก็คือถนนที่กว้างใหญ่ไพศาลอันเกิดขึ้นมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ และที่ยังคงเหลือให้เห็น ให้ความประทับใจแก่ทุกคนก็คือถนนที่กว้างใหญ่ไพศาลอันเกิดขึ้นมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๕

การก่อสร้างอย่างใหญ่หลวงนี้เกิดขึ้นทั่วประเทศ และเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ทำกันต่อไปในเมืองไทย ด้วยความเร่งร้อนเหมือนกับความใคร่อันสูง ความใคร่สูงนี้เมื่ออยู่คลอบคลางจนถึงรัชกาลที่ ๖ การก่อสร้างบ้านเมืองดำเนินต่อมาโดยมิได้หยุดยั้ง ความตั้งใจที่จะสร้างจากละครอันสวยงามขึ้นเพื่อกอบกู้ชาติฝรั่งไม่ได้แปรรูปไปแล้ว คนไทยต้องการสร้างความพอใจของตนเอง ความต้องการในวัสดุทุกอย่างสร้างที่ทันสมัยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อิฐแบบเก่าที่เคยใช้กันมาทั้งหมดก็หมดไปแล้ว ต้องสร้างใหม่แต่ใช้แบบใหม่ขึ้นที่บางกอกด้วย ด้วยเหตุเหล่านี้โรงงานผลิตซิเมนต์ก็เป็นสิ่งธรรมดาที่จะต้องคิดตามมาอย่างแน่นอน

ประเดิมชัย

โชคชัยและโชคศึกจะเป็นอาคันตุกะฝาแฝดประจำราศีที่แฉะเวียนมาเยือนบริษัทในจังหวัดไล่เลี่ยกันอยู่เสมอมาตั้งแต่กันเกราบที่เกี่ยวกับเรื่องที่ตั้งโรงงาน ในเส้นทางทางบริษัทได้เลือกหมายที่ดินริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งอยู่ทางเหนือของกรุงเทพมหานคร โดยพิจารณาเห็นเป็นทำเลที่เหมาะสมที่สุดสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ทั้งนี้ก็เพราะในกาลนั้น ตลาดในความคาดหวังสำหรับจำหน่ายซีเมนต์ทั้งหมดเกือบจะกล่าวได้ว่ารวมกันอยู่ภายในกรุงเทพฯ และในละแวกใกล้ ๆ นั้นเอง หากโรงงานได้ตั้งอยู่ในทำเลค่อนข้างใกล้ตลาด ค่าใช้จ่ายในการขนส่งก็ยิ่งย่นย่อลง และจะเป็นผลให้ของที่ผลิตได้สามารถจำหน่ายในราคาถูกลงด้วย และหนทางไปตลาดของเราในสมัยนั้นก็ไม่มีเส้นทางใดจะวิเศษเกินไปกว่าทางรถไฟ แต่เรายังกลัวไม่ได้ที่อยู่อะไร จะให้รถไฟเลี้ยวมารับเรา ทางบริษัทจึงดำริจะเป็นฝ่ายวางทางไปบรรจบกับทางรถไฟที่มีอยู่แล้วนั่นเอง แต่ขระรอยการขุดรถไฟแผ่นดินสมัยนั้นจะไม่มีสนใจบทบาทเจ้าหน้าใหม่อย่างโรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่เช่นนี้ ราคาค่าก่อสร้างทางแยกไปสู่บริเวณที่ดินริมแม่น้ำของบริษัทซึ่งทางกรมรถไฟได้ตั้งมาจึงอยู่ในอัตราสูงเกินกว่าที่เราจะสามารถตกลงกันได้ ทางบริษัทจึงต้องวิ่งเล่นหาที่ใหม่โดยด่วนเพื่อที่จะได้ขยับเข้าไปอยู่ในทำเลที่ใกล้ทางรถไฟเข้าไปอีก และก็มีบริษัทโชคชัยของบริษัทที่เก่าแก่ของที่ดินมีชื่อผู้หนึ่ง ซึ่งมีที่ดินผืนใหญ่อยู่ในย่านบางซื่ออันเป็นทำเลที่ตั้งกรมประมงของเรา ท่านเดิมใจดีก็ที่จะแลกเปลี่ยนที่ดินผืนนี้กับที่ดินเดิมของเรา ปัญหายุ่งยากในขั้นเริ่มแรกของเราก็คือเป็นอันลุล่วงไปด้วยดี

ญาติมิตรชาวต่างประเทศของเรา

ว่ากันในเรื่องของโชคชะตา มีอยู่ประการหนึ่งซึ่งน่าจะถือได้ว่าเป็นโชคดีแก่ทางบริษัทแต่ด้วยเหตุวานั้น ได้แก่วาระที่มีการเรียกประชุมสื่อเครือจักร คณะกรรมการบริษัทของเราได้พิจารณาโดยรอบคอบระหว่างบริษัทอื่นในประชุมคราวเช้าสามราชมายังกันมีบริษัทอังกฤษ บริษัทเยอรมัน และบริษัทแคนาดา และในที่สุดคณะกรรมการได้ตัดสินใจเลือกให้บริษัทแคนาดาได้รับประมูล เพราะเหตุว่าบริษัทนี้ได้เสนอวิธีการอันดีที่สุดที่จะเป็นทางให้โรงงานอุตสาหกรรมจีนใหม่ของเราได้ตั้งขึ้นบนรากฐานที่มั่นคงและถาวรจริง ๆ หลังจากสิ่งซึ่งอาจเรียกได้ว่า โรงงานจากประเทศแคนาดา ในอันที่ต่อมาเราก็ได้ คนแคนาดา มาช่วยเป็นกำลังค่าเงินงานอันใหม่เอี่ยมสำหรับเราทั้งในฝ่ายธุรกิจต่าง ๆ และในฝ่ายการช่างทุกแผนก และที่กับเราตลอดมาตั้งแต่บัดนั้นจนบัดนี้

ในคดีนี้ เราขอกล่าวเป็นการจารึกไว้ว่า บรรดาเจ้าหน้าที่ชาวแคนาดาทั้งหลายต่างก็ได้ร่วมแรงร่วมใจสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่บริษัทอย่างเต็มที่ ช่วยประสิทธิ์ประสาทความรู้ความสามารถในทุกแขนงงานให้แก่เจ้าหน้าที่และคนงานไทยของเรา กับทั้งได้ปลูกฝังน้ำใจอันจงรักภักดีต่อบริษัทในทุกวิถีทางตลอดมา ดังที่ได้ปรากฏให้ประจักษ์เป็นหลักฐานทางอันน่าอัศจรรย์หลายครั้งหลายครา นอกจากความเป็นมิตรในเบื้องต้น เจ้าหน้าที่ชาวแคนาดาได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเราในทุก

ทุกทุกสมัย ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ เขาได้ร่วมชะตาภัยกับเราเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว
กันอย่างเด็ดเดี่ยวกล้าหาญเป็นญาติสนิทของเรา ในครั้งหลังเมื่อไม่นานมานี้ สมเด็จพระเจ้ากรุงเคนยาและสมเด็จพระราชาธิบดีเสด็จมาเยือนบริษัท เป็นนิมิตรมงคล
แห่งความร่วมมือระหว่างชาวเคนยาและชาวไทยในอุตสาหกรรมนี้

และด้วยประการฉะนี้ เราก็เห็นสมควรได้ที่จะขอแสดงความระลึกถึงมิตรอุปการะเก่าแก่ท่านแรก
คือท่าน นาวาโท คยิลว. แอด. อู๊ด ผู้เป็นหนึ่งในเจ็ดของผู้เริ่มการจัดตั้งบริษัท ร่วมเงินทุนเริ่มแรกเป็น
จำนวนหนึ่งในสามเพื่อแบ่งขายให้แก่ประชาชนต่อไป คลอดจนเป็นหัวเรือหัวแรงสำคัญในการสถาปนา
บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด ต่อมาได้รับหน้าที่เป็นประธานกรรมการคนที่สองของบริษัท ดูแลกิจการ
วางแผนการ และดำเนินการคลอดมาจนถึงยอนกันแห่งสงครามโลกครั้งที่ ๒

สงครามโลกครั้งที่ ๑ กับโชคเคราะห์ของซิเมนต์ไทย

เกณฑ์ชะตาของโลกที่นับได้ว่าเป็นผลต่อชะตาชีวิตของซิเมนต์ไทยโดยตรง เห็นจะไม่มีการ
ใดถึงไปกว่าในคราวที่เกิดสงครามโลกขึ้นเป็นครั้งแรก

ในเวลาที่โรงงานบางซื่ออยู่ระหว่างวางแผนก่อสร้าง บรรดาเครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าซึ่งได้สั่งซื้อ
จากผู้ผลิตในประเทศเยอรมันถึงสิ้นเงิน ได้มีการการขนส่งอยู่พร้อมสรรพแล้วที่ท่าเรือเมืองแอนทเวอร์พ ก็
พอสักสงครามโลกได้อุบัติขึ้นในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ อันเมืองแอนทเวอร์พซึ่งอยู่ทางเหนือของประเทศ
เบลเยียมนั้นหรือก็เป็นที่ยึดของพวกเยอรมัน เป็นปราการที่แข็งแรงอย่างที่สุดแห่งหนึ่งในยุโรป รูปการณ์จึง
เป็นตึกหักหมดยาว คงจะต้องรอไปอีกนานกว่าผลิตภัณฑ์ที่ติดค้างอยู่ที่นั่นจะมีโอกาสได้ลงเรือมาประเทศไทย
ฉะนั้น เพื่อไม่ให้แผนงานก่อสร้างทางนี้ต้องพลอยค้างเป็นไปด้วย ทางบริษัทจึงตกลงสั่งซื้อเครื่องอุปกรณ์
ไฟฟ้าเหล่านี้เข้ามาอีกชุดหนึ่งจากประเทศเยอรมัน แต่แล้วก็ปรากฏว่าเหตุการณ์ได้ผันแปรไปจากที่คาด
หมายไว้ เมืองบอมเบอแอนทเวอร์พ ได้ตกอยู่ในความยึดครองของกองทัพเยอรมันในเดือนตุลาคมก็เลยกั้น
นั้นเอง เป็นผลให้สินค้าต่าง ๆ บรรดาที่เป็นผลิตภัณฑ์สัญชาติเยอรมัน ซึ่งส่งมาค้างอยู่ที่ท่าเรือเมือง
แอนทเวอร์พ ได้ถูกขนย้ายไปอยู่ที่ท่าเรือเมืองแอนบูร์กในประเทศเยอรมัน แล้วแยกย้ายกันลงเรือต่อไปตาม
จุดหมายปลายทาง

ทั้งนี้เป็นเหตุให้กลายเป็นว่า ทางโรงงานซึ่งเพิ่งตั้งใหม่ของเรามิจะโผล่เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า
สำหรับอยู่ใช้ทุกชิ้นเลย ซึ่งนั่นไม่ใช่เรื่องดีเลย โดยเฉพาะสำหรับบริษัทที่เพิ่งตั้งใหม่ก็ย่อมมีภาระเพิ่ม
ทางภาระเงินให้หนักหนายิ่งขึ้นเช่นนี้

แต่ทว่าเคราะห์หามยามร้ายของโลกครั้งนั้น
ก็มีส่วนทำคุณให้แก่ซิเมนต์ไทยอยู่เป็นอันมาก

พบแหล่งหินขาวแห่งใหม่ที่ตำบลบ้านหม้อ อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี แต่กระนั้นระยะทางขนส่งที่ไกลลงเหลือ ๑๐๐ กิโลเมตรก็เพียงพอใกล้ลงน้อยเท่านั้นเอง ดังนั้นว่าใกล้เกินควรสำหรับการขนวัตถุดิบมาประกอบการผลิตซีเมนต์อยู่นั่นเอง

ครั้นต่อมา เมื่อการคมนาคมไฟฟ้าลงมาถึงทางรถไฟและรถยนต์ และเป็นสื่อให้ตลาดซีเมนต์ทั่วทั้งกว้างออกไปจากเขตพระนครอันเป็นตลาดดั้งเดิมยิ่งขึ้นเป็นอันมาก ทางบริษัทก็ได้ตกลงขยายกิจการเพิ่มเติมด้วยการสร้างโรงงานขึ้นใหม่อีกแห่งหนึ่งที่ท่าหลวง อำเภอกำแพง จังหวัดอยุธยา ที่ตั้งโรงงานใหม่นี้เป็นทำเลที่นับว่าได้เปรียบกว่าที่ตำบลบางซื่อ เพราะมีการลำเลียงทางน้ำให้อาศัยได้ด้วย และถึงกว่านั้นยังอยู่ห่างจากบ่อนหินขาวที่บ้านหม้อชั่ว ๑๐ กิโลเมตร การขยายงานครั้งนี้สำคัญนี้ ได้เริ่มก่อหน้าจะเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพียงเล็กน้อย

แต่ก็อีกนั่นแหละ นับเป็นหนที่สองในประวัติของ บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด ที่เราไม่สามารถทำให้กรรมรถไฟเห็นออกเห็นใจบริษัท ซึ่งบัดนี้แม้จะได้เปลี่ยนฐานะมาเป็นลูกค้าเก่าเพียงไรแล้วก็ตาม บริษัทก็ต้องออกเงินสร้างทางแยกยาว ๘ กิโลเมตร เพื่อเชื่อมโรงงานท่าหลวงกับทางรถไฟสายเหนือที่สถานีบ้านหม้อแล้วอีกให้เป็นเขตบัตติของกรรมรถไฟ กับทั้งต้องเลือกการวางบรรทุกสินค้าในอัตราธรรมดาเช่นเดียวกับผู้ใช้รถไฟอื่น ๆ ผลปรากฏในที่สุดว่า การเลือกไปตั้งโรงงานที่ท่าหลวงได้ทำให้บริษัทเรากลายเป็นเจ้าจำนำใหญ่ที่สุดรายหนึ่งของกรรมรถไฟ

เราทำได้เพียงแค่นี้เอง

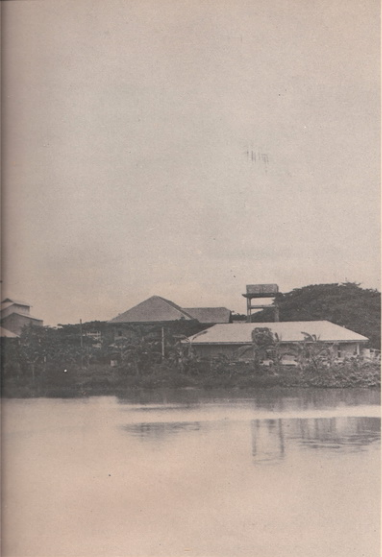
ในฐานะลูกค้าของทางรถไฟสายเหนือ

เมื่อพูดถึงวัตถุดิบ ก็ใครจะขอเอ่ยถึงเรื่องราวบางประการเกี่ยวกับอุปนิสัยอันเป็นสิ่งผสมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งไว้เสียด้วย ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ บริษัทได้พบแหล่งอุปทานอีกประเภทหนึ่งคือเกลือหิน ซึ่งบอกให้สะดวกกว่า วัสดุที่นำมาใช้เป็นผลพลอยได้จากการทำนเกลือตามชายฝั่งทะเลของประเทศเรา และในปัจจุบันเราก็ใช้เกลือหินมากที่สุดเท่าที่แหล่งผลิตจะมีป้อนให้เราได้ ส่วนปริมาณที่ต้องการนอกนั้นเราก็ใช้อุปทานซึ่งกันหาได้แล้วในประเทศเรา

ซีเมนต์ไทยที่ออกนอก

หลังจากซีเมนต์ต่างประเทศซึ่งเป็นเจ้าตลาดมาแต่เดิม มีอันต้องเปิดช่องทางให้แก่ซีเมนต์ไทยคืบไถ่กล่าวมาแล้ว คือเมื่อเส้นทางขนส่งทางทะเลหลวงกลับราบรื่นเป็นปกติแล้วจึงได้กลับมามีใหม่ แต่ทว่าความพยายามของบริษัทให้ขยายกิจการเพื่อทวีผลผลิตให้เพียงพอับความต้องการของตลาดอยู่ตลอดมานั้น เป็นผลให้ปรากฏว่าในปีหนึ่ง ๆ ปริมาณของซีเมนต์ต่างประเทศที่ผ่านเข้ามาทางท่าเรือกรุงเทพฯ มีไม่เกินกว่าร้อยละแปดของปริมาณซีเมนต์ทั้งหมดที่จำหน่ายในปีเดียวกัน

โรงงานบางซื่อแต่เดิม
เมื่อเริ่มดำเนินการผลิตซีเมนต์ในตอนแรกตั้ง
Bangsue Factory in the early days

สำหรับการส่งซิเมนต์ออกไปจำหน่ายนอกประเทศนั้น นอกจากเท่าที่ได้เคยส่งไปขายในละแวกเพื่อนบ้านใกล้เคียงของเราก็คือสิงคโปร์ ปีนัง และทางภาคเหนือของสหพันธรัฐมาลายูในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๐-๒๔๖๓ นั้นแล้ว ยังไม่ปรากฏว่าได้ทำกันอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะมีซิเมนต์เหลือใช้ภายในประเทศเพียงจำนวนเล็กน้อย แต่เมื่อได้มีการขายกักตุนผลิตของโรงงานเป็นลำดับมาจนปริมาณเหลือใช้ภายในประเทศมีมากพอจะกระทำได้แล้ว บริษัทเราก็สามารถส่งซิเมนต์เข้าไปจำหน่ายในประเทศใกล้เคียงได้อีกอย่างเป็นล่ำเป็นสันตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๓ เป็นต้นมา ทั้งยังได้ขยายตลาดไปถึงประเทศลาวและเวียดนามได้อีกด้วย

“ตรา” บอก “ชนิด”

เพื่อสนองความต้องการของงานก่อสร้างประเภทต่าง ๆ ทางบริษัท ได้ผลิตซิเมนต์ออกจำหน่ายหลายชนิดด้วยกัน แต่ละชนิดมีตราเครื่องหมายแตกต่างกัน

ตรา “ช้าง” เป็นซิเมนต์ปอร์ตแลนด์ชนิดธรรมดาของเรา ซึ่งผลิตขึ้นตามมาตรฐานของอังกฤษและอเมริกัน

ตรา “ซูเปอร์” ซึ่งต่อไปจะเรียกว่าตรา “เอราวัณ” เป็นซิเมนต์ปอร์ตแลนด์ชนิดพิเศษซึ่งแข็งตัวเร็ว จัดว่าเป็นซิเมนต์ชั้นเยี่ยมที่บริษัทได้ผลิตออกจำหน่ายอยู่เป็นประจำ และเป็นที่คาดหมายได้ว่าซิเมนต์ชนิดนี้จะแพร่หลายยิ่งขึ้นไปอีก เมื่อคุณภาพของซิเมนต์ตรา “ซูเปอร์” เป็นที่รู้และเข้าใจกันกว้างขวางก็เชื่อว่าสามารถใช้ทำคอนกรีตได้เป็นพิเศษเพียงใด

ตรา “เสือ” เป็นซิเมนต์ชนิดพิเศษซึ่งในกรรมวิธีของการผลิตมีการบดขยี้ละเอียด ซิเมนต์ชนิดนี้เราได้ทำมานานปีแล้ว ก็ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๔ และในทุกวันนี้เราওผลิตซิเมนต์ตรา “เสือ” ในอัตราประมาณร้อยละห้าสิบของซิเมนต์ทั้งหมดอยู่

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ บริษัทได้ประสบอุปสรรคในการจัดหาปิโตรลیمจึงเป็นเหตุให้ต้องหันไปผลิตซิเมนต์ประเภท “ปูลิโซลนิก” อีกชนิดหนึ่ง โดยใช้ปูนเม็ดสำหรับซิเมนต์ธรรมดาหนึ่งส่วนผสมกับดินเผาหนึ่งส่วน และใช้กลีเซอรอลมาเป็นเครื่องบดกับเวลาของการแข็งตัว ซิเมนต์ชนิดนี้ได้ช่วยบรรเทาความขาดแคลนปูนเม็ดซึ่งผลิตได้เป็นจำนวนจำกัดในระหว่างสงคราม และเป็นซิเมนต์ที่ใช้การได้ดีในงานก่อสร้างทั่ว ๆ ไปที่ไม่มีการเสริมเหล็กอันจะเป็นเหตุให้ผลิตภัณฑ์ล้าสมัยนักแลเลิกให้ก่อรูปไปโดยเร็วเป็นธรรมดา

ส่วนซิเมนต์ปอร์ตแลนด์ชนิดขาวที่กึ่งหนึ่งบริษัทได้จัดทำออกจำหน่ายโดยใช้ปูนเม็ดที่มาจากต่างประเทศนั้น เวลาใช้ต้องทำสีแล้วเพราะหาปูนเม็ดจากต่างประเทศชนิดนี้ในราชอาณาจักรไม่พอใช้

สำหรับความต้องการทางทันตศัลยกรรมในการก่อสร้างเขื่อนเขื่อนน้ำหนั้น ทางบริษัทได้เคยทำซิเมนต์ปอร์ตแลนด์ชนิดที่ให้ความร้อนปานกลางตนเองให้เหมือนกัน

กิจการแขนงใหม่ ๆ ของบริษัท

โดยที่ไม่มีนโยบายจะทำการใด ๆ อันเป็นการแข่งแข่งแข่งกับลูกค้าของตนเอง ทางบริษัทจึงไม่เต็มใจเลยที่จะผลิตวัตถุสำเร็จรูปประเภทที่ทำจากซีเมนต์หรือคอนกรีต แต่ในบางกาละกฏเกณฑ์ก็จำเป็นต้องมีการยกเว้นบ้าง อย่างในกรณีที่เป็นกรณีวิเศษของใหม่เพื่อสร้างให้เกิดความนิยม ซึ่งในเรื่องเช่นนี้บริษัทยอมอยู่ในฐานะที่จะทำได้ดีกว่าฝ่ายลูกค้า หรือในกรณีที่อาจจะหาใครที่มีทุนรอนพอจะเปิดดำเนินการใหม่ ๆ ขึ้นได้ อย่างเช่นการทำกระเบื้องกระเพาะและท่อน้ำพร้อมสรรพด้วยส่วนประกอบซึ่งผลิตด้วยซีเมนต์และหินสาลีเป็นอาทิ

กิจการใหม่ที่กล่าวถึงนี้เป็นภาระของบริษัทใหม่ที่มีชื่อว่า บริษัท กระเบื้องกระเพาะไทย จำกัด ซึ่งบริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการมาทั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ กิจการแขนงใหม่นี้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว และพร้อมกันนั้นเองซีเมนต์ของบริษัทก็ได้ถูกค่าเจ้าจำนำที่นำพวงแหวนเพิ่มขึ้นอีกหลายครั้งด้วย และต่อมา นับแต่ปี ๒๕๐๓ บริษัท กระเบื้องกระเพาะไทย จำกัด ก็ได้แยกตัวออกไปดำเนินการโดยแยกเทศ

กิจการใหม่อีกแขนงหนึ่งที่อุบัติขึ้นในระหว่างสงครามครั้งหลังนี้ ได้แก่การผลิตเหล็กจากสินแร่ในประเทศ งานนี้ให้เจริญสืบมาจนภายหลังสงครามได้เกิดมีโรงงานถลุงเหล็กและผลิตเหล็กกล้าขนาดเล็กขึ้นที่ท่าหลวง หลังจากนั้นก็ได้มีการทดลองตีเหล็กและเวลาไปไม่น้อย บริษัทเราก็สามารถผลิตเหล็กเส้นและคานูออกมาได้ และขณะนี้ก็มีโรงหล่อเหล็กกล้าอันทันสมัยเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งบริษัทมีโครงการจะขยายต่อไป

สำหรับกิจการแขนงใหม่ที่เพิ่งทำเมื่อไม่นานมานี้ อย่างน้อยก็มีอยู่ด้วยกัน ๓ ประเภทที่น่าจะกล่าวถึง คือ

๑. การทำอิฐทนไฟ กิจการนี้ทำร่วมกันไปกับทางโรงงานถลุงเหล็ก วัตถุประสงค์เป็นเพื่อเรียกร้องต้องการให้ทวีปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งให้ผลิตอิฐทนไฟที่มีคุณภาพพิเศษต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกด้วย

๒. การผลิตวัตถุก่อสร้างต่าง ๆ ที่ทำด้วยคอนกรีตหล่อสำเร็จแล้ว และคอนกรีตชนิดอัดแรง กิจการนี้เป็นงานของ บริษัท ผลิตภัณฑ์และวัตถุก่อสร้าง จำกัด ซึ่งทางบริษัทเราได้เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งขึ้นและในปี ๒๕๐๕ ได้มีบริษัทใหม่เสริมเพิ่มขึ้นอีกบริษัทหนึ่ง คือ

๓. บริษัท แก๊สผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง จำกัด ดำเนินการเป็นผู้แทนจำหน่ายสินค้าของบริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด บริษัท กระเบื้องกระเพาะไทย จำกัด และบริษัท ผลิตภัณฑ์และวัตถุก่อสร้าง จำกัด ทั้งนี้เพื่อที่บริษัทซึ่งเป็นฝ่ายผลิตจะได้ไม่ต้องมีภาระในด้านการหาตลาด คงมุ่งใช้เวลาไปในการผลิตแต่อย่างเดียวโดยไม่ต้องกังวลในค่าอื่น

โรงงานแห่งใหม่

ในโครงการระยะยาวของบริษัทตามที่ได้กำหนดไว้ มีการสร้างโรงงานผลิตซีเมนต์ขึ้นอีกแห่ง

หนึ่งทางภาคใต้รวมอยู่ด้วย หลังจากได้พิจารณาถึงความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งวัตถุดิบที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิตซีเมนต์ ตลอดจนความสะดวกในด้านการขนส่งทั้งทางถนนและทางรถไฟแล้ว บริษัทได้ตกลงที่จะสร้างโรงงานใหม่ขึ้นที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ขณะนี้งานในด้านการจัดซื้อที่ดิน และการสั่งซื้อเครื่องจักรส่วนใหญ่ได้ดำเนินไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เงินทุนที่จำเป็นต้องใช้ในการสร้างโรงงานใหม่แห่งนี้ประมาณ ๒๕๐ ล้านบาท เงินบางส่วนหนึ่งจะได้จากเงินกู้จากต่างประเทศและภายในประเทศ และอีกส่วนหนึ่งเป็นเงินของบริษัทเอง เราคาดว่าจะเริ่มดำเนินการผลิตซีเมนต์ได้ในปลาย พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยในขั้นแรกจะมีกำลังผลิตในอัตราวันละ ๑,๐๐๐ ตัน และได้เตรียมการไว้เพื่อทวีกำลังผลิตขึ้นเป็นวันละ ๓,๐๐๐ ตัน

บริษัทเรามีโครงการจะขยายโรงงานท่าหลวง เพื่อเพิ่มกำลังผลิตของโรงงานทั้ง ๓ แห่งขึ้น เป็นปีละ ๑,๕๐๐,๐๐๐ ตันภายใน พ.ศ. ๒๕๑๓

พลังงาน

ตั้งแต่แรกตั้งบริษัทจนถึงปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทางบริษัทซื้อกระแสไฟฟ้าใช้ทั้งสิ้น ในคอนแวนซ์จากโรงไฟฟ้าหลวงสามเสน ในคอนหลังเมื่อโรงไฟฟ้าแห่งนี้โดนทิ้งระเบิดก็ซื้อจากโรงไฟฟ้าใกล้เคียง ในระยะหลังสงครามเมื่อทางโรงไฟฟ้าใกล้เคียงซึ่งประสบความเสียหายมาจากสงครามขาดแคลนกระแสไฟฟ้าที่จะขายให้ทั่วถึงได้เพียงพอ ทางเราจึงเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องผลิตพลังงานของตนเองขึ้นใช้เอง และลงได้ทำไฟฟ้าขึ้นใช้เองขนาดหนึ่งในเมืองหลวง ถ้าเป็นในสามปักษ์เราก็จะเกิดข้อเรื่องปลุกปลึงกระแสไฟฟ้าที่เกินความต้องการของโรงงาน เพราะเห็นจะไม่มีทางไปจำหน่ายแข่งกับเจ้าเดิมที่ทำอยู่ก่อนได้เป็นแน่ แต่ในยามที่กระแสไฟฟ้ายังขาดแคลนอยู่เป็นอันมากเช่นนี้ เราจึงเคราะห์ดีที่ไม่ต้องมีปัญหาใดๆ มาให้รบ ในขณะนี้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปทุกทิศทุกทาง เฉพาะทางทิศเหนือนี้เองเราบางซื่อไปเสียอีก ทางโรงงานของบริษัทที่บางซื่อจึงได้มีส่วนจำหน่ายกระแสไฟฟ้าเป็นการช่วยบรรเทาความขาดแคลนในเรื่องนี้ด้วย

ส่วนทางท่าหลวง บริษัทได้วางสายส่งกระแสไฟแรงสูงไปใช้ที่บ่อหินขาวที่บ้านหมอ และต่อมาทางราชการได้ขอร้องให้ทางโรงงานของเราที่นั่นจ่ายกระแสไฟฟ้าที่ผลิตใช้ไปยังจังหวัดสุพรรณและสระบุรีอีกด้วย

ไฟฟ้าไปถึงที่โหนดพลังงานไปถึงที่นั่น ที่ไหนมีพลังงานรอทำอยู่พร้อมสรรพ ที่นั่นก็ย่อมคาดได้ว่าจะต้องมีการเร่งก่อสร้างเพิ่มเติมขึ้น และนั่นก็หมายความว่า ความต้องการใช้ซีเมนต์ตลอดจนวัตถุดิบก่อสร้างอื่นๆ ที่บริษัทเป็นผู้ผลิตจะพลอยเพิ่มพูนขึ้นด้วย

ทุนจดทะเบียนของบริษัท

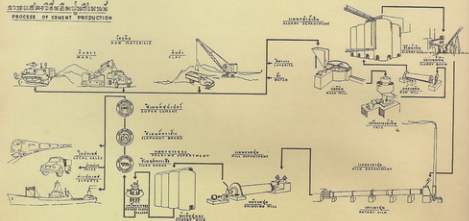
พ.ศ.	บาท
๒๔๕๖	๑,๐๐๐,๐๐๐
๒๔๖๐	๑,๕๐๐,๐๐๐
๒๔๖๔	๓,๐๐๐,๐๐๐
๒๔๗๕	๒,๖๒๕,๐๐๐
๒๔๗๗	๔,๐๐๐,๐๐๐
๒๔๘๕	๑๐,๐๐๐,๐๐๐
๒๔๙๑	๑๕,๐๐๐,๐๐๐
๒๔๙๒	๒๔,๐๐๐,๐๐๐
๒๔๙๔	๗๒,๐๐๐,๐๐๐
๒๔๙๖	๙๒,๐๐๐,๐๐๐
๒๕๐๒	๑๘๐,๐๐๐,๐๐๐

AUTHORIZED SHARE CAPITAL

Year	Baht
1913	1,000,000
1917	1,500,000
1921	3,000,000
1936	2,625,000
1940	4,000,000
1946	10,000,000
1948	15,000,000
1949	24,000,000
1951	72,000,000
1955	120,000,000
1959	180,000,000

ภาพแสดงวิธีผลิตซีเมนต์
PROCESS OF CEMENT PRODUCTION

วิธีผลิตซีเมนต์
PROCESS OF CEMENT PRODUCTION

วัตถุดิบส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตคือ ดินขาว (Marl) หรือหินปูน และดินเหนียว ผสมกับน้ำประมาณ ๑๕% ทำเป็นน้ำดิน หลังจากผ่านการบดให้ละเอียดและตรวจสอบส่วนผสมให้ถูกต้องแล้ว นำเข้าหม้อเผา ซึ่งใช้อุณหภูมิ ๑๔๐๐°C ถึง ๑๕๐๐°C ทำให้กลายเป็นเม็ดปูนเม็ด ปูนเม็ดเมื่อเย็นแล้ว นำมาบดร่วมกับแร็อบซัมประมาณ ๑% เป็นซีเมนต์ผงสำเร็จรูป

โรงงานบางซื่อ

BANGSUE CEMENT FACTORY

โรงงานกระดาษ 4 พระนคร

เครื่องจักรและกำลังผลิต

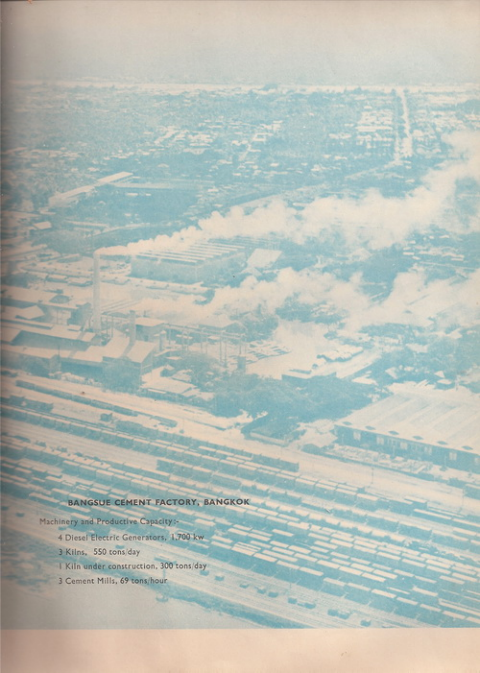
เครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบดีเซล ๔ เครื่อง ๓,๓๐๐ กิโลวัตต์
หม้อเผาปูนเม็ด ๓ หม้อ ผลิตได้ ๕๕๐ ตัน/วัน
หม้อเผาปูนเม็ด กำลังติดตั้ง ผลิตได้ ๓๐๐/ตัน วัน
หม้อบดซีเมนต์ ๓ หม้อ บดได้ ๖๕ ตัน/ชั่วโมง

โรงงานบางช้อ พระนคร

เครื่องจักรและกำลังผลิต

เครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบดีเซล ๔ เครื่อง ๔,๓๐๐ กิโลวัตต์
หม้อเผาปูนเม็ด ๓ หม้อ ผลิตได้ ๕๕๐ ตัน/วัน
หม้อเผาปูนเม็ด กำลังติดตั้ง ผลิตได้ ๓๐๐/ตัน วัน
หม้อบดซีเมนต์ ๓ หม้อ บดได้ ๖๕ ตัน/ชั่วโมง

BANGSUE CEMENT FACTORY, BANGKOK

Machinery and Productive Capacity:-

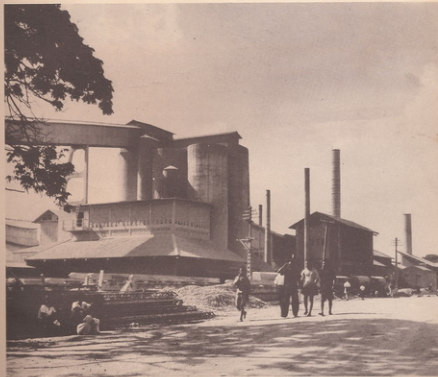
- 4 Diesel Electric Generators, 1,700 kw
- 3 Kilns, 550 tons/day
- 1 Kiln under construction, 300 tons/day
- 3 Cement Mills, 69 tons/hour

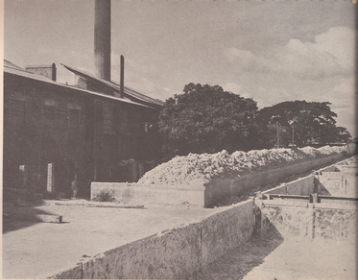

ตึกสำนักงาน บึงขัง
Main Office, Bangsue

ตัวโรงงานเดิม มองจากด้านสถานีรถไฟบางซื่อ

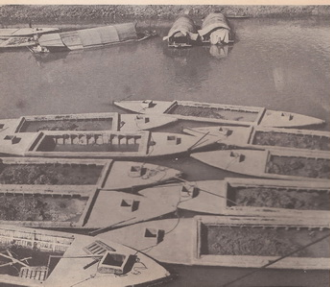
โดนทิ้งระเบิดเสียหายอย่างหนักในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒
The old Factory, severely damaged by aerial bombardment
during World War II, seen from the Bangsue Railway Station

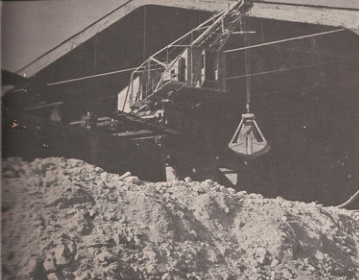

ดินขาว
Marl

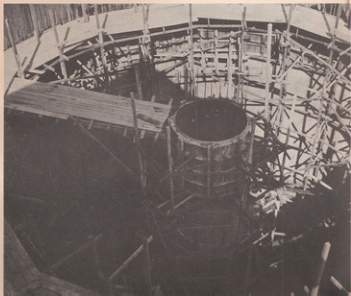
พาหนะสำหรับลำเลียงดินคำ
Clay barges

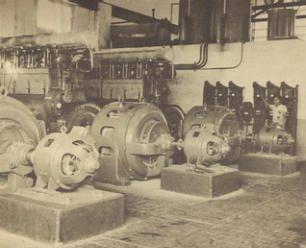

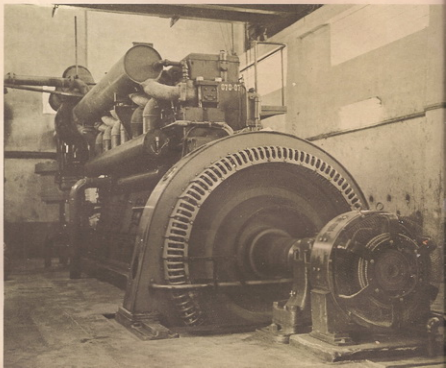
การลำเลียงดินขาวด้วยปั้นจั่น
Transport of marl by crane

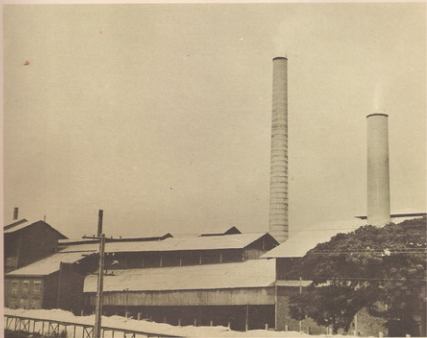
แผนกเตรียมน้ำดิน
ซึ่งอยู่ในระหว่างก่อสร้าง
Slurry basin under
construction

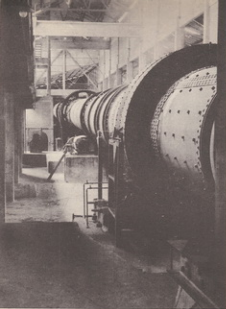

เครื่องกำเนิดไฟฟ้า
Electric generators

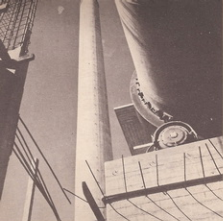
อาคารที่ฝังหม้อเผาปูนเม็ด
Old kiln houses

หม้อเผา/หมุน
Rotary kilns

การติดตั้งหม้อเผาปูนเม็ด พ.ศ. ๒๕๐๖
Erection of a new rotary kiln 1963

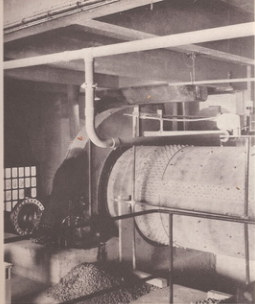

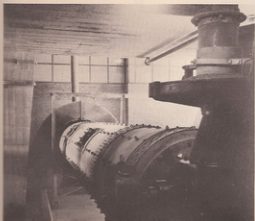
การลำเลียงหินยิปซัมด้วยปั้นจั่น
Transport of gypsum by crane

การขนปูนเม็ดด้วยปั้นจั่นจากคลังปูนเม็ด
Transport of clinker by crane

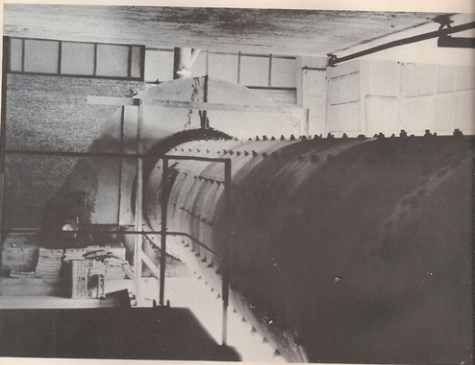

หม้อบดซีเมนต์ ซึ่งบดได้ ๑๔ ตัน/ชั่วโมง และ ๗ ตัน/ชั่วโมง
Cement mills, 14 tons/hour and 7 tons/hour

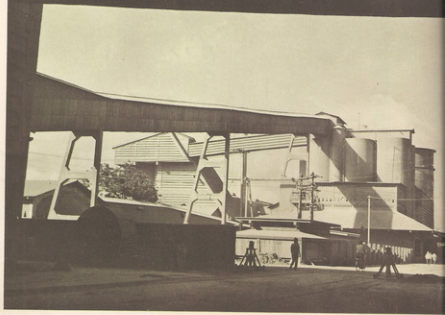

หมอนบดได้ ๒๑ ตัน / ชั่วโมง
Cement mill, 21 tons/hour

ถังเก็บปูนแดง
Cement silo

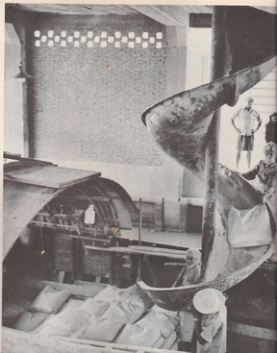

หังเก็บปูนสงและโรงเครื่องห่อ
Cement silos and packing plant

✕
กำลังขนเบตทางเรือ
Loading cement into boats

บ้านถักนอช่าง
Engineer's house

โรงแรมซึ่งใช้เป็นเรือนรับรองสำหรับอาคันตุกะจากต่างประเทศ
Hotel for guests from abroad

ทำการเกษตรระหว่างก่อสร้าง
Engineers' office under construction

โรงงานท่าหลวง

TA LUANG FACTORY

โรงงานท่าหลวง สระบุรี

เครื่องจักรและกำลังผลิต

เครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบดีเซล ๔ เครื่อง ๓,๖๐๐ กิโลวัตต์
เครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบกังหันไอน้ำ ๓ เครื่อง ๖,๕๐๐ กิโลวัตต์
หม้อเผาปูนเม็ด ๔ หม้อ ผลิตได้ ๓,๖๐๐ ตัน/วัน
หม้อบดซีเมนต์ ๔ หม้อ บดได้ ๖๖ ตัน/ชั่วโมง

แผนกอุตสาหกรรมเหล็กและอิฐทนไฟ

เตาถลุง ผลิตเหล็กถลุงได้ปีละประมาณ ๙,๐๐๐ ตัน
เตาผลิตเหล็กกล้าแบบโอเพ่น ฮาร์ธ ผลิตเหล็กกล้าได้ปีละประมาณ ๙,๐๐๐ ตัน
เตาผลิตเหล็กกล้าแบบรีไฟไฟ ผลิตเหล็กกล้าได้ปีละประมาณ ๓,๐๐๐ ตัน
เครื่องรีดเหล็ก ผลิตเหล็กเส้นได้ปีละประมาณ ๙,๕๐๐ ตัน
เตาเผาอิฐ มีเตาเผาอิฐทนไฟแบบธรรมดา ๒ เตา และแบบอุโมงค์ ๑ เตา
ผลิตได้รวมปีละประมาณ ๓๒,๐๐๐ ตัน

TA LUANG FACTORY, SARABURI

Machinery and Productive Capacity:-

- 4 Diesel Electric Generators 3,600 kw
- 3 Steam Turbine Electric Generators 6,500 kw
- 4 Kilns, 1,600 tons/day
- 4 Cement Mills, 66 tons/hour.

Iron and Steel Works and Refractory Plant:-

- 1 Blast Furnace: pig iron 7,000 tons/year
- 1 Open Hearth Furnace: crude steel 7,000 tons/year
- 1 Electric Furnace: crude steel 3,000 tons/year
- 1 Rolling Mill: steel reinforcing bars 8,400 tons/year.

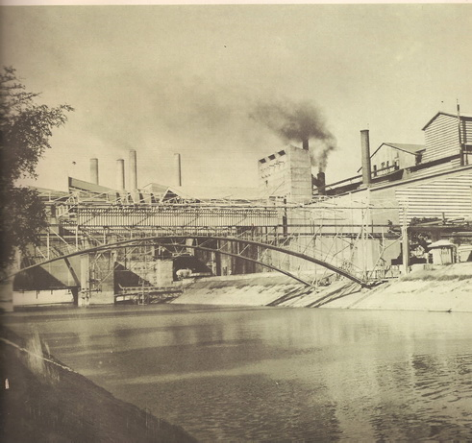
Refractory Plant:-

- 2 Down-draught Kilns and
- 1 Tunnel Kiln, combined capacity 12,000 tons/year of firebricks.

สภาพภูมิประเทศต้นตอเดิมของอำเภอ
ผ่านบึงวิคทองเริ่มมากับการก่อสร้างโรงงานเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒
Original Ta Luang landscape

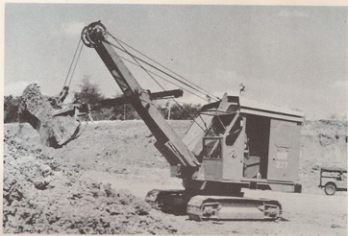
ส่วนหนึ่งของท่าหลวงในและแนวตึกยวกับเมื่อถ่วงเลขมาได้ ๒๔ ปี
Ta Luang 24 years later

งานดินขาวที่บ้านหมอก สระบุรี
Marl quarrying at Ban Moh, Saraburi

ดินสีเทได้จากบนบก
Clay quarrying

เลน คือ ดินดำที่ ได้จากแม่น้ำลำคลอง
Silt excavating

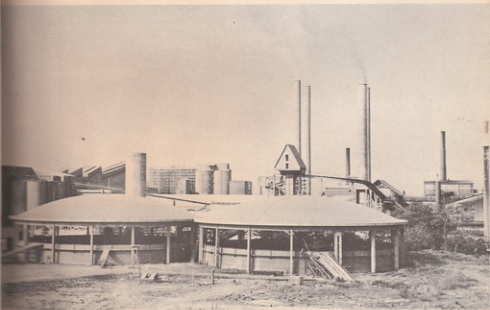

ทาก่อนจะใช้ลำเลียงดินดำทางน้ำ
Clay barges

ปั้นจั่นกำลังป้อนงานให้บ่อตักดิน
Cranes supplying marl and clay to wash mill

บ่อพักน้ำดิน ๒ บ่อ ขนาดบ่อละ ๔,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร
2 slurry basins, 4,000 cu.m. each

ชุมน้ำดิน
 Slurry silos and engineers' office

ห้องทดลอง
 Laboratory

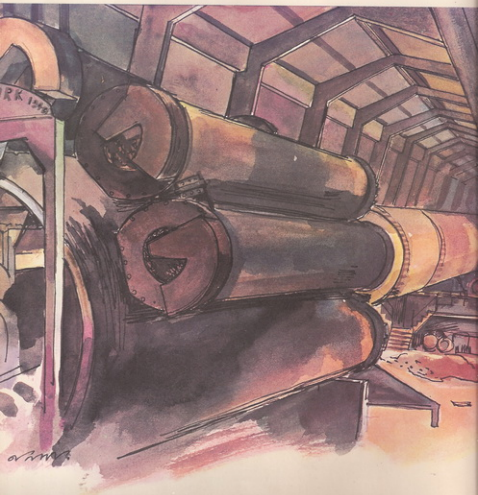
ภาพจากอดีต เป็นขณะทำหม้อเผาที่ ๒ อยู่ระหว่างก่อสร้างในปี ๒๔๕๕
Second kiln under construction, 1952

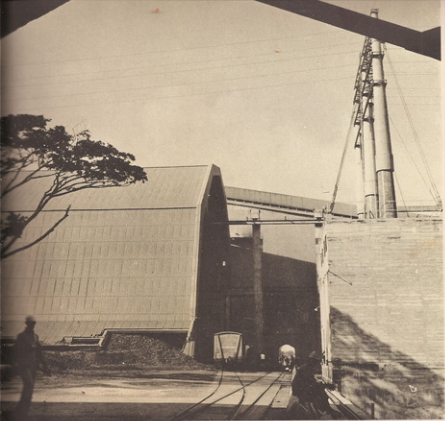
ภาพในเบื้องต้นของท่าเทียบเรือวัดกัน พ.ศ. ๒๕๐๖
Same site, 1963

Кран в работе
Crane at work

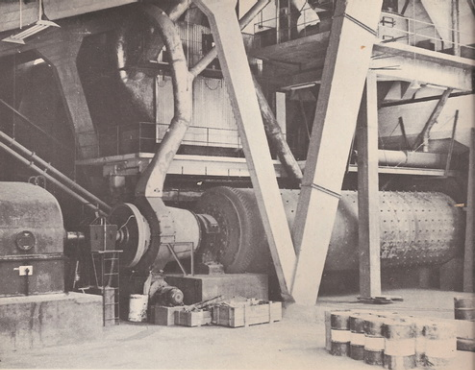

หม้อเผา/ขนาด ๓๐๐ ตัน/วัน
Kiln, 300 tons/day

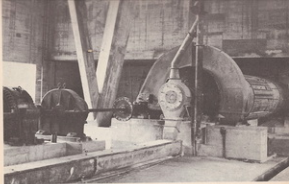

ฐานเก็บปูนเม็ด
Clinker storage

หม้อบดซีเมนต์ บดได้ชั่วโมงละ ๓๐ ตัน
Cement mill, 30 tons/hour

หมอนปั่นปูนมือตั้งเดิม
 บดได้ชั่วโมงละ ๘ ตัน
 Old cement mill, 7 tons hour

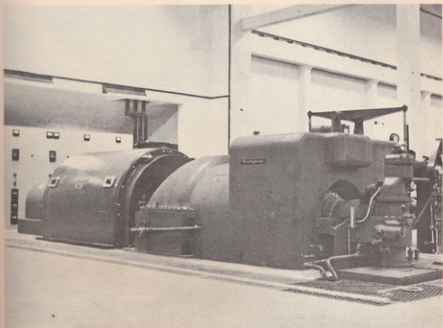

ถังซีเมนต์ทางเรือ
 Loading cement into boats

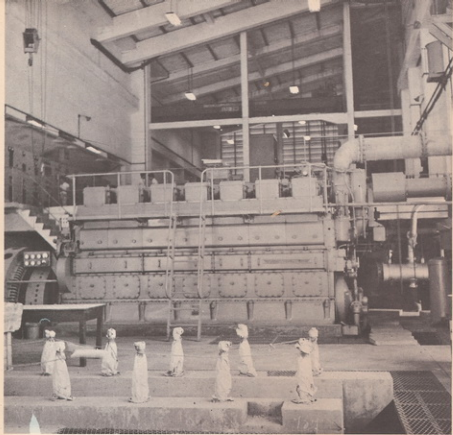

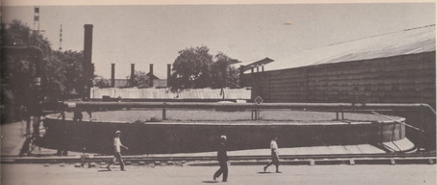
ถังปูนซีเมนต์ 4,000 ตัน
Cement silos, 4,000 tons each

เครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบกังหันไอน้ำขนาด ๔,๐๐๐ กิโลวัตต์
 Steam turbine electric generator, 4,000 kw

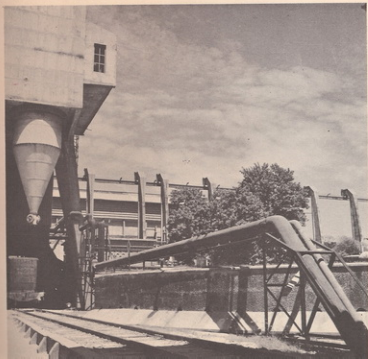

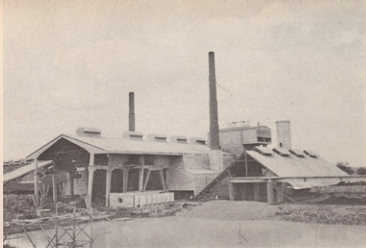
เครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบดีเซลขนาด ๙๐๐ กิโลวัตต์
Diesel generator, 900 kw

ถังน้ำมันใต้ดินขนาด ๒,๐๐๐ ตัน
Fuel oil tank, 2,000 tons

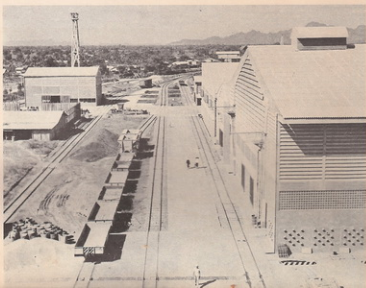
ท่อส่งน้ำมัน
Fuel oil pipes

โรงงานของแผนกอุตสาหกรรมเหล็กในสมัยเริ่มแรก
Iron and Steel Works in the early days

อาคารทางเดินขวา ก่อ โรงหล่อซึ่งได้ขยายขึ้นในระะยะต่อมา
At right, Foundry Shop

เตาหลอมไฟฟ้า
High frequency induction
furnace

อุปกรณ์ลำเลียงแบบรถถังที่ทันสมัย
Modern roller conveyors for
mould transport

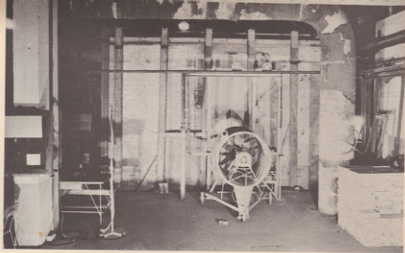

ส่วนหนึ่งของงานแต่ละวัน ได้แก่การหล่อเหล็กแท่ง
Ingot casting

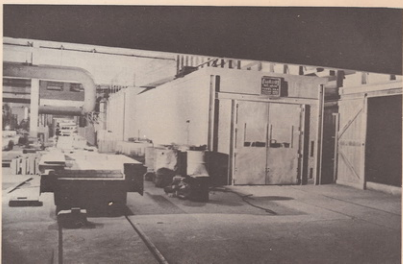

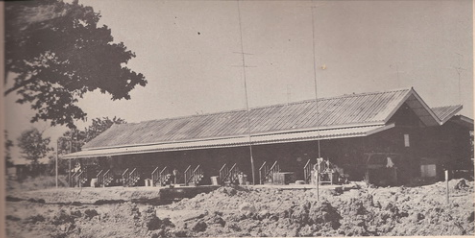
บริเวณโรงงานทำอิฐทนไฟ
Area outside Refractory Plant

เตาเผาอิฐแบบขรรจบตา
Down-draught kiln

เตาเผาอิฐแบบอุโมงค์
Tunnel kiln

บ้านพักสำหรับคนงาน
Employees' houses

โรงพยาบาล
Hospital

การประปา
Water works

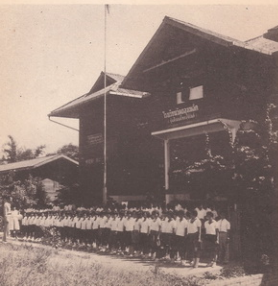
เรือนรับรอง "บ้านไร่"
Guest house

อาณานิคมบริเวณของเรือนรับรองอีกแห่งหนึ่ง
Another guest house

ข้อเดิม ๆ ของโรงเรียนแห่งนี้ คือ “โรงเรียนวัดตลุงเหล็ก (ปูนซีเมนต์
“ไทยอุบลรัตน์)” สองรูปนี้ถ่ายในระยะที่ต่างกันมาก ในรูปนี้ปัจจุบันดู
เรียบร้อยและสมบูรณ์ขึ้นตามสมควร ... รื้อรอบขอบเขต เด็ก ๆ ก็เจริญวัย
ขึ้นเป็นอันมาก

Wat Talung Lek School (under
patronage of The Siam Cement
Co., Ltd.). The two photographs
were taken at two different
periods many years apart. The
present one seems more neat and
complete, with proper fencing,
and pupils look more grown up.

โรงงานทุ่งสง นครศรีธรรมราช

เครื่องจักรและกำลังผลิต

หม้อเผาปูนเม็ด 2 หม้อ ผลิตได้ 1,000 ตัน / วัน

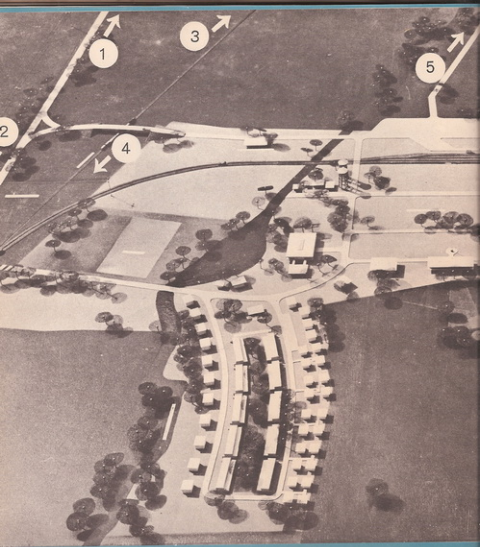
หม้อบดซีเมนต์ 2 หม้อ บดได้ 60 ตัน / ชั่วโมง

THUNG SONG FACTORY, NAKORN SRITHAMARAJ

Machinery and Productive Capacity :-

2 Kilns, 1,000 tons / day

2 Cement Mills, 60 tons / hour

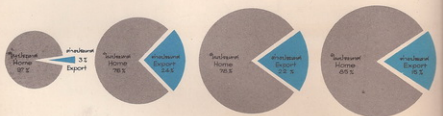

ทุ่งสงโรงงานทุ่งสง สร้าง พ.ศ. ๒๕๐๘-๒๕๑๑
 Model of Thung Song Factory under construction 1964-1965

1 ถนนไปทุ่งสง Highway to Thung Song	4 ทางรถไฟไปกันตัง Railway to Kantang
2 ถนนไปห้วยยอด Highway to Huay Yod	5 ทางไปแหล่งหินดินดาน Road to Shale Quarry
3 ทางรถไฟไปทุ่งสง Railway to Thung Song	6 ทางไปแหล่งหินปูน Road to Limestone Quarry

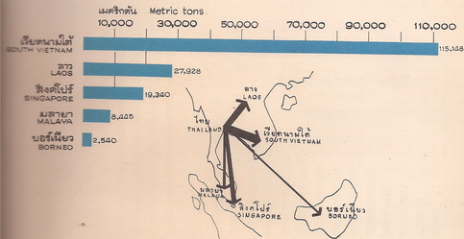
จำนวนซีเมนต์ที่จำหน่ายภายในประเทศและต่างประเทศ
ใน พ.ศ. 2503, 2504, 2505 และ 2506
Deliveries of Cement in 1960, 1961, 1962, and 1963

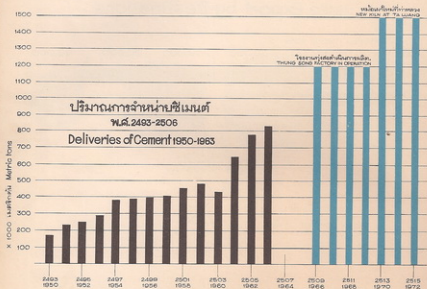
	2503 1960		2504 1961		2505 1962		2506 1963
จำหน่าย Home	424,241	เมตริกตัน Metric Tons	484,568	เมตริกตัน Metric Tons	614,802	เมตริกตัน Metric Tons	708,108
จำหน่าย Export	12,691	"	152,330	"	173,503	"	120,604
	<u>436,932</u>	"	<u>636,898</u>	"	<u>788,305</u>	"	<u>828,712</u>

ซีเมนต์ส่งไปขายต่างประเทศในปีพ.ศ. 2505

1962 Export by Destinations

กำลังผลิตซีเมนต์ตามโครงการ
Projected Productive Capacity

แรงงาน การจ้าง และสวัสดิการ

ในปัจจุบันบริษัทจ้างลูกจ้างไว้เป็นจำนวนประมาณ ๑,๘๐๐ คน การที่มีลูกจ้างเป็นจำนวนมากเช่นนี้ ก็ย่อมต้องมีเรื่องยุ่งยากเกิดขึ้นอยู่บ้างเป็นธรรมดา แต่ไม่ว่าเป็นโรคหรือของบริษัทที่ลูกจ้างของบริษัทได้ร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการร่วมกับบริษัทมาด้วยก็ตลอดเวลา ๕๐ ปีที่ล่วงมาแล้ว แม้ว่าจะมีการผลัดงานเกิดขึ้นครั้งหนึ่งเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๐๑ แต่การผลัดงานในครั้งนั้นก็เนื่องมาจากความเข้าใจผิดบางประการระหว่างลูกจ้างกับบริษัท ผลเสียหายนั้นว่าไม่ร้ายแรง และในที่สุดทั้งสองฝ่ายก็สามารถปรับความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้างในบริษัทก็กลับคืนเข้าสู่สภาพปกติด้วยดีเช่นเดิม ทั้งนี้เพราะทั้งฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายบริษัท ได้ยึดถือความยุติธรรมและมีความเห็นใจต่อกันและกันเป็นสำคัญ ฉะนั้น แม้จะมีการเข้าใจผิดเป็นเหตุให้เกิดระบอบการก่อกวนบ้างก็เปรียบดังเรื่องที่เกิดขึ้นแก่บุคคลในครอบครัวด้วยกัน ซึ่งสามารถเข้าใจและตกลงกันเองได้ด้วยดีในที่สุด

บริษัทได้พยายามใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เท่าที่ได้รับตลอดเวลา ๕๐ ปี มาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎข้อบังคับ ระเบียบของบริษัทเกี่ยวกับลูกจ้างให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะความเป็นอยู่ของคนภาวะแวดล้อมของลูกจ้างเสมอ เพื่อช่วยเหลือให้ลูกจ้างได้ทำงานตามความรู้ความสามารถโดยสะดวกและมีความเป็นอยู่ทางครอบครัวสุขสบายได้ตามควรแก่สุขภาพ การกระทำดังกล่าวนี้มาได้ผลพอสมควร แต่ในการปรับปรุงแก้ไข และช่วยเหลือลูกจ้างแต่ละครั้ง มักก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่ลูกจ้างบางคนหรือบางส่วนอยู่บ้าง ทั้งนี้ เนื่องจากลูกจ้างของบริษัทมีจำนวนมากด้วยกัน และฐานะหรือความเป็นอยู่ของคนระดับความเข้าใจของลูกจ้างแตกต่างกัน แต่ก็เป็นการเวียนว่ายไปในภายหลังกว้างขวาง เพราะบริษัทพยายามแนะนำชี้แจงแก่ลูกจ้างเข้าใจและเห็นแก่หน้าที่ของบริษัทที่มีต่อลูกจ้างเป็นที่ดีในทุกเรื่อง

บริษัทนับหลักได้ว่า การช่วยเหลือลูกจ้างในด้านอื่น ๆ นอกเหนือไปจาก การให้ค่าจ้างในอัตราที่เหมาะสมจะช่วยให้ลูกจ้างได้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขกว่าการให้ค่าจ้างในอัตราสูงแต่อย่างเดียว แต่การกระทำเช่นนี้ ในบางครั้งลูกจ้างบางคนก็ไม่พอใจ แม้กระทั่งบริษัทก็ขัดข้องกระทำไป เพราะบริษัทเห็นแก่ประโยชน์ของลูกจ้างอื่น ๆ ซึ่งมีจำนวนมากกว่า

การจ้าง

การจ้างหัวหน้าหน่วยงาน เสมียนพนักงาน และคนงานฝีมือ เป็นลูกจ้างของบริษัท ทางฝ่ายจัดการหรือเจ้าหน้าที่อาคารเป็นผู้นำจ้างตามความเหมาะสมแก่งาน หรือในบางครั้งก็เลื่อนจากคนงานประจำธรรมดาที่มีความสามารถและความประพฤติเรียบร้อยขึ้นเป็นหัวหน้างาน หรือพนักงาน หรือช่างฝีมือ ตามแต่กรณี

คนงานประจำที่ไม่ใช่ช่างฝีมือ ตามปกติคัดเลือกมาจากลูกจ้างของผู้รับเหมาซึ่งเป็นผู้รับขนส่งวัสดุต่าง ๆ ของบริษัท บริษัทจะรับคนงานแต่ละคนที่คัดเลือกแล้วเข้าทำงานกับบริษัทเป็นการทดลองชั่วคราวหนึ่งก่อน หากฝ่ายวิศวกรและหัวหน้าคนงานมีความเห็นพ้องต้องกันว่าสมควรให้เป็นคนงานประจำได้ จึงจะรับไว้เป็นคนงานประจำของบริษัทต่อไป และนี่คือการจ้างคนงานธรรมดาของบริษัทซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้เวลาอันยาวนาน เพื่อให้ได้ตรวจตราและพิจารณาคนงานประจำแต่ละคนจนพอจะเป็นที่เชื่อใจว่าจะได้คนที่มีปฏิบัติงาน

ในการคัดเลือกลูกจ้างของผู้รับเหมาเข้ามาเป็นลูกจ้างของบริษัทนี้ บางครั้งบริษัทได้ขอความเห็นชอบจากหัวหน้าฝ่ายแต่ละโรงงาน หรือขอให้หัวหน้าฝ่ายสืบเรื่องราวเกี่ยวกับตัวลูกจ้างผู้หนึ่งให้ให้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อน

ลูกจ้างที่ได้รับการคัดเลือกเข้าทำงานเป็นลูกจ้างประจำของบริษัท ต้องผ่านการตรวจร่างกายจากแพทย์ของบริษัท ตลอดจนตรวจวินัยโรคปอดโดยการเอ็กซเรย์ก่อน เมื่อปรากฏแน่ชัดว่าเป็นผู้มีร่างกายแข็งแรงและมีสุขภาพเป็นปกติ ไม่เป็นโรคติดต่อเรื้อรัง หรือโรคที่ส่งคนรังเกียจ สมควรทำงานกับบริษัทได้ บริษัทจะบรรจุเป็นลูกจ้างประจำและออกบัตรประจำตัวซึ่งมีรูปถ่ายและเลขประจำตัวของลูกจ้างผู้หนึ่งเพื่อเป็นหลักฐานต่อไป

อัตราค่าจ้าง

บริษัทให้พยายามปรับปรุงอัตราค่าจ้างให้เหมาะสมกับภาวะค่าครองชีพของลูกจ้างอยู่เสมอ เพื่อให้ลูกจ้างมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายโดยสะดวก ไม่ต้องเดือดร้อน และบริษัทยังพยายามที่จะรักษาระดับอัตราค่าจ้างให้อยู่ในระดับที่พอสมควรเมื่อเทียบกับอัตราค่าจ้างโดยทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้บริษัทยังได้ช่วยเหลือในกรณีสวัสดิการและด้านอื่น ๆ แก่ลูกจ้างอีกหลายอย่างด้วย เพื่อให้ลูกจ้างมีรายได้และได้รับความผาสุกอันแท้จริง

ภาษีเงินได้ บริษัทรับภาระในการที่จะจ่ายภาษีเงินได้ให้แก่ลูกจ้างสำหรับเงินรายได้ทุกประเภทที่ลูกจ้างได้รับจากบริษัท

สวัสดิการ

การช่วยเหลือกรณีลูกจ้างเจ็บป่วย

๑. **การป้องกันโรค** บริษัทได้จัดให้มีสถานพยาบาลไว้ ณ โรงงานบางซื่อ และโรงงานท่าหลวง โดยมีแพทย์แผนปัจจุบันขึ้นหนึ่งตำแหน่งที่ควบคุมและประจำสถานพยาบาลทั้งสองแห่งนี้แห่งละหนึ่งนาย และยังมีแพทย์จีนสอง ผู้ช่วยแพทย์ อีกจำนวนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลืองานด้านสถานพยาบาล พร้อมทั้งจัดให้มีเวชภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างครบครันเพื่อช่วยทำการตรวจบำบัดโรคแก่ลูกจ้างของบริษัท ตลอดจนบุคคลในครอบครัวของลูกจ้างเท่าที่พอจะช่วยให้

นอกจากนี้ สถานพยาบาลจะจัดการให้ลูกจ้างพร้อมทั้งครอบครัวได้รับการปลูกฝี ฉีดยา เพื่อป้องกันโรคระบาดต่าง ๆ เป็นประจำโดยทั่วถึงกัน และยังจัดให้มีการฉายเอ็กซเรย์ปอดแก่ลูกจ้างและครอบครัวที่โรงงานเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม

๒. **การบำบัดโรค** กรณีที่ลูกจ้างเกิดเจ็บป่วยขึ้น เป็นหน้าที่ของแพทย์บริษัททำการตรวจและบำบัดโรคนั้น ๆ โดยบริษัทมีภาระออกค่าใช้จ่ายแก่ลูกจ้างทั้งสิ้น

สำหรับลูกจ้างที่มีอาการเจ็บป่วยมากจำเป็นต้องเข้าพักรับการบำบัดโรคในโรงพยาบาลของทางราชการ หรือสถานพยาบาลแห่งใดแห่งหนึ่งตามความเห็นของแพทย์บริษัท บริษัทเป็นผู้จัดการส่งลูกจ้างผู้ใดเข้ารับการบำบัดโรคในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลแห่งใด และออกค่าใช้จ่ายการบำบัดโรคแก่ลูกจ้างทั้งสิ้นเช่นกัน

ในกรณีที่ลูกจ้างผู้เจ็บป่วยจำเป็นต้องเข้าพักรับการบำบัดโรคในหึ่งงพักพิงของโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลตามความเห็นของแพทย์บริษัทแล้ว บริษัทก็ออกค่าห้องพักรักษาให้อีกด้วยในอัตราที่สมควร

การลาทำงาน

๑. **ลาป่วย และการช่วยเหลือลูกจ้างระหว่างป่วย** ลูกจ้างจะได้รับอนุญาตให้ลาป่วยได้ไม่เกินหนึ่งเป็นเวลาไม่เกิน ๔๕ วัน โดยได้รับค่าจ้างเท่ากับครึ่งหนึ่งของอัตราจ้างตามปกติ

หากลูกจ้างที่ลาป่วยครบ ๔๕ วันแล้วยังไม่หายจากการเจ็บป่วย จะลาต่อเพื่อรักษาตัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างได้อีกไม่เกิน ๔๕ วัน

ส่วนลูกจ้างหญิงนั้น อนุญาตให้ลาคลอดบุตรได้โดยได้รับค่าจ้างเต็มตามอัตราจ้างตามปกติเป็น เวลา ๓๐ วัน หากลาครบกำหนดแล้วมีปรากฏว่าสุขภาพไม่สมบูรณ์พอที่จะทำงานได้ ก็ให้ลาพักรักษาตัว ต่อโดยไม่ได้รับค่าจ้างได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน ทั้งนี้เป็นการพิเศษต่างหากจากการลาป่วยอย่างอื่น ๆ ดังที่กล่าว ไปแล้ว

นอกจากบริษัทจะให้ความช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปกลับของลูกจ้างเจ็บป่วยทั้งสิ้นแล้ว บริษัทยัง ได้จัดทำมีเงินรางวัลสุขภาพขึ้นอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ลูกจ้างได้มีเงินใช้ในครอบครัวเพียงพอระหว่างลาพัก รักษาตัวเป็นเวลานาน และเป็นการจูงใจให้ลูกจ้างระมัดระวังรักษาสุขภาพของตนให้สมบูรณ์ ไม่เจ็บป่วย บ่อย ๆ จะได้สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปโดยสม่ำเสมอ

ในเบื้องต้น ลูกจ้างแต่ละคนจะได้รับเงินรางวัลนี้เท่ากับครึ่งหนึ่งของค่าจ้างตามปกติ ๔๕ วัน ถ้า ลูกจ้างผู้ใดไม่ลาป่วยตลอดทั้งปีจะได้รับเงินรางวัลประเภทนี้เต็มตามจำนวน แต่ลูกจ้างผู้ใดลาป่วยติดต่อกัน ในครึ่งหนึ่งครั้งแล้วสิ้นปี บริษัทจะจ่ายเงินรางวัลสุขภาพให้เป็นการล่วงหน้าเพื่อลูกจ้างผู้นั้นจะได้นำไปใช้จ่ายระหว่างป่วยได้ เช่นลูกจ้างลาป่วยในครึ่งหนึ่งเป็นเวลาเจ็ดวันติดต่อกัน ลูกจ้างผู้นั้นจะได้รับค่าจ้าง ระหว่างป่วยเท่ากับครึ่งหนึ่งของค่าจ้างตามปกติเจ็ดวัน และนับแต่วันที่เป็นต้นไปถึงวันที่เจ็ดของพรป่วย บริษัทจะจ่ายเงินรางวัลสุขภาพให้อีกครึ่งหนึ่งของอัตราจ้างส่วน นอกไปจากค่าจ้างระหว่างป่วย และเมื่อถึง สิ้นปี เงินรางวัลสุขภาพของลูกจ้างผู้นั้นก็จะเหลือเพียงครึ่งหนึ่งของค่าจ้างตามปกติสี่สิบเอ็ดวัน

๒. การลาพักผ่อน และสถานที่ตากอากาศระหว่างลาพักผ่อน บริษัทอนุญาตให้ลูกจ้างได้ลา พักงานเพื่อพักผ่อนประจำปีโดยไม่ได้รับค่าจ้าง กล่าวคือ

- ก. ลูกจ้างที่ทำงานมาครบหนึ่งปีแล้ว จะลาพักผ่อนได้ ๑ วัน
- ข. ลูกจ้างที่ทำงานแค่ห้าปีขึ้นไป แต่ไม่ถึงสิบปี จะลาพักผ่อนได้ ๑๔ วัน
- ค. ลูกจ้างที่ทำงานครบสิบปีขึ้นไป จะลาพักผ่อนได้ ๒๑ วัน

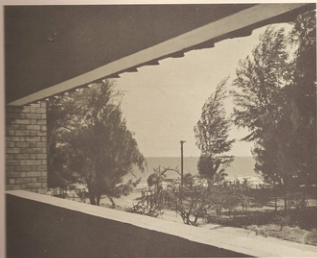
ในการลาพักผ่อนประจำปีนี้ บริษัทได้จัดสถานที่ตากอากาศไว้ ๓ ชายทะเลที่อำเภอชะอำ จังหวัด เพชรบุรี โดยให้ลูกจ้างได้สับเปลี่ยนกันไปพักผ่อนตากอากาศได้ครั้งละ ๑๔ ครอบครัว การไปพักผ่อนตาก อากาศ ณ สถานที่แห่งนี้ บริษัทอนุญาตให้ลูกจ้างนำครอบครัวของตนไปด้วยได้ แต่ถ้าลูกจ้างผู้ใดมีบุตร เกินกว่า ๓ คน ก็ให้นำผู้ติดตามไปด้วยได้อีกหนึ่งคน โดยบริษัทจัดรถรับและส่งให้จนถึงสถานที่ตากอากาศ และมีอาหารสำหรับทุกคน วันละ ๓ มื้อ พร้อมทั้งจัดเครื่องใช้สอยในการพักผ่อนให้ด้วยตามสมควร โดย ลูกจ้างเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย

ในระหว่างที่ลูกจ้างไปพักผ่อนอยู่ ณ สถานที่ตากอากาศบ้านชะอำของบริษัทนั้น บริษัทจัดหาหน่อ เพื่อให้ลูกจ้างได้ไปเที่ยวตามสถานที่ใกล้เคียง เช่น หัวหิน หรือเพชรบุรี เป็นครั้งคราวด้วย

การที่บริษัทจัดให้มีสถานที่ให้ลูกจ้างได้ไปพักผ่อนตากอากาศประจำปีเช่นนี้ เพราะเล็งเห็นว่า ถ้าลูกจ้างได้รับการพักผ่อนจริง ๆ อย่างเต็มที่ในทางที่ถูกต้องแล้ว จะช่วยให้ลูกจ้างมีสุขภาพและผลงานเมือ แข็งแรง สมบูรณ์ อันจะเสริมสร้างให้ลูกจ้างมีความสามารถปฏิบัติงานได้เป็นผลดีสืบไป และปรากฏว่า

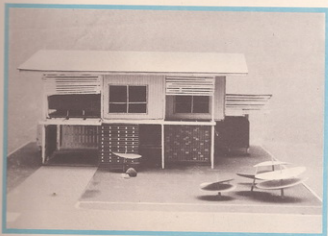
บริเวณที่พักตากอากาศสำหรับลูกจ้างที่บ้านชะอำ
 Employees' holiday resort, Ban Cha-am (near Hua Hin)

แบบบ้านสำหรับที่ดินจัดสรรของบริษัทรถยนต์
House models for employees

ขณะโลกจางนิยมนิไปพักผ่อน ณ สถานตากอากาศนี้เป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี

ลูกจ้างประเภทอำนาจการของบริษัทไม่ได้รับสิทธิให้ไปใช้สถานที่พักตากอากาศแห่งนี้ เพราะบริษัทพิจารณาเห็นว่าลูกจ้างประเภทดังกล่าวมีรายได้เพียงพอที่จะไปพักผ่อนด้วยการออกค่าใช้จ่ายของตนเองประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง เพื่อให้ลูกจ้างประเภทอื่นได้อยู่พักผ่อนระหว่างหยุดพักงานประจำโดยเสรีไม่ต้องพะวงเกรงใจผู้บังคับบัญชาชั้นผู้ใหญ่ซึ่งหากจะไปใช้สถานที่พักตากอากาศแห่งนี้ร่วมด้วย

๓. การอุปสมบท ลูกจ้างที่ทำงานกับบริษัทมาแล้วติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๓ ปีขึ้นไป และยังไม่เคยอุปสมบทมาก่อน หากประสงค์จะอุปสมบทในพระพุทธศาสนา บริษัทอนุญาตให้ลาเพื่ออุปสมบทได้เป็นเวลาไม่เกินกว่า ๓๐ วัน โดยให้ได้รับค่าจ้างจำนวน ๓๐ วัน ในระหว่างอุปสมบท และยอมอนุญาตให้ลูกจ้างแต่ละคนลาอุปสมบทได้เพียงครั้งเดียวในระหว่างที่ทำงานอยู่กับบริษัท

๔. การลาไปรับราชการทหาร ลูกจ้างของบริษัทที่ถูกทางราชการทหารระดมเข้ารับราชการทหารในกรณีพิเศษ จะได้รับค่าจ้างเท่ากับครึ่งอัตราค่าจ้างที่ได้รับตามปกติจนกว่าจะถูกปลดจากประจำการ

การช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย

บริษัทได้ดำเนินการเรื่องที่อยู่อาศัยของลูกจ้างตลอดมา โดยเฉพาะลูกจ้างที่ต้องเข้าทำงานเป็นกะ บริษัทพยายามจัดให้ลูกจ้างประเภทนี้ได้เช่าอยู่ในบ้านพักของบริษัท เพื่อสะดวกต่อการเข้ามปฏิบัติงานที่โรงงานในยามวิกาล

นอกจากจัดสร้างบ้านพักของบริษัทให้ลูกจ้างได้เช่าพักอาศัยแล้ว บริษัทยังสนับสนุนให้ลูกจ้างได้มีที่ดินและบ้านเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง โดยการให้ลูกจ้างกู้ยืมเงินจากบริษัทเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว โดยเสียดอกเบี้ยแก่บริษัทในอัตราค่าและอัตราผ่อนชำระในระยะยาว ปกติบริษัทให้ลูกจ้างขอเงินประเภทนี้จากบริษัทในจำนวนเท่ากับเงินฝากที่ลูกจ้างผู้นั้นมีฝากสะสมไว้กับบริษัท เพื่อนำไปซื้อที่ดินหรือปลูกสร้างบ้านเรือน

นอกจากการให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อที่ปลูกสร้างบ้านเรือนแล้ว บริษัทยังอนุญาตให้ลูกจ้างได้กู้ยืมเงินจากบริษัทเพื่อใช้ในการซ่อมแซมหรือขยายบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย เป็นครั้งคราวอีกด้วย ในการขอกู้ยืมเงินเพื่อการนี้ บริษัทจะส่งเจ้าหน้าที่ของบริษัทออกไปตรวจดูสถานที่และสภาพเดิมของบ้านลูกจ้างก่อน เพื่อจะได้ให้คำแนะนำในการนี้ด้วยตามสมควร

อย่างไร เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ บริษัทได้ร่วมกับบริษัทในเครือ (คือบริษัท กระเบื้องกระเบื้องไทย จำกัด บริษัทผลิตภัณฑ์และวัตถุก่อสร้าง จำกัด และบริษัท ภัณฑ์ภัณฑ์ก่อสร้าง จำกัด) เริ่มดำเนินการซื้อที่ดินแปลงหนึ่ง มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น ๔๐๒ ไร่เศษ อยู่ที่ดินบดลาดยาว อำเภอบางเขน จังหวัดพระนคร เพื่อจัดสรรให้ลูกจ้างของบริษัทแบ่งซื้อพร้อมทั้งบ้านด้วยราคา ๑ ไร่ครึ่ง โดยวิธีให้ลูกจ้างได้ผ่อนชำระเป็นรายเดือนหรือ

ราวเวลาที่มีการจ่ายค่าจ้าง และคาดว่าจะภายในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ลูกจ้างที่จองซื้อที่ดินจัดสรรพร้อมด้วยบ้าน จะเข้าอยู่อาศัยได้ครบทุกราย

สำหรับโรงงานเล้าหอง บริษัทก็มีโครงการจัดสรรที่ดินและบ้านให้ในทำนองเดียวกัน

การให้กู้ยืมเงิน

นอกจากการให้ลูกจ้างได้กู้ยืมเงินจากบริษัทเพื่อซื้อที่ปลูกบ้าน ช่อมแซมที่อยู่อาศัยแล้ว บริษัทยังได้ตกลงตั้งกองทุนให้ลูกจ้างกู้ยืมเพื่อระงับความเดือดร้อนต่าง ๆ อันเกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมาย เช่น การเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัวลูกจ้างเป็นต้น โดยมีหลักการว่า คณะกรรมการของลูกจ้างแต่ละโรงงานซึ่งบริษัทเป็นผู้แต่งตั้ง จะเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรให้ลูกจ้างผู้ใดกู้ยืมเงินประเภทนี้เป็นจำนวนเท่าใด และมีกำหนดการใช้คืนให้เสร็จได้เมื่อใด การกู้ยืมเงินดังกล่าวนี้ลูกจ้างจะต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่กองทุนในอัตราที่พอสมควร และดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุนนี้ บริษัทจะสมทบเข้าเพิ่มเติมกองทุนเพื่อให้กองทุนกู้ยืมมีจำนวนสูงขึ้น

สำหรับเงินประเภทกองทุนกู้ยืมนี้ ถ้าคณะกรรมการให้ลูกจ้างกู้ยืมไปจนหมดเงินกองทุนที่ตั้งไว้ บริษัทไม่เพิ่มเติมให้อีก ฉะนั้น ลูกจ้างที่เดือดร้อนและประสงค์จะขอกู้ยืมเงินจากเงินกองทุนนี้จะต้องรอจนกว่าลูกจ้างผู้อื่นจะได้นำเงินมาชำระคืนแก่กองทุนก่อน แต่เหตุการณ์เช่นนี้ในบางครั้งบริษัทเริ่มทศลงเงินกองทุนให้ลูกจ้างกู้ยืมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นต้นมาโดยไม่ยอมมีปรากฏขึ้น

การช่วยเหลือในเรื่องการสมรสและมีบุตร

เมื่อถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๒ บริษัทได้เริ่มให้การช่วยเหลือในเรื่องลูกจ้างทำการสมรสและมีบุตร โดยวางหลักการช่วยเหลือในเรื่องนี้ว่า กรณีที่ลูกจ้างของบริษัททำการสมรส เมื่อเฝ้าหลักฐานการจดทะเบียนสมรสที่ถูกต้องมาแสดงให้บริษัททราบ จะได้รับเงินช่วยเหลือจากบริษัทรายละ ๔๐๐ บาท และในกรณีที่ลูกจ้างมีบุตร เมื่อนำสูติบัตรมาแจ้งให้บริษัททราบ ก็จะได้รับเงินช่วยเหลือจากบริษัทในการมีบุตรเป็นจำนวน ๒๐๐ บาท ต่อบุตรหนึ่งคน

เงินรางวัล

บริษัทกำหนดให้ลูกจ้างได้รับเงินรางวัลเมื่อสิ้นปีตามจำนวนชิ้นผลิตภัณฑ์ผลิตได้ในปีนั้น ๆ เงินรางวัลจำนวนนี้ได้แบ่งเป็นเงินรางวัลสุขภาพ (สิ่งที่กล่าวไปแล้ว) ส่วนหนึ่ง สำหรับส่วนที่เหลือนี้ บริษัทจะแบ่งจ่ายให้แก่ลูกจ้างทุกคนที่ทำงานกับบริษัทมาแล้วเกินหนึ่งปี คือประมาณร้อยละเจ็ดสิบห้าของเงินรางวัลส่วนที่เหลือ บริษัทจ่ายให้ลูกจ้างทุกคนได้รับเท่า ๆ กัน และจำนวนที่เหลืออีกร้อยละยี่สิบห้านี้ บริษัทจัดแบ่งให้ลูกจ้างตามส่วนของอัตราค่าจ้าง อายุการทำงานกับบริษัทและจำนวนวันที่ลูกจ้างมาทำงานในปีนั้น ๆ

การออมทรัพย์

บริษัทสนับสนุนให้ลูกจ้างทุกคนพยายามออมทรัพย์ โดยอนุญาตให้ลูกจ้างฝากเงินสะสมไว้กับบริษัทได้ไม่เกินร้อยละสิบห้าของเงินรายได้ที่ลูกจ้างได้รับจากบริษัท และบริษัทจ่ายดอกเบี้ยสมทบเข้ากับเงินฝากสะสมของลูกจ้างด้วยในอัตราใกล้เคียงกับดอกเบี้ยที่บริษัทต้องเสียให้แก่ธนาคารเมื่อเบิกเงินเกินบัญชี

การช่วยเหลือเมื่อออกจากงาน

บริษัทได้วางแผนทางช่วยเหลือลูกจ้างเมื่อออกจากงานไว้สองทางด้วยกัน คือ-

๑. **ช่วยเหลือด้วยเงินทุนสำรองเลี้ยงชีพ** บริษัทให้ลูกจ้างทุกคนสะสมเงินค่าจ้างที่ตนได้รับจากบริษัทประมาณร้อยละห้าของค่าจ้างปกติทุกเดือน เข้าสมทบในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยให้ได้รับดอกเบี้ยทบต้นร้อยละหกต่อปี และบริษัทจะจ่ายเงินสมทบให้อีกเป็นจำนวนเท่ากัน เมื่อลูกจ้างออกจากงานโดยมิใช่ความผิดของลูกจ้าง ก็จะได้รับเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพทั้งสองประเภทนี้เป็นเงินก้อนไปใช้จ่ายต่อไป

๒. **ช่วยเหลือด้วยเงินบำนาญ** บริษัทจะจ่ายเงินบำนาญให้แก่ลูกจ้างที่ออกจากงานโดยมิใช่ความผิดของลูกจ้าง หรือลาออกหลังจากที่ลูกจ้างผู้นั้นได้ทำงานมากับบริษัทแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีขึ้นไป โดยให้ลูกจ้างได้รับเงินบำนาญเท่ากับจำนวนปีที่ลูกจ้างทำงานกับบริษัทคูณด้วยอัตราเงินเกษียณ หรือค่าจ้างปกติเดือนสุดท้ายก่อนที่ลูกจ้างออกจากงานรวมเป็นเงินบำนาญให้แก่อีกผู้หนึ่งต่อไป

ในการจ่ายเงินบำนาญหรือเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้แก่ลูกจ้างที่ออกจากงาน บริษัทจะพิจารณาว่าเงินประเภทใดมากกว่ากันก็จะจ่ายเงินประเภทนั้นให้แก่อย่างเดียว

การฝึกอาชีพ

บริษัทได้เล็งเห็นความจำเป็นของการฝึกช่างฝีมือ เพื่อสนองความต้องการของโรงงานมานานแล้ว ดังนั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๗ บริษัทจึงได้เริ่มทดลองการฝึกสอนช่างฝีมือชั้น ๔ แขนง คือ ช่างป้อน ช่างไม้ ช่างปูน และช่างเหล็ก โดยรับบุตรของภรรยาที่มีอายุเกินกว่า ๑๖ ปีบริบูรณ์ เข้าเป็นนักเรียนฝึกหัดในแขนงช่างต่าง ๆ และให้ช่างฝีมือที่เป็นลูกจ้างของบริษัทอยู่แล้วทำหน้าที่ฝึกสอนและแนะนำการปฏิบัติงาน โดยมิควรหวงความรู้และให้ความรู้ในด้านวิชาการแก่ละแวกด้วย

ในการฝึกหัดนักเรียนประเภทนี้ ได้กำหนดหลักสูตรเป็นเวลา ๓ ปี ระหว่างเข้าเป็นนักเรียนฝึกหัดบริษัทได้จ่ายค่าจ้างให้ตามสมควร ทุกปลายปีทดสอบไล่ เมื่อนักเรียนผู้ใดสอบไล่ได้ก็ให้เลื่อนชั้นฝึกหัดสูงขึ้นได้ และได้รับค่าจ้างสูงขึ้นโดยลำดับ เมื่อผ่านการสอบไล่ปีสุดท้ายได้แล้ว นักเรียนผู้นั้นจะต้องทำงานเป็นลูกจ้างประเภทภรรยาฝีมือกับบริษัทเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ส่วนช่างฝีมือที่ทำหน้าที่ฝึกสอนจะได้รับค่าจ้างสอนเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัวหากจากค่าจ้างที่ได้รับตามปกติ โดยบริษัทจะจ่ายเงินค่าฝึกสอนให้แก่ช่างฝีมือ

ผู้ฝึกสอนในเมื่อนักเรียนที่คนสอนสอบได้ก็แล้ว การฝึกสอนเช่นนี้ทำให้บริษัทได้คนงานช่างฝีมือซึ่งเป็นคนไทยไว้ประจำทำงานกับบริษัทเป็นจำนวนมาก

แต่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๑ และ พ.ศ. ๒๔๐๒ บริษัทมีงานติดทั้งเครื่องจักรที่โรงงานท่าหลวงเป็นอันมาก ทำให้การฝึกสอนนักเรียนประเภทนี้ต้องชะงักลงชั่วคราว เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๔ บริษัทจึงรื้อฟื้นการฝึกหัดช่างฝีมือขึ้นอีก แต่ในครั้งนั้นบริษัทเลือกคนงานธรรมดาซึ่งมีพื้นฐานความรู้เพียงพอตลอดจนมีนิสัยและความประพฤติดีให้ได้รับการฝึกวิชาชีพต่อไป

การฝึกสอนวิชาชีพเช่นนี้ แม้ว่าบริษัทจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนค่อนข้างสูง แต่บริษัทก็ยินดีที่จะจัดทำต่อไป เพราะเป็นการช่วยให้ลูกจ้างของบริษัทที่มีความประพฤติดีได้เลื่อนวิทยฐานะขึ้นไปตามสมควร และประกอบกับในเวลาที่ผ่านไปบริษัทจำเป็นต้องใช้เครื่องทุ่นแรงมากขึ้นกว่าในเวลานั้น การจัดทำมีช่างฝีมือจนเพียงพอเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

การส่งลูกจ้างไปศึกษาและดูงานเพิ่มเติม

เพื่อให้ลูกจ้างของบริษัทได้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น และได้ความรู้ใหม่มาปรับปรุงแก้ไขกิจการของบริษัทให้ดีขึ้น บริษัทจึงส่งลูกจ้างประเภทช่างเทคนิค และช่างเทคนิคนอกไปศึกษาและดูงานในต่างประเทศเป็นครั้งคราว โดยแต่ละคนใช้เวลาการศึกษาและดูงานประมาณสี่ถึงแปดเดือนเป็นกำหนด ซึ่งการนี้ได้รับผลดีสมความมุ่งหมายของบริษัทเป็นอย่างมาก

ห้องสมุด

เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๐๕ บริษัทได้จัดให้มีห้องสมุดของบริษัทขึ้นเพื่อให้ลูกจ้างของบริษัทได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุดนี้ หนังสือในห้องสมุดของบริษัทส่วนมากเป็นหนังสือเกี่ยวกับวิทยาการทางคานวิศวกรรมและการค้า ส่วนหนังสือประเภทวรรณคดีและนวนิยายก็มีอยู่ด้วยเช่นกัน เพื่อให้ลูกจ้างได้มีโอกาสอ่านหาความรู้และความเพลิดเพลินในยามว่างด้วย

ทุนสำหรับลูกจ้าง

ในปี ๒๔๐๖ อันเป็นปีที่ ๕๐ แห่งกิจการของบริษัท ทางบริษัทได้เสนอขายหุ้นในบริษัทแก่ผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง จำกัด ให้แก่ลูกจ้าง และลูกจ้างมีจำนวนประมาณ ๒๐๐ คน เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทนี้

ทุนการศึกษาและค้นคว้า

เมื่อในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปีแห่งกิจการของบริษัท ทางบริษัท เอฟ.แอล.สมิธส์ แห่งประเทศแคนาดา ได้มอบเงินจำนวนหนึ่งให้แก่บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด และบริษัท กระเบื้องกระเบื้องไทย จำกัด เพื่อเป็นอนุสรณ์ในความสัมพันธ์อันดีระหว่างบริษัท ซึ่งได้มีมาตลอดหลายปีมาแล้ว ทางบริษัท

เราทั้งสองจึงได้นำเงินจำนวนนี้สมทบเข้ากับเงินของเรากำลังขึ้นเป็นกองทุน เพื่อให้มหาวิทยาลัยหรือวิชาวกรชาวไทย ได้ใช้ศึกษาและค้นคว้าในด้านอุตสาหกรรมชีวเคมี ทั้งในและนอกประเทศ

การช่วยเหลือลูกจ้างตามที่กล่าวมาแล้วโดยย่อ นั้น จะเห็นได้ว่าบริษัทพยายามอย่างยิ่งที่จะช่วยเหลือลูกจ้างในทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นสำหรับบุคคลในการดำรงชีพเท่าที่จะทำได้ แม้ว่าวิธีดำเนินการจะสลับซับซ้อนยากต่อการปฏิบัติอยู่บ้างก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้ลูกจ้างทุกคนได้รับความสุขสบายและได้รับความยุติธรรมนับแต่วันแรกที่เขารับงานกับบริษัทจนกระทั่งถึงวันสุดท้ายที่เขาได้เป็นลูกจ้างของบริษัทมา การช่วยเหลือต่าง ๆ ที่บริษัทปฏิบัติอยู่ขณะนี้ผมเห็นว่าพอเหมาะกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ แต่อาจจะไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในอนาคตก็ได้ ฉะนั้น การช่วยเหลือลูกจ้างด้วยวิธีต่าง ๆ ดังที่กล่าวไปแล้วนั้นอาจต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขต่อไป และการที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้มากน้อยเพียงใดนั้นก็จะต้องแล้วแต่ภาวะการกัก และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม บริษัทก็จะคำนึงถึงความสุขสบายของลูกจ้างเป็นหลักสำคัญ เพราะเมื่อลูกจ้างได้รับความช่วยเหลือจากบริษัทอย่างเหมาะสมเท่าที่ควรแล้ว เขาเหล่านั้นก็จะได้มีกำลังใจ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายด้วยดีสืบไป อันจะนำผลดีมาสู่บริษัทในที่สุด.

มร. โอ. ชูลทซ์
ผู้จัดการคนแรก พ.ศ. ๒๔๕๗-๒๔๖๘
Mr. O. Schultz, the first Manager, 1914-1925

พนักงานของบริษัทในปี พ.ศ. ๒๔๖๖

- อื่นแถวหลัง: นายสวัสดิ์ (หัวหน้าคนงาน) นายกินติก์ เจียรประคินธุ์ (เสมียนทั่วไป)
 นาย วิ.เช. (ห้องแยกธาตุ) นายถ้วน สมิติน (ช่างไฟฟ้า) นายคอรา (หัวหน้าคนงาน)
 นายดำรงก์ บุญญาวิจิตน์ (โอเวอร์ซีอ) นายเลือน (นายช่างเรือไฟ)
 นายเสนวี (ห้องแยกธาตุ) (หัวหน้าคนงาน) นายเชชัก (ห้องแยกธาตุ)
- อื่นแถวกลาง: นายทองสุข (เสมียนทั่วไป) (นักกรร) นายอิน (หัวหน้าคนงาน)
 นายตุ้ โอศิริ (แคชเชอ) นายชุ่มฮวด (แผนกขาย)
 นายบุญส่ง สักดิ์สมวาส (แผนกขาย)
- อื่นแถวหน้า: นายกิมกู่ย เจียรประคินธุ์ (พนักงานขาย) นายลาห์ (พนักงานพัสดุ)
 นายเนียว (ผู้รับเหมา) นายเด็กเล (หัวหน้าเสมียน)
 นายเทียนสี อังคะวัด (คอมปราไค) นายห้วง เลื่องศรี (ผู้รักษาเวลา)
- นิ่งแถวหน้า: มร. ปอล บร็อคคอบ Mr. Poul Broadkob (นายช่างไฟฟ้า)
 มร. อีริก ทุน Mr. Erik Thune (สมุห์บัญชี)
 มร. ออสกา ซูลซท์ Mr. Oscar Schultz (ผู้จัดการ)
 มร. ที. ฮัสทราฟ นิลเซ่น Mr. T. Hastrup Nielsen (นักเคมี)

หอประชุมวัฒนธรรมไทย จำ

พนักงานของวิทนีย์ พ.ศ. ๒๔๙๐

- อำนวยการ: นายเชชา (ห้องเอกสาร) นายแก้ว (คนงาน) นายเชียง (หัวหน้าคนงาน)
 นายประเสริฐ ปวิธิธรรม (พนักงานช่างปูน) นายวิชา ประสาทพร (แผนกขาย)
 นายคณ วัฒนดิน (ช่างไฟฟ้า) นายเถิง สุนทรา (หัวหน้างาน) นายเทีร์ (ห้องเอกสาร)
 นายรี แซ่หลี่ (หัวหน้าช่างหัด) นายแสวง (หัวหน้าคนงาน) นายมงคล (ผู้ช่วยหัด)
 นาย วี. เอ. (ห้องเอกสาร) นายกิมเล็ก เจียรประคินธุ์ (แผนกรักษาเวลา)
 นายบุญส่ง ศักดิ์สมวาส (แผนกขาย) นายสงวน ขาวเอี๋ย (ผู้รับเหมา)
 นายส่ง (หัวหน้าคนงาน) นายโกเช่ (ช่างปูน)
- อำนวยการ: นายเลือน (หัวหน้างาน) อาแป้ง (หัวหน้าช่างไม้) นายเลียง ลีลาสุข (แผนกออกบิธ)
 นายห้วน เลื่องศรี (แผนกบัญชี) นายสอาด ประเสริฐสุข (เลขานุการ)
 นายบรรจง วงศ์กนิษฐ์ (แผนกออกของ) นายเฮนรี่ (ห้องเอกสาร)
 นายกิมอุ้ง เจียรประคินธุ์ (หัวหน้าช่างเขียน) นายเทียนฮิ อิงคะวัด (คอมพิวเตอร์)
 นายเล็กเก (หัวหน้าเสมียน) นายคำวัก บัญญาวิจักสัน (พนักงานหัด)
 นายคื โอสิริ (แคชเชียร์) นายโอริค ซักคาเวีย (ผู้ช่วยหัด) นายชัย ขุนปรีชา (แผนกขาย)
 นายทองสุด (พนักงานเก็บเงิน) นายมกัก (หัวหน้าคนงานเงิน)
 นายอุ้งเซียด ไก้วคงคา (ผู้ช่วยนายเล็กเก)
- อำนวยการ: มร. เบ. นิลเซน Mr. Bay Nielsen (ช่างช่างใหญ่)
 มร. ที. ฮัสทราฟ นิลเซน Mr. T. Haastrop Nielsen (นักเคมี)
 มร. อีริกทูน Mr. Erik Thune (ผู้จัดการ)
 มร. ซี. ฟรีส เยสเปอร์เซน Mr. C. Friis Jespersen (ช่างช่างก่อสร้าง)
 มร. ฮือช แฮนเซน Mr. Georg Hansen (สมุดบัญชี)
- พนักงาน: นายอนอม (ช่างไฟฟ้า) นายชอด จินคินธุ์ (นักกร) นายบุญศรี ศรีทวี (นักกร)
 นายทุด (นักกร) นายทุด (หม้อเผา)

คนเก่าของบริษัท

ความช่วยเหลือของบริษัทที่ได้ให้แก่คนงาน ตามที่ได้กล่าวถึงมาแล้วนั้น ย่อมมีนักเขียนความผาสุกและความพอใจแก่คนงานของบริษัท เพื่อพิสูจน์ผลนั้น ได้ต้องพบปะสัมภาษณ์คนงานเก่า ๆ ของบริษัท ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง ๔-๕ คน ได้ผลดังต่อไปนี้

สัปดาห์แรกนี้อยู่ในห้องที่เคยใช้เป็นห้องประชุมกรรมการบริษัท ทำงานมีความอิสระที่จะเล่าความแก่คนหลัง นายกิมฮุ่ย เจียงประคิมฮู มีแนวความคิดคือวิธีวันและเดินเล่นในกระดပ်กระด่ง แม้เขาจะล่วงเข้า ๖๔ แล้วในปีนี้เป็นคนแรกที่หุ่กขอยอย่างเป็นกันเอง สัมผัสถึงงานแจ่มใส

“สมัยวัยรุ่นผมต้องเปลี่ยนเป็นสูท แต่ฝรั่งเรียก กิมฮุ่ยกันทั้งนั้นแหละครับ” เขาบอก

พื้นเพของนายกิมฮุ่ยเป็นคนอำเภอบ้านโป่ง เมืองราชบุรี ที่สาวส่งเสียให้เข้ามาว่าเรียนในกรุงเทพฯ จนจบมัธยม ๔ จากอัสสัมชัญ เริ่มจะขึ้นมัธยม ๕ ที่สาวถึงแก่กรรม นี่จึงทำให้การเรียนต้องหยุดชะงักอย่างน่าเสียดาย นายกิมฮุ่ยไม่คิดกลับไปบ้าน จึงออกหางานทำเท่าที่ความรู้จะอำนวย

“ผมทำงานอยู่หลายแห่งด้วยกันครับ ที่นั่นบ้างที่นี่บ้าง ไม่ค่อยจะดีอันไหน” เขาเล่าต่อไป

จนวันหนึ่ง ได้รู้จักกับลูกของสมุหนายกรัฐมนตรี—

มิสเตอร์ อีริก หุน สนิทสนมชอบพอกันมาก วันหนึ่งว่างจึงได้ชักชวนกันมาเที่ยวงานชื่อ

“เมื่อก่อนนี่ต้องขึ้นรถไฟมาจากหัวลำโพงครับ ผมยังจำได้ว่าวันนั้นสาม ๑๐ สดวกต์เท่านั้น รถออกตอนโมงเช้า เกือบกลับห้าโมงเย็น ถ้ามีไอซ์เพลทพวดรถวันนี้ก็ต้องค้างคืน...”

การมาเที่ยวงานชื่อคราวนั้น นายกิมฮุ่ยโชคดีได้มีโอกาสพบกับผู้จัดการทั่วไปของบริษัท คือ มิสเตอร์ ฮิลลารี ซูลซาร์ ที่คนงานมักเรียกว่านายห้างเสีย เพราะเป็นเขาๆ โทโสว๊อ และเขางานเอกสารถึงขนาดบวกรวบรวมใบให้จ้กเขยออกกำลังเข้าได้บ้างก็มีเหมือนกัน ภรรยาที่ดีความมาอยู่ด้วยต้องแนะนำให้คิดไว้ตัวเองหรือชักชวนไป เพื่อจะได้บรรเทาความโกรธและคนอื่นจะได้ไม่เจ็บตัว นายห้างเสียเป็นคนที่แปลกที่เรียกว่าโกรธง่ายหายเร็ว โกรธทำงานถูกใจก็มักยกรางวัลให้ทุกคน คนงานจึงทั้งรักทั้งกลัว

นายกิมฮุ่ยได้พูดคุยกับนายห้างเสียได้ไม่กี่คำก็รู้สึกสนอสน้อยกันมาก และได้รับการชักชวนให้ทำงานด้วยกันในออฟฟิศ

“แรกเข้ามาเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๑๖ ตอนนั้นผมอายุ ๒๒ เท่านั้น” นายกิมฮุ่ยมักนึกถึงปีเป็น ค.ศ. มากกว่า พ.ศ. และมีคำอธิบายต่อไปนี้ในการสนทนา เพราะอยู่ใกล้ขีดเขาทั้งนานกว่าสามสิบปี เขาเล่าต่อไปว่า “ได้เงินเดือนปีละสามสิบบาท ๔๐ บาทครับ ตำแหน่งของผมคือเฮนเนอว์อัล เล็กก็ คือเสมียนทั่วไปทั้งพิมพ์ดีด ทั้งเป็นล่าม ทำทุกอย่างละครับ ตอนนั้นผมมีเมียอยู่สามคนเท่านั้น มีนางสาวอย่างกับนายเอี่ยมฮี้หายไปแล้วทั้งสองคน...”

มีคนงานไทยที่ทำในโรงงานคราว ๕๘ คน ภูซิ่นฮี้คราว ๔๐ กว่าคนเท่านั้น

เงินเดือน ๔๐ บาทของนายก็มียู่ฉบับว่ามากเอาการสำหรับ พ.ศ. ๒๔๕๔ และตำแหน่งเสมียน
มิสเตอร์อิริก ทุน สมบูรณ์ซึกก็ได้เพียง ๓๕๐ นายห้างเลียมอยู่บริเวณพื้นที่ ก็กินนํ้าดื่มและ ๓๐ บาท
น้อยเพียงเดือนละ ๒๕ บาท

“อยู่กันอย่างนี้ร่ำรวยกับข้าววันละสิบสลึง...” นายก็มียู่โคลงที่หะเล็กล้น ปะกายคาบอก
ความชื่นชมในอดิ

ดูเราช่างมีความหลังกับนายห้างเลียมมากมาย ที่มีคุณค่าความจำที่เช่นเมื่อคราวหนึ่ง มีเรือ
ชนหินมาจอดรออยู่ใกล้สองแรม ๖ เพื่อจะชนขึ้นฝั่ง ตอนนั้นนายห้างเลียมกำลังมีงานยุ่งในออฟฟิศ นาย
ก็มียู่จึงพิจารณาด้วยตนเอง ตั้งให้กองไว้ตามที่เขาเห็นควร เสร็จแล้วไปรายงาน ท่านนั้นและเกิดเรื่องใหญ่ นายห้าง
เลียมจะบ่งชี้บ่งบอกว่าใครเป็นนายห้างที่แน่ นายก็มียู่หรือมิสเตอร์ฮิลล์ ทว่าทำงานเกินหน้าที่ ฝ่ายนาย
ก็มียู่รู้ตัวว่าผิดจึงนั่งเรียบและหาทางเลี้ยวออกจากออฟฟิศ ต่อมาอีกเดือนเวียนคืนกันมาก คราวนี้นาย
ก็มียู่จึงรีบขึ้นไปรายงานถามไฉ่ว่าจะให้ชนขึ้นทางฝั่งไหนจะได้จัดการให้ถูกความประสงค์ แล้วจึงให้เรือ...
นายห้างเลียมตอบโต้บ่ง ชะโกนเล่นห้องว่า แกเป็นคนที่โง่ ทำงานมาสิบกว่าปีแล้วแกไม่รู้อะไรเลย จินเล็ดใจ
มากที่คิดคนผิด ใช้ไม่ได้... คนอย่างนี้ใช้ไม่ได้ พูดจาวุ่นวายอีกมากมาย นายก็มียู่ไม่ยอมอยู่รับฟังจนจบ ได้
บันทึกลงโทษซะจนมาก นายจะโกรธหรือที่ พอยกขึ้น ลากออกดีกว่า ร้องกะโหลกเคียบไม่ทันแล้วก็เลยหมก
ครอบหัวดินโครม ๆ ออกไปจากออฟฟิศ กลับมาเก็บข้าวของที่ห้องพัก กระว่าพอมีคิจะเคลื่อนย้าย ด้วย
บังเกิดความอายพวกเพื่อนร่วมงานด้วยกัน

สักวันใหญ่มีเสียงทะเลาะประทุให้เข็ญกับ ก็นายห้างเลียมและครอบครัว เดินอ้าว ๆ เข้ามาบอกว่า
“ฉันพูดแต่ในแง่ดีก็ไรหรือก็มียู่ แกอยู่กันฉันกับพี่แล้ว กลับไปทำงานเถยนี้ ไป-แกไปกับฉัน”

นายก็มียู่พูดด้วยเสียงที่เข้ม

รายชื่ออยู่ ๖ ผู้ในชุดชั้นแอ้งในการทำงานเป็นที่เลื่องลือ ได้เงินเดือนขึ้นทุกปี ปีละ ๓๐ บาท
จนกระทั่งออกเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองนี้เอง

อีกคนที่เข้ามาทำงานโรงปูนหลังจากเกิดสงครามโลกครั้งแรกไม่นานนักคือ นายเลียม มาจันท์
เคียวไธอยู่ถึง ๓๖ ปีแล้ว นิต์เคียวไธทำ หนวกลี้นบนเริ่มมีปากขาวเหมือนปูผ่าย ปกติในหนวกลี้นบน
น้อยก็บ่งถึงความบึกบึนและโชกโชกกับชีวิตมาเลียมก็ทำทางนำกระซาม ต่อเมื่อมีสิ่งจะเห็นความอ่อนโยน
และเป็นอันเอง พูดเสียงนิบช้าอย่างใคร่ทอระทุกประโอทุกคำ เดิมทีเป็นคนแสบบางหลวง เมืองปทุม ฮาร์ฟ
กับกันเรือ เคียวไธระหว่างกรุงเทพฯ-สิงคโปร์-ปีนัง-ฮ่องกง ชื่อเรือ “ลีส” เป็นเรือของบริษัทวินเซอร์
แอนด์ คัมปะนี หรือที่มักเรียกว่าลีสก็กา (ตัวนายห้างได้แค้นคาบับ คนเลียมเรียกว่า ลีสก็กา นายเลียมบอก)
ทำงานอยู่ที่นั่น ๔ ปี ทั้งเคียวไธสินสอดสาวได้และเป็นที่ป็น พอสสงครามโลกเกิดขึ้น...

“อีกฤดูกับนายเลียมกับครอบครัว” นายเลียมอธิบายให้ฟัง “ไทยเราเข้าข้างอังกฤษนี้ ก็ต้องจับเยอรมัน
ทำมันก็ต้องเลิกเดินเรือ ปลอกขนานนอกเกือบหมด ผมเป็นกับกันได้เดือนละ ๔๐ บาท มันให้นอนเผ้าเรือ
เลย ๆ ไม่ค่อยทำอะไรได้ ๒๐ บาท มันหาอะไรเป็นน่อย ผมจึงลาออกมาซักระยะหนึ่งไป...”

กินๆ เที่ยวยๆ อยู่สามสี่เดือนก็คิดว่าหาญใจอยากทำงานอีก ก็ได้ข่าวบริษัทเรือแดงอยากได้กับกัน
“ก็เรียกเรือแดงละครับ แต่ไม่ใช่บริษัทเดิมเกิด...” คงจะหมายถึงบริษัทสามสตีลแบ็กก็

และนายเลี่ยนได้พยายามจะเลิกชื้อทำนเจ้าคุณกับคุณหญิง ผู้เป็น
เจ้าของกิจการ

บริษัทนี้มีเรือเดินขายฝั่งหลายลำ แต่จะเนื่องด้วยระ-
เบียบการทำงานที่รัดกุมเกินไปหรืออะไรก็ตามที่ไม่ฟังจะเยื้อง ไม่
หานายเลี่ยนก็ลาออกอีก

“ผมทานยาท้อไม่ได้ครับ” คือเหตุผล

แล้วกลับบ้านเมืองปทุม ที่เขาเชร็คเชรไปตามบ้านเพื่อน
ฝูง บางครั้งเหมาะใจก็ล่องเรืออิฐมาขายกรุงเทพ ฯ อังจ้างมาเป็นเจ้า
แถมเงินไม่ได้ จนได้ข่าวว่าจะสร้างโรงปูนที่บางซื่อ ยึดกับกันจึง

เที่ยวหาผู้ทางมาติดต่อกับนายเสนวี แรกถึงกา ขอส่งอิฐทั้งหมดในฐานะเป็นนาถหน้า

“ได้ค่าเหยียบหัวเรือลำละสองบาท...” กวีเสระนั้นนายเลี่ยนจำแม่น

ส่งอิฐสร้างโรงงานอยู่เกือบขวบปี รายได้คงมพพอสมควร ส่วนที่รือบพอกับมิตเตอร์เตนมักก็
เพราะนายเลี่ยนทุกเช้าได้ก็ล่องแกล่งน้ำในอง โยกลสจึงก็กว่าคนอื่น

พอโรงงานเสร็จแล้วสักสามเดือน นายเลี่ยนก็โด่งดังว่าเป็นนายท่าเรือกลไฟของบริษัท ชื่อเรือ
“ราหู” เป็นเรือสำหรับโองเรือบรรทุกน้ำมันซึ่งได้จากวัดคอกไม้มาใช้เผาปูน และใช้ในกิจการทั่วไป รวมทั้ง
เวลาแหม่มจะไปซื้อทุเรียนเมืองนนท์ หรือขายหังจะไปอิงนกแถววังสิด

เห็นก็ควรระหกระเหินน้ำท้ายน้ำ นายเลี่ยนจึงต้องอยู่กับเรือตลอดมา ทั้งแต่เรือเล็กทะเล จนถึง
เรืออิฐ แล้วเรือกลไฟ ค่อมทางบริษัทเห็นความไม่สะดวกที่ค่อมน้ำมันกับเติมไฟอุ่นแอสที่มอยู่ตลอดวัน
ตลอดคืน จึงหาเรือ “ราหู” เปลี่ยนเป็นเรือยเค่ชื่อ “เช็กเมเนต์” นายเลี่ยนเก็บรับค่าแหม่มนายท่าอีก จนโธ
เรือลำใหม่ไปอยู่โรงงานท่าหลวง นายเลี่ยนจึงขึ้นมารับรับหน้าที่เป็นนายถา

“ก่อนนั้นผมได้เงินเกือบ ๔๔ บาท เหลือกินครับ ค่าครองชีพถูกมาก เมื่อผมพกเงินไปตลาดบาท
เดียวต้องเอาบาทไปก่อ...” คนเก่าแก่ของโรงปูนเขาคามองความมั่งคั่งรอบห้องนั่งอย่างชื่นชม เมื่อมีผู้เล่า
แก้วเบียร์มาวางไว้ให้ทรงหน้า นายเลี่ยนยิ้มยวณณ์แอ้มขึ้นบนใบ
หน้าทีบิกนั้น “ชอบคุณละครับแต่ผมไม่เคยมีมาหลายปีแล้ว...”

ที่นั่งถัดไป คือนายโสม ทองมี อายุ ๘๐ ปี เป็นคนพูด
น้อยประหมัดยอคำ เริ่มมาทำงานกับบริษัทเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ โธ
เขาเป็นชาวเมืองอุบล ชาติเอกอุมทุก เทียวว่ารองทางาทั่วทั้งแต่
อายุ ๘๙ นบยอนไป ได้ ๕๒ ปีก็อน แล้วมาได้งานลับหัวถูกูญจะและ
กับตัวที่สดาในสูงเนิน มีนายอย่างทั้งเ็นได้ชักเงินจากโบยเก่าทำ
ทางของนายโสมคือความบากบั่นแรงกล้า และพร้อมจะเผชิญสิ่ง
แปลกใหม่ของชีวิต จึงเมื่อถูกโยกย้ายไปเพชรบุรี เขาซอมีกิจการ
เป็นพนักงานเคินสายโทรเลข ได้รับความข้ามาอยู่ในงานใหม่ให้พอ
สมควรและทำอยู่หลายปี กว่าจะมีโอกาได้พบกับนายถวน (เจ้า
นามสกุลไม่ได้) หัวหน้าช่างไฟฟ้าของบริษัทที่กรุงเทพ ฯ นายโสม

สนธิธรรมาที่จะลงทำงานเป็นช่างไฟฟ้าทันที และนายท่านก็ได้ช่วยให้เป็นคนงานรายวัน วันละ ๑๕ สตางค์ ทำอยู่ได้สามสัปดาห์ก็ได้ค่าแรงเพิ่มเป็นวันละ ๑ บาท ครบปีได้เงินเดือนและ ๕ บาท นายโสมทำอยู่จนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เลือกตำแหน่งเป็นหัวหน้าช่างไฟฟ้า วันเงินเดือน ๖๐ บาท

“ผมออกมาเมื่อปี ๑๙๖๑ ครับ” นายโสมก็เล่าเกี่ยวกับเพื่อนรุ่นๆ กันที่นั่นด้วย ค.ศ. มากกว่าเรียกชานเป็น พ.ศ. ออกรถและไปเจอ ๑๙๖๑ นวกกับ ๕๔๑ เท่ากับ ๒๕๐๔ เงินเดือนครั้งสุดท้าย ๒๕,๐๐๐ บาท ทางบริษัทก็ค่าเบิ้ลให้ ๔๐ เดือน รวมเป็นเงิน ๘๙,๐๐๐ บาท แต่ก่อนทำงานครบ ๒๕ ปีก็ได้วันไปก่อนหนึ่งแล้ว จำนวน ๘๘,๐๐๐ บาท บั๊เปลี่ยนชีวิตของนายโสมผู้มากับมาจากเมืองโกสโนว์มาได้ดูได้สบายตามสมควร หลังจากเจเจเห็นเกี่ยวกับการทำงานมาจนเป็น

ผู้ที่เข้าทำงาน เป็นที่รักกับนายโสมอีกคนที่คือ นายตำรวจ (ที่จริงชื่อ) บรูญวาร์จิสัน คำแทนเริ่มก็เป็นเสมียนของเอ็นเออีเอประจำโรงงาน ราชผู้มีใบหน้าอ้อมเอิบและท่าทางแข็งแรงแม้ในวัยสูงอายุ ผู้นี้ บางอย่างในหัวเขาบอกถึงความเลวร้ายหลากหลายแง่แล้วในการทำงาน ทัศนคติของเขาได้มาจากหลายโรงเรียนด้วยกัน เทพศิรินทร์ ๔ ปี ปทุมคงคา ๓ ปี ยัสสัมชัญ ๔ ปี แล้วย้อนกลับมาเรียนปริญญาโทอีก เคยคิดจะเรียนโรงเรียนนายทนาย แต่แล้วกลับตัดสินใจเข้าทำงานเสมียนห้างขายยาแห่งหนึ่งจนทั่ว ได้เงินเดือนถึง ๗๐ บาท นับว่ามากทีเดียวเมื่อคิดถึงค่าของเงินในครั้งกระโน้น

“เพื่อนฝูงผมเป็นนายพลไปหลายคนแล้ว...” นายตำรวจว่า “เป็นเจ้ากรมไม่กี่คน...”

แค่เดือนก่อนที่บริษัทปูนซิเมนต์ไทย เขาย้ายมาเป็นสโตร์ที่ปทุมธานีหรือหัวหมากพิศณุ และอยู่ไม่กี่แห่งในเขตออกมาถึง พ.ศ. ๒๕๐๔ จึงลาออก

“เงินเดือนครั้งสุดท้ายของผม ๕,๐๐๐ บาทครับ” เขายก “เมื่อคอยทำงานครบยี่สิบห้าปีผมได้รับสองแสนบาท”

ส่วนค่าเบิ้ลเงิน นายตำรวจได้รับจากบริษัทจำนวน๑๔เดือน ตามระเบียบการจ่ายให้เป็นเงินก้อน ๑๔ เดือน ส่วนที่เหลือจากเงินเฉลี่ยด้วย ๓๔ และมาวันเป็นรายเดือน ฐานะการเงินของเขานับว่าเป็นเบิกแผ่นมาก ได้รับความสำเร็จทางการงานเป็นที่น่าอวยงคนหนึ่ง ปัจจุบันนายตำรวจเป็นเจ้าของกิจการเหมืองที่จังหวัดลำพูน เป็นนักธุรกิจในวงการค้า และเขายังทำงานอยู่กับบริษัทด้วย โดยเป็นผู้รับเหมาก่อเก็บเงินลูกค้า รายได้ไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท พอๆ กับเงินเดือนครั้งสุดท้ายที่ได้รับ

คนเล่าแก่อีกคนหนึ่งของบริษัทที่น่าจะบันทึกไว้ในโอกาสนี้ด้วย คือนายเสี้ยน ศิริไพบรย์ เมื่อเขย่ชานซื้อที่ดินที่วัดสว่างเจ้าสี่สิบเกิน แล้วจะใช้เวลาอีกเดือนชั่วข้อ ไฟกับปลานพหรี แล้วจะเลิกออกว่าเขาคือเหมือนแก้อยก ผู้เป็นเจ้าเป็นใหญ่อยู่ทางฝั่งศรีวังระโน้น มีชื่อเสียงเรื่องดีเป็นต้นอยู่ในวงการนักเลงแห่งกรุงเทพา เขาเป็นนักเลงถูกต้องตามความหมายของโกเลทที่แท้จริง มีเหตุผลการค้าเงินชีวิตและการตัดสินใจ อีกข้อคือศักดิ์ในผู้มีพระคุณ รู้แต่รู้ชนะรู้ถอย มีให้พระคุณนำหน้าพระเดช และสุภาพอ่อนโยน นี่ไม่ใช่การยกย่องที่เกินเลย การจะพานักเลงเสมอเหมือนเขานี้ยากนัก — ขณะที่ความหมายของคำนี้ได้ผันแปรไปในทางชั่วร้ายมากกว่าคุณธรรมของนักเลงเกียบจะ ไม่มีเหลืออยู่แล้ว

การที่มีคนเรียกเราว่า “พี่เหวี่ยง” ตลอดมาจนอายุถึงแปดสิบกว่าแล้ว
นั่นคือคำทอนขี้ตังเพื่อขี้นั่น เขาเป็น “พี่เหวี่ยง” คนเดิมผู้ได้
รับความนับถือและเกรงใจ กาลเวลาเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลง

ชีวิตของ “พี่เหวี่ยง” ถ้าเขียนเป็นหนังสือจะได้เล่มใหญ่
มากทีเดียว เคยไปช่วยทเวียนอันมีค่าควรแก่การศึกษา แต่หลังจาก
แต่ละตอนมากด้วยอาการต่อสู้ทรหด บึกบึน สมที่เมื่อก่อนเป็นชายชาตรี
แม้เราจะมาร่วมกันกันเมื่อ “พี่เหวี่ยง” อายุล่วงเข้าห้าสิบเศษ เกินครึ่ง
คนแล้ว การเข้ามาบิณฑบาตในวัดวิมลปุณนิมิตไทยของ “พี่เหวี่ยง”
ก็เป็นเรื่องที่น้ำขึ้นน้ำลง รวกรับนวนิยายที่เขียนกันขึ้น

เมื่อความข้องการเลขาที่มีสมรรถภาพสูงได้เกิดขึ้นกับทางบริษัทในระลอกสงครามโลกครั้งที่
สอง ไม่นานนัก เพื่อจะรับมือกับหัวขโมยซึ่งกำลังซุกซมยิ่งขึ้น พร้อสินีมีค่าเสียหาไม่เว้นแต่ละคืน บางราย
กำเงินหนักถึงกับลงมือกลางวันแรกๆ ที่จับได้ก็ส่งตัวให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดการตามระเบียบ แต่มีจับไม่ได้
นั้นเสียแยะมาก การหาหรือกันเป็นการภายในและความเห็นพ้องกันว่าในรูปการณ์เช่นนี้ไม่มีใครเหมาะสมจะรับ
ตำแหน่งเลขาอย่างมากกว่า “พี่เหวี่ยง” จึงให้ส่งคนที่เป็นผู้ใหญ่อ่อนสมถะไปบาทบาท แก่ก่อนเป็นผู้ยังง่แห่ง
นางเล้งไม่ว่าง ยังคงอยู่อยู่ในเรือนจำตามคำพิพากษาถึง ๕ ปี “พี่เหวี่ยง” ยกมือขึ้นไหว้พระสาบานไว้ว่าเป็น
เรื่องใส่ไส้สักวันซักๆ ด้วยเหตุส่วนตัวกับนายตำรวจผู้หนึ่งหรือจะด้วยนโยบายอันชอกช้ำอย่างไรก็ตามก็ นักเลง
อาชญาผู้ลึกลับมักแกล้งเล่นของจนหม่นหมองเอาข้างเดียวโดยไม่เปิดโอกาสให้ต่อสู้จนถึงสลับ เพื่อจะชักเย่อข้อ
หาพยายามล่าหน้าตาที่บางจนพรหมได้ จนเมื่อสามปีจากนั้นได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้ว ก็ยังคงมาอาศัย
ของเรวจนอยู่กรุงเทพฯ ไม่ได้ มีเสียงผู้กล่าวว่าจะยิงทิ้งจะต้องคิดหนีเข้าป่าไปอยู่คงจำปา เมืองสทบุรี เกือบ
หกเดือน จนความแค้นค่อยส่วระ “พี่เหวี่ยง” จึงกลับมารับตำแหน่งเลขาตามที่ได้มีการทาบทาม
“ผมมาอยู่โรงปูนได้สักสิบกว่าวันญี่ปุ่นก็ขึ้น...” นักเลงผู้มีคุณธรรมเล่าให้ฟังอย่างนั้น

สู้มเดียวแม้จะบาดเจ็บก็ยังมีที่รวมเกิดซาช สุธยาในทองม้วนใหญ่ ทำทางกระเด็นกระแฉก นัยเินดา
ทั้งฮ่อโยนและนำทรงขาม ปกติใบหน้าเรียบเรียบอย่างคนชื่อนความรู้สึกเป็นนิสัย ถ้าสมใจจริงจะอึ้งเพื่อง
เล็กน้อย และเป็นทั้งเปิดเผย ไม่ความเป็นอันเองมาสู่คู่สมพนา

การมารับหน้าที่ที่หลายคนมักขว้างถั่ว “พี่เหวี่ยง” มีข้อตกลงกับบริษัทโดยเหมาเป็นเดือน

“สุกแน่แต่ผมจะวางยามหรือไม่ว่าง แต่ถ้าของหายผมใช้ให้...”

นับเป็นข้อตกลงที่ค่อนข้างผิดชอบทุกประการ เอาความสามารถวางเป็นเดิมพันกับเทิดี๋ย หรือพูด
อีกคำคือ—อย่างนักเลงเดิมตัว “พี่เหวี่ยง” ถือเถดที่ว่าจะใช้หนี้เป็นบางข้อเท่านั้นมาเป็นยาม ตามคุณสมบัติ
ว่าจะต้องมีครอบครัวแล้ว และทั้งทางนักเลงอยู่ด้วย การผูกพันในลูกเมียย่อมสอนให้คนไม่ใ้คิดว่าตนที่อยู่
คนเดียวไม่มีหัว “พี่เหวี่ยง” ไม่เอาลูกศิษย์ลูกหาจากนางเล้งมาด้วยเลย ทั้งนี้เพื่อจะจับปัญหายุ่งยากเกี่ยว
กับที่จะผิดสันนิษิตกับกามวิสัยนักเลงจะพึงมี

อีกอย่างหนึ่งที่ “พี่เหวี่ยง” นึกใจมากคือขโมยจะเ็นคนอื่นแปลกปลอมมาไม่ได้ จะต้องเป็น
คนงานนั่นเอง วิธีขึ้นแรกก็ค่อยสืบไควเป็นไควที่ว่าว่าๆ นัก แล้วชวยองนักโคตก็ไม่ให้ทำอีก

“ตอนนั้นผมวางยามไว้สิบหกคนทั้งกลางวันและกลางคืน คนงานดูเหมือนจะฉึกพันกว่า...”

ต้องคอยสยบสองกันอย่างแทบจะไม่ให้รอยคลายตาได้ กระนั้นก็ไม่ว่าอ บางคนชอบกันก่อนเข้า
รับปากกันเหมาะว่าไม่เอา-ไม่เอาขอวัน แต่พอตกกลางคืนเจ้าความอยากได้มันก็ลุกซอชอกเดินไปขอโมย แต่
ก็อย่าหวังเลยจะพินเมื่อ “พี่เหวี่ยง” พอละย่นคนเหล่านั้นออก จึงไปจุ่มก้อยที่อยู่ก่อน เมื่อจับได้ก็เหวี่ยง
รอกขึ้นไม่เอาความ เพื่อจะแค่รายงานให้ทางบริษัทได้ทราบไว้ การวินิจฉัยต่อไปว่าจะเลือกหรือไม่
เป็นหน้าที่ของบริษัท แต่ก็กลัวคุณธรรมาเนนเองทำให้ “พี่เหวี่ยง” ถือเป็นหน้าที่ที่จะรอวังทางบริษัทให้
ภาคภูมิใจไว้ก่อนสำหรับที่เพิ่งเคยทำเป็นหนแรก ต่อเมื่อไม่เจ็ดหลายอย่างจึงจะไม่ยออีก คราวนี้จับได้ก็ต้องส่ง
ตัวให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดการตามกฎหมาย

“ไม่ทำ-ผมไม่ทำ” ผู้ยืนอยู่แถวหน้าแห่งวงการโมกมียปฏิสระ เมื่อได้รับคำถามว่ามีกร
ลุบคนกัณเริงเพื่อยังไม่เจอ ไม่จัดการเอาด้วยอำนาจเป็นธรรมบ้างหรือ เขาตอบว่าไม่โดยทำอย่างแนบแน่น เหตุ
ผลและความออกสลับนั้นย่อมจำเริญเสมอในการปกครอง

ความเนคทากรรมผลของการอะธุมอส์ต่อตามที่ต้องการ ผู้ซึ่งอยู่บนวิถีของหลักเลมมากลอสซีวิก
ย่อมรู้ว่ามันจะทำให้ทรัพย์สินของความอาบามมาทว้อลดลงไม่ได้ คนทุกคนย่อมมีเพื่อนและญาติคอยเฝ้า
ระวังแทน การกระทำที่รุนแรงหรือการเริ่มต้นที่ไม่สู้จบ “พี่เหวี่ยง” ตระหนักดีในสิ่งเหล่านี้ ถึงกับพูดที่ว่า
“การปกครองโดยกำลังหรืออิทธิพลนั้นใช้ไม่ได้หรอกครับ ผมใช้พระคุณมากกว่า หากทาง
สอนให้หัวขโมยไม่ชั่วว่าทุกคนจะไม่ไร้ไรเคิล ยอวิประพฤติกี่แสน แต่ฉันแหละครับ-พวกเรามาคนกัณเริง
กำลัง ขอยกไม่คอยจะให้ ถ้าเข้างามยังขึ้นก็ต้องแจ้งคอบกับบ้าง...”

เรื่องศิวิลพี่แห่งกัณเริงนั้นเป็นธรรมคาของคนที่มาร่วมกันหม่นมาก เพื่อความเรียบร้อยก็จะมีจะ
ห้ามเสียก่อนเรื่องจะถูกลงเอยกันแน่ ถ้าเรื่องไม่หนักหน่วงอะไรก็ “พี่เหวี่ยง” ก็จะขอร้องเจ้าหน้าที่และทาง
ฝ่ายการงานให้เลิกแล้วค่อยกัน อย่าเอาความกัณเริงเสียเวลาทำมาหากิน เรื่องที่จะรุนแรงกันไม่ใหญ่ก็กลายเป็น
เรื่องเล็ก นี่คือการนอกเหนือจากที่เป็นน่ายาม

นั่นแหละ อย่างไรก็ตาม “พี่เหวี่ยง” ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงความเข้าใจผิดจากบางคนบางพวกได้ ผู้
รับชมคนหนึ่งคิดจะมีทางแก้เลงอยู่บ้าง เห็นว่าไม่ชอบมาพากลที่มีคนมาขวางหน้าขวางตา ทุกอย่าง ๆ ก็คือ
เช่นนี้ จึงทำให้กัณเริงไม่ได้เอนไม่หลับ ต้องล้มพระเอกอยู่หลายสิบกว่าให้จงได้ จัดการว่าจ้างหัวไม้กลุ่มหนึ่ง
มาทำร้าย ตัวหัวหน้าชื่อนายทองน้อย พอได้ยินชื่อ “พี่เหวี่ยง” เท่านั้นแหละออกสี บอกผู้รับชมมาคนนั้นว่า
เงินสักเท่าไรก็ไม่เอาจะกับให้เขาทำร้ายผู้มีพระคุณได้ เขาไม่ได้เถียงคน ๆ นั้นที่ แต่เรียกว่าพอ เคยให้
ข่าวให้ให้ขลุบเลื่องชื่ามาตั้งแต่ครั้งก่อนที่อยู่ด้วยกัน บุญคุณของพ่อเหวี่ยงมันเหลือล้นนัก ใช้ให้เขาไปว่า
คนอื่นดีกว่า เรื่องจึงยุติลงเท่านั้น เพราะด้านนายทองน้อยตัวกลางไม่สู้เท่า ใครอื่นหรือจะหาญ

ทางกันเอารวมขึ้น “พี่เหวี่ยง” มีอยู่เหมือนกัน ทำเอาหัวขโมยหัวเราะไม่ออกและอยาก
ว้อให้มากกว่า บ่ายวันหนึ่งคนเอนหลังเคื่อง ๆ อยู่บนออฟฟิศ มองไปเห็นคนมางเล็ดกลีบแบบ
กระสอบใส่ลาวทองแกลงในถังในคลองเปรม ๆ จำชื่อได้หมดว่าใครบ้างแต่ไม่สนใจไปปากบอกใคร พอตก
กลางคืนจึงไปเอนเฝ้าอยู่บนสะพาน เหมือนที่คิดไว้ก็เสีย พอสักสี่ก็มืดแล้วจะมานอนยัง พี่เหวี่ยง
จึงกระเผลอไปเอน ใช้คืนนั้นหากใจหนักขึ้น

รุ่งเช้ามางานให้มอทั้งรู้ว่ามันคนขโมยลาวทองแกลงถึงกับกระสอ นอยทั้งถามว่าเป็นใครวิไลม
บอกว่ารู้แค่ชื่อยกของที่จะไม่บอกในเมื่อจะให้ของกลางกัน คากก็เอนอย่างไวก็ไม่บอก เพื่อจะแค่เอนว่าคน

จะแบกกระสอบลวกทองแดงได้เป็นคองแข็งแรงมาก แล้วก็ให้เรียกตัวสีกนั้นขึ้นมาขึ้นจากน้ำแบกกลับไปไว้ที่เดิม นายห้างก็ไม่มีหนทางจะเอาคืนกับใครได้อย่างไร เพราะ “พี่เหวี่ยง” ไม่ยอมบอกว่าใครเป็นนาย

คนชั่วที่จะพอลักเลงเอาใจจึงหันมาลงด้วยเป็นอันมาก ให้ทั้งความเคารพและอำนาจ ชื่อของ “พี่เหวี่ยง” มีทั้งพระคุณและพระเดช คำพูดกลายเป็นคำสั่งที่คนเชื่อถือ คดีที่ไม่ลงลงสมเจตนาของนายห้าง แต่ “พี่เหวี่ยง” ก็ยังเป็นพี่เหวี่ยงคนเดิมที่มีน้ำใจกว้างขวาง อารีราชนพ เทากับคองวางคนอยู่ในความเที่ยงธรรม “พี่เหวี่ยง” ผูกใจกับทุกฝ่าย ทั้งตำรวจทั้งหัวไม่ ช่วยเหลือจนเจ็ดเก้าทั้งที่จะฟังมีฟังได้ ไกรราศเหลือเฟือพ่ายได้ทุกวิธีอันไม่ถูกตาย และนี่ก็คือวิสัยนักเลงน้ำแรง ตามข้อตกลงที่รับเหมาจากบริษัทเป็นเดือนด้วยเงินจำนวนหนึ่ง เมื่อแรกควมได้ตกเดือนละ ๖๐๐ บาท คนยามที่ชักพาเข้ามาทำงานเป็นอีกคนละ ๕๐ บาท แต่ก็ไม่ทำให้ “พี่เหวี่ยง” ว่างวายนานได้เลย เพราะต้องเลี้ยงลูกคนมาก บางเดือนของหาไม่ได้ของกลางก็ต้องชักมือ ว่างย่ำสำหรับสมัครพรรคพวกที่ช่วยเป็นหูเป็นตาให้มันค่อนข้างจะมากอยู่

“มันเป็นเงินสมบัตินักเลงครับ...”

ถ้าหากจะมีคนมีหน้ามีตาในจะเดินทางสายแคบไม่ได้ และต้องเลือกทางสายยาวที่สุด หรือจะพูดอีกอย่างมันเป็นเงินเบี้ยบ้ายรายทาง เงินจำนวนนี้ต่อมาได้สูงขึ้นจนถึงห้าพันบาท ทุกครั้งที่ทรัพย์สินของบริษัทถูกขโมย และ “พี่เหวี่ยง” ก็ได้ใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด มิได้ยึดถือเงินของตนเองแต่อย่างเดียว ฐานะการเงินของ “พี่เหวี่ยง” จึงอยู่ระนาบปานกลาง ไม่รวยแต่ก็ไม่จนแม้ในยามเมื่อชีวิตล่วงเข้าวัยชรา เคยมีและหมดแล้วจากชีวิตนักเลง อยู่แปดสิบกว่าแล้ว สมควรจะเป็นพ่อรักผ่อน ค่าแห่งนายห้างที่โรงปูนมอบให้ลูกชายคนพี่ชื่อสมเจตน์ เป็นอันหมดครุระ ถ้าจะมีเหลืออยู่บ้างก็ถือเอาใจผูกพันอยู่ด้วยความเอ็นพ่วง และเป็นที่พึ่งพิงในการปรึกษาหารือบ้าง

ความเป็นอยู่สบายตามที่ควร “พี่เหวี่ยง” มีบ้านชนบทสองห้องอยู่ริมถนนกรุงเทพฯ — หนองรี สายใน ครัวมุมสามแยกใกล้สะพานพระราม ๖ ที่วันชานหลายอย่าง น้ำชา กาแฟ ข้าวแกง เครื่องใช้ เฟอร์นิเจอร์ในครัวโหล คุกปลาใกล้เขื่อนมีคนเดินเข้าออกชั่วไฉว คนกลับจากทำงานเดินเข้ามานั่งเฝ้าแดดอยู่ครัวมืองั่ง สังเกตมาสองซาไรศาไม่ต้อง รับประทานอาหารแล้วสังวาร์วแกงเนื้อกับหม้อไม้เบียร์อีกสองจานรวม บางคนที่ชอบอย่างชาวก็สังวาร์ให้ที่ละบาท เอี่ยมมือสัปดาห์หนึ่งแล้วแรกขึ้นเต็มอย่างยากลำบาก คนหนุ่มมักชอบเจ้าจับกลุ่มกันดื่มไว้อย่างดี ผลจากอกันสนุกสนานถึงหัวค่ำลืมไม้และทางแกงชาแคบที่เข้าไปถึงชานสวนแล้ว บางทีเด็กหญิงเล็ก ๆ ก็เดินเข้ามาซื้อได้ละเมียดกับตัวคัสสองอันร้านของ “พี่เหวี่ยง” เป็นเสมือนที่พักเหนื่อยการเดินทางของคนละแวกนั้น ที่ไม่มีธุระจะซื้อหาของอันนั้นก็แวะมาคุยหรือดูโทรทัศน์กันเป็นทีเพลิดเพลิน

“ผมเลี้ยงลูกทั้งเล็กทั้งใหญ่โหลทั้งพ่อศรีศรีรับ สองคนกายรวมเป็นสิบหก ลูกจ้างอีกสอง ถ้าไว้ในร้านก็เงินกันไม่หมด คัสเลี้ยวสองพันถ้าจะหมดในเดือนก็พอปะปะพอไปได้เป็นสองเดือน นี่จึงที่ลูกชายคนโตช่วยให้อีกเดือนละสองพัน...”

“พี่เหวี่ยง” อึ้งอย่างคนยารวมแต่เลือกเอ็น ผ่านพบชีวิตมากมายจนไม่มีอะไรเหลือให้เกรงกลัวอีกไม่ว่าความจนหรือความตาย

“ส่วนผมชอบอยู่บ้านครับ เห็นคนมาก ๆ แล้วเวียนหัว...”

แล้วเอี่ยมมือหยิบไม้ซีกไฟจุดยาใบของมวนใหญ่ที่มอดไประหว่างการเล่น

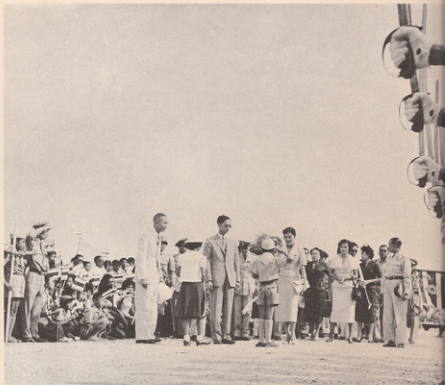
รับเสด็จฯ ที่โรงงานท่าหลวง

ROYAL VISITS

แถวรับเสด็จฯ ของทหารกองเกียรติยศ นักเรียนและราษฎร

The Guard of Honour and loyal subjects awaiting the arrival of Their Majesties

นักเรียนหญิงและชายทูลเกล้าฯ ถวายช่อดอกไม้
School children presenting flowers to Her Majesty

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ทรงเสด็จเยือนโรงงาน
Their Majesties on the special train in the Factory

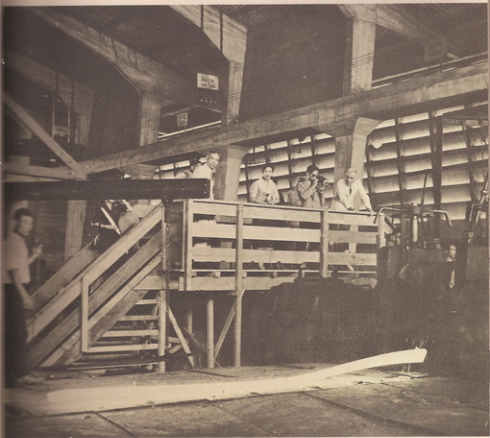

นายไพโรจน์ สนิทวงศ์ ณอยุธยา นายช่างผู้อำนวยการโรงงานท่าหลวง
นำเสด็จฯ ทอดพระเนตรกิจการของโรงงาน
Nai Phairoj Snidvongs, Works Manager of the Ta Luang Factory,
conducting Their Majesties on tour of the Factory

พระยามานวราชเสวี ประธานกรรมการของบริษัท เบ็กคิว คร. พัทธพงศ์ วินทกุล ผู้ช่วยผู้จัดการ
เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

Phya Manava Raja Sevi, Chairman of the Company, presenting
Dr. Bhatbhongs Rinthakul, Assistant Manager, to Their Majesties

ทอดพระเนตรงานของแม่เหล็กที่โรงเหล็ก
Their Majesties watching operation of the Rolling Mill

ณ บ้านพักรับรองอันเป็นที่ประทับ
At the guest house

ระหว่าทางเสด็จพระราชดำเนินจากโรงงานสู่บ้านพักรับรอง
ซึ่งจัดเป็นที่ประทับเสวยพระกระยาหารกลางวัน
Their Majesties on the way to the guest house

พระมหากษัตริย์ทรงสนทนากับ ม.ล. อุดม สนิทวงศ์ รองผู้จัดการ
H.M. the King talking to M.L. Udom Snidvongs, Vice Manager

ทรงค้มอวยพรเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของบริษัท
Their Majesties proposing a toast to the prosperity of the Company

นักเรียนและประชาชนรอรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าเฟรเดอริกที่ ๙ และ
สมเด็จพระราชินีอินกริดแห่งประเทศเดนมาร์ก เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยือนโรงงานของบริษัท ปูน-
ซิเมนต์ไทย จำกัด ที่ท่าหลวง สระบุรี วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๐๕

School children and the population of the district waiting to welcome the Royal Visitors to
the Company's Ta Luang Factory, Saraburi, January 16, 1962.

นิมิตมงคลแห่งความร่วมมือระหว่างชาวเดนมาร์กกับชาวไทย

An auspicious omen of the co-operation between Denmark and Thailand

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำสมเด็จพระเจ้าเฟรเดอริกที่ ๙ และสมเด็จพระราชินีอินกริด แห่ง
ประเทศเดนมาร์ก เสด็จทอดพระเนตรโรงงาน

His Majesty the King accompanied King Frederik IX and Queen Ingrid of Denmark
on tour of the Factory

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำสมเด็จพระเจ้าเฟรเดอริกที่ ๙ และสมเด็จพระราชินีอินกริด แห่ง
ประเทศเดนมาร์ก เสด็จทอดพระเนตรโรงงาน

His Majesty the King accompanied King Frederik IX and Queen Ingrid of Denmark
on tour of the Factory

ORIGIN

It has been fifty years since King Vajiravudh commanded Chao Phya Yamaraj, one of his ministers, to set up a company whose function would be to produce cement for the country's internal use. In order to facilitate its financing in the initial stages, the King also decreed that the Privy Purse buy 1/3 of its total shares.

A group of Promoters was formed under the guidance of Chao Phya Yamaraj and consisted of the following members: Phya Arthakara Prasiddhi, Phya Singhol Sagara, Phra Boribun Raja Sombat (later became Chao Phya Sribibadhana); Phra Montri Pochanakich (later became Phya Sarasin Svamibhakkdi), Luang Svasti Wiengchai (later became Phya Sukhum Naivich), Mr. E.G. Gollo and Cmdr. W.L. Grut. The first meeting took place on June 14, 1913; the task of translating the plan into reality got underway, and 6 months later the work of the founding members culminated in the birth of The Siam Cement Company Limited. It was entered as No. 6 in the Register of Limited Companies on December 8, 1913. One of the Company's regulations stipulated that 3/4 of its shares must be owned by Thai nationals. This regulation is still in force today.

That this event was a milestone in the history of industrial development in Thailand goes without saying. One may wish to ask, however, what had persuaded the King at this juncture to turn his attention to the manufacture of cement rather than other products. The answer is not too difficult to find. The country at that time had entered an era when its physical growth must proceed at a quicker rate than ever before. Up to then most houses in Thailand had been built of wood; only religious shrines, palaces and forts were constructed in brick, overlaid with a mixture of lime, cane juice and glue abstracted from cow hide—a time-consuming process, to say the least, and the result far from enduring. Cement, therefore, was needed as the first ingredient for the expansion of physical facilities without which further development would be impossible.

The purposes underlying any plans for national development are always many and various. For the Kingdom of Siam under the reigns of King Mongkut, King Chulalongkorn, and King Vajiravudh, the prime purpose was to preserve national independence.

When colonialism spread to this part of the world, Thailand quickly came to the realization that a 'civilized' country never had to become anybody's colony, and consequently in order to remain free it must develop into a nation 'civilized' in the sense accepted by the colony seekers—a sense not very notable in depth or breadth. Civilization, in a few words, meant having a way of life and a system of government not too unlike the pattern prevailing in the West. With this realization in mind, the leaders of Siam in those days launched a number of unnamed projects designed to give the country a new, westernized look. No complete change was contemplated, however—that would have been ridiculous—but just enough to impress upon the *farangs* that the Thai people were not barbaric, that they were indeed quite 'civilized' and deserved to be left alone.

It is not within the scope of this article to list all the features resulting from this far-reaching scheme. They merit an entire article, if not a whole book, to themselves. Suffice to say that the most conspicuous feature of all was present in the face of the city of Bangkok itself, in the freshly-constructed roads, bridges, and buildings which seemed to have sprung up overnight. The building boom started during King Chulalongkorn's reign and has left its imprint in the many fine structures still standing today. By the time King Vajiravudh came to the throne, the need for more building materials, techniques and equipment was a real and urgent one. The desire to paint a nice picture, so to speak, in order to impress the farangs, had faded into comparative insignificance. Now the city was being expanded because it was the normal ambition of any city, any country, to become stronger and more prosperous. The Siam Cement Company was founded in response to that ambition.

IN THE BEGINNING

The search for an ideal location to build the factory brought us to a piece of land on the left bank of the Chao Phya River not far from Bangkok to the north. This would place us at a conveniently short distance from both the market and the railroad. We bought the land, then found to our dismay that the cost of building the extension line to bridge what we had thought of as a 'conveniently short distance' between the projected factory and the railway station would have to be borne entirely by us. Dismay turned to despair when the Royal Railway Department, which must have felt lukewarm towards acquiring such a young company for a client, submitted an estimated figure of the cost which was far above our power to afford. There followed another search, rather frantically conducted to be sure, for another 'ideal' site, meaning practically any spot much nearer the railroad than one first choice had been. By great good luck a well-known gentleman with plenty of land at his disposal came to our rescue. Hearing of our plight, he offered to exchange a plot in Bangsue for our own on the river. The transaction was effected and our first problem solved.

A TRIBUTE TO OUR DANISH FRIENDS

The next step was the purchase of machinery, and at our invitation three firms, one English, one German, one Danish, submitted their respective tenders. After careful consideration the Board of Directors decided to accept the Danish firm's proposals. Over the past fifty years this decision has brought the Company nothing but deep satisfaction. The equipment arrived from Denmark—a whole factory, one might say, and with it Danish experts to help us install them and run them. To these men and their colleagues who came at later periods the Company owes a debt of gratitude for a considerable part of its achievement. They were active in all phases of work, engineering, administration, training of workers, everything. Their skill, effort and energy have commanded our admiration and respect; the quality of their heart has won our love. They shared with us the delights of success and suffered with us in all the bad times we have experienced. Their contribution to the Company will always remain an embodiment of the friendship between our two nations, a friendship which can never be fully expressed in words. In the same way, we were unable to describe how deeply honoured and gratified we felt on that auspicious occasion when Their Majesties King Frederik and Queen Ingrid of Denmark paid a visit to the Company in 1962.

The name of Commander W.L. Grut has been mentioned earlier as one of the seven Promoters of this Company. He was also one of the original shareholders, having invested one-third of the initial capital for subsequent redistribution among the public; he became the second Chairman of the Board of Directors, which position he held until the early years of World War II. We mention him again here, as both benefactor and beloved friend who had served the Company with a devotion transcending personal interests and the common bounds of duty.

WORLD WAR I

While the factory was under construction, electrical equipment ordered from Germany had been sent to await shipment in Antwerp, reputed to be one of the most impregnable fortresses in Northern Europe. When the war began in 1914, it was plain to us that our equipment would be under siege for a long time, so as a move against the postponement of our plans an order for another set of equipment was immediately placed with the same firm. Then the unexpected happened. Antwerp fell to the German army in October of the same year; all German goods held there were rerouted to Hamburg and whence to their various destinations.

Thus our erroneous forecast of events resulted in our having to house and maintain an extra set of electrical equipment, a duplicate of the one installed. For a new company such as ours, it was staggering indeed to have to add this additional expenditure to the already heavy financial burden.

Work went on according to schedule, however. The factory was completed in due course; the actual production of cement began and gathered momentum without any mishap. At this point we came up against the harsh realities of marketing. For what seemed an eternity the sale of the Siam Cement Co. product remained distressingly low, and there was not much we could do about it, for what we had to overcome was a most powerful obstacle: the attitude that since what was manufactured inside one's own country must be, by definition, inferior to what was imported from abroad, why bother to try it.

But the war went on, and at last a shortage of foreign cement brought about a change of heart concerning the home product among our potential customers. The Company was now given the opportunity of rendering services and proving its worth. Demand began to take an upward turn, kept on climbing until a point was reached when it became necessary for us to expand our operation to catch up with it, and the first extension was started in 1922.

It is gratifying that our annual production at present has reached 800,000 tons, compared with 20,000 tons in the early years.

FROM CHONG KAE TO TA LUANG

Few would deny that, ideally speaking, a factory should be located near both the market and the source of raw materials. This is especially true for a factory that came into being fifty years ago, when transport posed a bigger problem than it does today. But ideal conditions, like dreams, have a way of remaining unattainable, and are greeted like a miracle when they do materialize. For the Siam Cement Company there was no such miracle. Circumstances had dictated that proximity to the market be our first and immediate concern, so the factory was built at Bangsue, which put it at a distance of 170 kilometres from Chong Kae, in Ampur Bannmee, Changwad Lopburi, where we obtained marl, one of the most important components in the making of cement. Six years later another marl deposit was found in Ban Moh, Saraburi, 100 kilometres from Bangsue, which made the situation a little better, but only a little.

Later on, with the improvement in rail and road facilities, and with the widening of the cement market beyond the metropolitan area, the Company decided to enlarge its business by building another factory at Ta Luang, a district in Ampur Ta Rua in the province of Ayudhya. Besides being on the inland water route provided by the Chao Phya River, the site is a mere 10 kilometres from the marl quarry at Ban Moh.

In mentioning raw material, we would like to say a few words about gypsum, which is one

of the most important materials required for manufacturing cement. After World War II, the Company found a new source of supply of gypsum in the salt fields on our coasts and the Company is now using as much of it as can be obtained, together with the ordinary gypsum which is now mined in our country.

THE EXPORT OF THAI CEMENT

The imported cement, which had yielded its market to Thai cement out of sheer necessity as already accounted, came back after the sea route for transport had become normal after the war. However, due to the constant efforts of the Company to fulfill the demands of the local market, the amount of foreign cement imported annually never exceeded 8% of the total quantity sold within the same period.

As regards the export of Thai cement, apart from the small amount that used to be sent to Singapore, Penang and North Malaya between the years 1917-1920, no serious attention was paid to this field of activity because of the small surplus of production over home consumption. Since 1960, however, the Company has been able to increase its productivity so that there is a larger surplus, with the result that it has become feasible to extend the export trade into neighbouring Laos and South Vietnam.

THE VARIOUS BRANDS

To meet the demands of the building trade, many kinds of cement have been made from time to time, each kind carrying a different brand.

The ELEPHANT brand is our ordinary Portland cement, manufactured according to British and American Standards.

The SUPER, which henceforth will be known as the ERAWAN is a special, rapid hardening Portland cement. It is the best quality which is, as yet, produced by the Company and is permanently available. This brand is expected to be more and more in demand when its value for making good concrete becomes more widely known.

The TIGER brand, a silica cement to which ground sand has been added during the productive process, has been manufactured as far back as 1916. To-day about 50% of the cement manufactured by us still belong to this brand.

Difficulties during World War II in getting gypsum forced us to manufacture another type of puzzolanic cement composed of one part ordinary cement clinker and one part burnt clay, with common salt added to control setting time. This cement has served its purpose of stretching the limited amount of clinker which could be produced during the war. It behaved well generally, except when used for reinforced concrete in which steel would naturally corrode on account of salt.

White Portland cement was once ground from imported clinker, but this had to be given up on account of difficulties in importing such special clinker at an attractive cost.

For the demand of the irrigation work on the Chainart dam a Moderate Heat Portland cement was manufactured by the Company.

NEW ACTIVITIES

Because the Company entertains no wish to compete with its own customers, it has always been reluctant to enter into the field of cement and concrete products. On certain occasions, however, exceptions have to be made to this rule as in the case of the promotion of a new product in which the Company is in a better position than its own customers to take the initiative, or in cases where it is difficult to find new promoters with sufficient capital to start new business. The manufacturing of asbestos cement sheets and low pressure pipes with fittings may be cited as examples.

These new activities are the responsibilities of the new company which has been formed under the name of **The Siam Fibre-Cement Company Limited**, for which The Siam Cement Co., Ltd. was appointed managing agents before World War II. The new company quickly prospered and the Company thereby obtained for itself a new valuable customer for its cement. Since 1960 The Siam Fibre-Cement Co., Ltd. has been strong enough to run its own business as an independent concern.

Another new activity started during the last war is the smelting of iron from local iron ore. This developed after the war into the setting up of a real, even if small, iron and steel works at Ta Luang. After years of costly work and experiments, the Company now turns out reinforcing steel bars and a modern steel foundry is now working at Ta Luang. An expansion of this new plant is already planned.

Among recent new activities, at least three should be mentioned here:

1. The manufacture of firebricks, which is carried on jointly with the iron and steel works. There is now an increasing demand for heat resistant materials, including the constant demand for firebricks of special qualities.

2. The manufacture of precast and prestressed concrete element. Although this activity is now one of the main occupations of **The Concrete Products and Aggregate Company Limited**, we can proudly claim the promotership of the said company.

And in 1962 a new company was added to the chain of our affiliated companies, viz:

3. **The Construction Material Marketing Company Limited**. This newly formed company acts as the sales agent of The Siam Cement Co., Ltd., The Siam Fibre-Cement Co., Ltd. and The Concrete Products and Aggregate Co., Ltd. The new company undertakes the responsibilities of the producing companies in regard to marketing and has set the producing companies free to concentrate entirely on production.

NEW FACTORY

Within the long term plan of the Company, the establishment of a new plant in the South is included. Having considered the sources of raw material necessary for the manufacture of cement and the efficiency in the means of transport both by road and by rail, the Company has decided to start a new plant at Amphur Thung Song, Changwad Nakorn Srithamaraj. Land has already been bought for this project and the contract for the supply of main machinery signed.

The capital required for this new project will amount to Baht 240 million. Part of this amount will be acquired through credits abroad and issue of debentures, another part will be furnished

by the Company from its own funds. It is expected that the manufacture of cement will begin there by the end of 1965, starting with the capacity of 1,000 tons per day. Provision has been made for later expansion up to 3,000 tons a day.

The Company has planned further extension of the Ta Luang Cement Works to bring the total capacity of the three factories up to 1,500,000 tons a year within 1970.

POWER SUPPLY

From the beginning until just after World War II the Company bought all its electric power, first from Samsen Power Station, and later when it was bombed during the war, from Wat Lieb Power Station. After the war when Wat Lieb Power Station had great difficulties in supplying its customers with electric power due to war damages, it became evident that we had to provide our own power supply. Under normal conditions we would have been faced with the problem of disposing of any excess electric current from the newly installed power equipment. But since conditions were not normal and there was an acute shortage of electricity in Bangkok at that time, we were fortunate in not having to solve such a difficult problem. While Bangkok was extending itself in every direction, with the northern part extending beyond Bangsue district, our electric power plant contributed toward the easing of the electricity shortage in the growing area around us.

At Ta Luang the Company laid the 10.5 KV. line to its marl quarry at Ban Moh as the first high tension line in Thailand. At the request of the local administration, the line was further laid to Lopburi and Saraburi, which are still being supplied with electricity from Ta Luang.

Where there is electricity there is power and where there is power there is increased construction. It is expected that there will be an increased demand for cement and other construction materials manufactured by the Company.

LABOUR, EMPLOYMENT, and WELFARE

At present about 1,800 people are engaged by the Company. This large number of employees may naturally give rise to some difficulty. It is fortunate for us that the employees have shown their willingness and co-operation towards the Company's cause during the last 50 years. There was a strike early in 1957, stemming from some misunderstanding between the Company and the employees. This strike, however, was not serious and ended in an amicable atmosphere with the good relations restored, and a compromise was reached to the satisfaction of all concerned. Like in any family, there arose disputes, which were aired and finally dispelled.

We always try to make use of the experience accumulated during the five decades to improve and change the regulations related to employees, so that they will be appropriate to the employees' living conditions and surroundings. Each is assisted to work according to his ability and to live a happy life. It is worthy of note that our effort has not been in vain. As the number of employees is large and they are widely different in modes of life and understanding, each improvement and change might be misconstrued by some employees. Our good intention would, however, prevail and explanation clear away their doubts.

We have realized that help in other directions may some time be more beneficial to the employee in leading a good life than high cash wages alone. Action related to this may cause displeasure to some, but nevertheless we have to take it for the benefit of the majority.

EMPLOYMENT

Clerks, foremen and skilled workers are enrolled by the Management or by members of Administrative Staff or sometimes promoted from ordinary employees who have shown good behaviour.

Unskilled permanent workers are normally selected from the labour force in the pay-roll of the contractor who is given most of the Company's material handling. The worker so selected is engaged for a trial period, and upon agreement between the engineers and the foremen, he may be provided with a permanent job in the Company. This employment procedure is rather long, but it is so designed that only those with reliable records are accepted.

Sometimes the recommendations of the head watchman of each factory is solicited for permanent engagements; or the head watchman is requested to obtain as much information as possible about the prospective employees prior to enlistment.

The workers will then have to pass a physical examination by the Company's doctors, including chest X-ray examination. If found healthy, they will be accepted and issued with identity cards complete with photographs and numbers.

PAY-RATES

We try at all times to adjust pay-rates to correspond with the workers' living standards as well as to maintain the rates on a reasonable level when compared with the rates in general. In addition, the workers enjoy many welfare benefits provided by the Company, so their incomes and good life are assured.

INCOME TAX

Income tax on the employees' incomes is paid by the Company.

WELFARE

The Company provides the following medical help:

1. *Clinics.* Two clinics are set up, one at Ta Luang and the other at Bangsue, staffed with qualified physicians and medical assistants and fully equipped, where the employees and the members of their families receive free medical treatment. Inoculation and vaccination are provided in addition to X-ray examinations whenever necessary.

2. *Medical Treatment.* In case of illness, the employees are treated by the Company's doctors free of charge. If necessary, they will be sent to outside hospitals or other clinics upon the doctors' recommendations at the Company's expense.

Should special rooms be required, reasonable part of the total expense will be met by the Company.

LEAVES

1) *Sick Leave and Help during Sick Leave.* Each employee is allowed to have sick leave totalling not more than 45 days a year at half normal pay, and another 45 days without pay.

A female worker is permitted to take 30-day maternity leave with full normal pay; and may be allowed another 30 days without pay if at the end of the leave she is not yet fit to work. This is in addition to the leaves stated above.

Further, we provide Health Bonus for all employees, designed to induce the employees to keep in good health, thus enabling them to attend to their duties regularly.

In any one year, each employee will receive a bonus equivalent to half of 45-days normal pay, if no sick leaves are taken during the year. Should a sick leaves exceed four days, the Company will deduct his sick leave pay from the bonus.

2) *Holiday Leave and Holiday Resort.* The Company's employees are permitted to take holiday leaves with pay as follows:

- a. 7 days for those who have completed their one year service;
- b. 14 days for those whose service is over 5 years but not more than 10 years;
- c. 21 days for those who have been with the Company for over 10 years.

The Company has set up a holiday resort at Ban Cha-am, Petchaburi, where 18 families at a time may stay and enjoy their holiday leaves. If an employee has more than 3 children, an additional attendant is allowed. 3 meals a day are provided at a very low charge. During their stay at the resort they are also provided with free sight seeing trips to nearby places such as Hua Hin and Petchaburi.

The number of employees who spend holidays at the Company's resort has been increasing every year.

Administrative Staff are not entitled to make use of this resort as they should be able to pay their holiday expenses themselves. The employees may also prefer to spend their holidays at the Company's resort without the supervision of their senior colleagues.

3) *Entering Priesthood.* A leave for a period of not more than 120 days with pay for 90 days may be granted to an employee who wants to enter priesthood after a period of three years' continuous service. Each employee is entitled to one leave of this kind only.

4) *Military Service Leave.* An employee who is mobilised into service under special circumstances is entitled to receive one half of his regular pay during his leave of absence until discharge.

HOUSING FACILITIES

The Company has realised that proper housing facilities are needed by its employees. For those who work in shifts the Company has living quarters in order to make it convenient for them to work in night shift.

Besides providing them with living quarters, the Company encourages its employees to have land and homes of their own. For this purpose, loans at a low interest rate on long term instalment basis up to the amount of their savings already accumulated with the Company are available to the employees.

Employees may also obtain loans for the repair or improvement of their homes. The Company's inspector will visit the prospective borrowers' premises and submit to the Company his observations accordingly.

In 1960, the Company in co-operation with its affiliated companies (The Siam Fibre-Cement Co., Ltd., The Concrete Products and Aggregate Co., Ltd., and The Construction Material Marketing Co., Ltd.) bought a piece of land with an area of over 0.275 km² at Ladyao, Bangkok, Bangkok. The land shall be divided into plots for allocation to employees, each of whom is entitled to buy a plot together with a house to be paid for in instalments over a long period. It is expected that the project will be completed by 1965.

A similar project will also be carried out at Ta Luang.

LOANS TO EMPLOYEES

In addition to loans given to employees for the purpose of building and repairing their houses, the Company has set up a Loan Fund for its employees in order to give assistance in unexpected circumstances, e.g., illness expenses in their families. In each factory, a committee appointed by the Company considers application for loans under this scheme and sanctions the amount of loans and the period for repayment. Interest is charged at a reasonable rate. The interest received on these loans is turned over to the Fund in order to increase the total.

If the resources of the Fund are depleted through lending to the employees, the Company will not grant any additional money to the Fund. In view of this, subsequent borrowers who wish to borrow from the Fund have to wait until previous borrowers have repaid their loans. However, since the establishment of the Fund in 1959, this situation has not yet occurred.

EMPLOYEES' MARRIAGE AND CHILD ALLOWANCE

From the beginning of 1963, the Company began to give assistance towards employees' marriage expenses and to give child benefits. When a Company's employee is married and on presentation of an official marriage certificate to the Company, he or she will be given 400.- Baht; in the event of an employee having a child, he will receive 200.- Baht for each child born upon showing of a birth certificate.

BONUS

From the end of each year, the Company calculates an annual bonus based on the production of cement for the year. A part of the bonus is allocated as Health Bonus described before and the remaining amount is given to the employees whose service is over one year. 75% of the said amount are divided equally among them while the other 25% accrue to the employees in accordance with their rates of pay, length of service and also the number of days worked during the year.

SAVINGS

The Company encourages the employees to save. They may deposit with the Company not over 25% of their earnings, to which is added an interest at the same rate as the Company is paying for bank overdraft.

ASSISTANCE UPON RETIREMENT

There are two kinds of assistance provided for the employees upon their retirement, either Provident Fund or Gratuities:-

Provident Fund. The Fund is made up of 5 per cent of the employees' salaries plus 6 per cent compound interest per annum and an equal sum contributed by the Company.

Gratuities. An employee who resigns of his own accord after being with the Company not less than 10 years will receive a gratuity equal to a month pay for each year of service.

The Company will pay the retiring employee whichever amount is larger.

VOCATIONAL TRAINING

The Company has long foreseen the need for skilled labour. In 1954, it started its training courses for the employees' children of above 16 years of age in mechanics, carpentry, masonry and smithery. The courses which are for 3 years are conducted by the Company's craftsmen under the supervision of the engineers.

The trainees will receive an allowance which will increase in accordance with their progress made in the course of training. After graduation, the trainees are required to serve the Company for at least one year. The instructors, whose students have completed the course, will be awarded "tuition-fees" by the Company. The number of Thai skilled workers employed by the Company has remarkably increased as a result of this programme.

The training programme was interrupted temporarily in 1958 and 1959 when the installation of a new plant at Ta Luang was being carried out. In 1962 the training course was reintroduced but this time the trainees have been chosen from the Company's unskilled workers with sufficient educational background, good personality and behaviour.

In spite of the heavy expenses involved, the Company is willing to continue the training programme. The Company believes that this programme will provide an opportunity for the Company's employees of good behaviour to be promoted. Besides, it is expected that in the future the Company may acquire more labour saving machines. Therefore the building up of sufficient number of skilled labour is most necessary.

TRAINING AND FURTHER STUDIES ABROAD

The Company occasionally sends members of the Administrative Staff and foremen abroad for training and further studies, and upon their return they may improve the Company's activities. Each tour varies from about 4 to 8 months. It is satisfying that so far much has been achieved.

LIBRARY

Early in 1962, the Company set up a library. Most of the books are on engineering and commerce. Some novels and books on literature are also available for the employees' pleasure during their spare time.

SHARES IN THE CONSTRUCTION MATERIAL MARKETING CO., LTD.

On the occasion of the Company's 50th Anniversary in 1963, shares in The Construction Material Marketing Co., Ltd., the Company's sole distributors, were offered at par value to the employees and about 200 employees are now shareholders.

RESEARCH FOUNDATION

On the 50th Anniversary of the Company, F. L. Smidth & Co., A/S of Denmark donated a sum of money to the Company and The Siam Fibre-Cement Co., Ltd. to commemorate the close relationship that has existed throughout the years. The Company and The Siam Fibre-Cement Co., Ltd. have contributed towards this fund to be established as a foundation for the benefit of Thai scientists and engineers researching at home and abroad in the field of cement industry.

From the foregoing paragraphs, it may be appreciated that the Company endeavours in every way possible to provide all employees with every necessity for them to live a reasonably happy life. The methods involved may be complicated but they are intended solely to give comfort and fair treatment to an employee from the first day when he is enrolled to the last day when he leaves the Company. All the helps listed briefly above are appropriate under the present circumstances, but may not be at a later date. Consequently, the Company's procedure of giving the assistance may have to be changed from time to time to conform with prevailing conditions. One thing is, however, assured: the upholding of the employees' interests. With reasonable helpful support, it is hoped that they will continue to give their best in return towards the common good for all concerned.

OLD HANDS

The help given to the workers by the Company, both under the old regulations and under the changed terms as already described, have brought benefits and satisfaction to the workers. To get their views on this subject we have interviewed a few old workers and the following is the result:

The first four were sitting in what is the board meeting room of the Company. They were all happy to talk of the past. Nai Kim Oui Chianpradit, whose eyes are still sparkling and whose movement is still brisk in spite of his sixty-nine years, was the first to speak to us in a clear voice.

"Under wartime Nationalism I had to change my name to just plain Oui, but all the *farangs* here call me Kim Oui," he said.

Kim Oui came from Ban Pong, Rajburi. His elder sister sent him to school in Bangkok, where he attended Assumption College and passed through the fourth grade. When he was starting upon the fifth grade, his sister died and Kim Oui found himself without financial aid. He did not want to return home and began to work in Bangkok, taking jobs which he thought were in keeping with his education.

"I took quite a number of jobs, here and there, but they did not seem to last very long," he continued.

One day he got to know the cook of Mr. Erik Thune, the accountant of the Company. The acquaintance ripened to friendship, which brought Kim Oui on a friendly visit to Bangsue.

"In those days we had to come by train from Hualampong. I still remember the 10 satangs third class fare. The train left Bangkok at seven o'clock in the morning and the last train back was at five in the afternoon. If you missed this last train you had to spend the night at Bangsue . . ."

On his visit to Bangsue he met the General Manager of the Company, Mr. Oscar Schultz, known to the workers as the Tiger, due to his somewhat fiery temper. In his angry moments Mr. Schultz was known to use force on the workers around him. His wife used to advise him to bit his own fingers or to hit the wall with his bare fists, so that his anger might be spent and the unfortunate workers around him might be spared an occasional black eye. In spite of his quick temper, Mr. Schultz was really a kindly man; he was as quick with his reward to the good workers as with his fists to the bad ones. They both loved and feared him.

After a brief conversation together, the Tiger took a liking to Kim Oui and offered him a job in the office.

"I joined the Company in 1916. I was then only twenty-two." Kim Oui thinks of time in term of the Christian Era and his conversation is interspersed with English words due, no doubt, to his close relationship with the *farang* boss for more than thirty years. "I started with a salary of Baht 40," he continued. "My job was that of a general clerk, you know—typing, interpreting and almost everything. There were only three clerks at that time. The others were Sam-Ang and Thiem-hee . . . Oh! they're both dead now . . ."

There were about fifty-eight Thai workers then, together with about forty Chinese coolies.

Forty Baht a month was a lot of income to Kim Oui in 1916. It was a big salary for a clerk, for Mr. Erik Thune, the accountant, only drew Baht 350 per month and the Tiger himself drew just over a thousand. The cook's salary was Baht 30 and the houseboy's Baht 25.

"I lived like a *farang*, paying 2.50 ticals a day for my food . . ." Kim Oui rolled his head slowly, his eyes shining with past happiness.

He had a great deal to say about Tiger Schultz. On one occasion some barges carrying rocks for the factory came to the canal while the Tiger was busy in his office. Kim Oui took the initiative and ordered the barges to be unloaded, after which he went to report. That was enough to blow the Tiger up. He loudly demanded to know from Kim Oui who was the real general manager; Kim Oui or himself! He accused Kim Oui of doing things beyond his duty. Kim Oui knew that he was wrong and quietly left the office without saying a word. The next time the barges came again Kim Oui went up to report and asked for instructions. The Tiger almost blew off the ceiling. He banged his fist on the table; he demanded loudly to know what sort of a clerk Kim Oui was. After working for ten years at the factory did he not know how to deal with such simple matters as ordering the barges unloaded without disturbing an honest, busy man at his work? The Tiger was sorry that he had chosen a wrong man to do the job. Kim Oui was no good . . . completely worthless! . . . But Kim Oui did not wait to hear the end. His temper was rising too. What sort of a manager did the Tiger think he was? It was better for Kim Oui to resign. Having shouted back what came to his mind, he grabbed his hat and left the office for his room. He began to pack, thinking that he would leave after dark because he did not want anyone to see him leave.

"After a while there was a knock on the door and who should have come in but the Tiger himself. He walked right into my room and said 'Kim Oui, why must you take offence when I say a few harmless words to you? How long have you been working with me now? Go back to work at once! Come back to the office with me right now!'"

Nai Kim Oui told the story with a catch in his voice.

This sixty-nine year old worker is well-known for his industry. His salary was raised by Baht 30 every year until he retired just after World War II.

Another who joined the Company during World War I is Nai Luen Machandr. He is now seventy-one, with failing eyesight and a cotton-white moustache on his upper lip. His eyes show traces with some rough dealing with life in the past, he talks slowly but firmly, but when he smiles all is kindness and friendliness. Nai Luen was born in a village in Pathumthani and became a sea captain. His ship used to sail between Bangkok, Singapore, Penang, Hongkong and other romantic ports in the South China Sea. The ship's name was "Lee Hee" and it belonged to Windsor Co. which used to be known among the Thai as "*Hang Si Ta*" or the Four Eyes Company ("The Manager wore spectacles; that's why they called him the four-eyed man", said Nai Luen.) He worked there for nine years, from a sailor to captain. Then the war came.

"The English were fighting the Germans, sir," Nai Luen explained, "the Thai joined the English, so the Germans had to be captured. The Company's ships ceased to go to sea. Nearly all the workers had to leave. I was captain, with a salary of eighty Baht per month; they told me to look after the ship in port at twenty Baht a month. After a while I thought I was becoming paralysed from sheer lack of something to do, so I left . . ."

After four months of looking around for jobs he heard that the Red Ship Company was in need of a sea captain.

"It was known as the Red Ship Company, but it's not the same Company as the Siam Steam Packet", he tried to recall the names of the proprietor and his wife.

This Company had a number of coastal steamers, but Nai Luen did not stay long with it.

"I could not find a good coxswain, sir," was his reason.

He went back to his home village in Pathumthani, could not find a regular job, but occasionally he brought bricks in a barge to Bangkok for sale. Having heard that a cement factory was

under construction at Bangsue, he contacted Mr. Henry, a Ceylonese, thereby obtaining a contract to deliver all the bricks required for a commission.

"I got two Baht per barge load of bricks." Nai Luen was firm on this point.

He delivered bricks to the Company for about a year and became very friendly with Mr. Henry, because his experience as a sea captain had made him quite fluent in Ceylonese. This gave him a better opening than the others.

Three months after the factory was finished, Nai Luen became coxswain of the Company's steamer, named "Rahu", which was used to pull barges carrying fuel oil to Bangsue and for all general purposes, including the *Mem's* trip to Nondaburi to buy durians and the *Nai Hang's* trip to Rangsit to shoot birds. The steamer was later changed to a motor boat named "Siamment", on which Nai Luen remained coxswain. When the motor boat was transferred to Ta Luang, Nai Luen came ashore and took on the job of chief watchman.

"At that time I had a salary of forty-five Baht. It was a great deal, sir! Every thing was cheap. My wife used to take only one Baht to the market but she had to take along two baskets for the food . . ." The old man looked around the Company's premises with happy memories. When a glass of beer was set before him, he smiled politely and said, "Thank you, sir, but I have not touched it for years . . ."

Next to him sat Nai Home Thongmee, whose age is seventy. He speaks little but told us that he originally came from Ubol in the North East and joined the Company in 1916 thirty five years ago. He began work when he was eighteen and his first regular job was at a railway station at Soong Noen in Korat. He was later transferred to Petchburi and asked to be trained in the telegraph section of the Railway, in which he remained for some years. He got a job in the electrical department of the Company through one Nai Tuan, who was then working with the Company as an engineer. He started his work on the daily wage of 75 satangs per day.

After three weeks his wage was increased to one Baht per day and after one year he received a monthly salary increase of five Baht. He worked with the Company until the end of World War II. He became chief electrical worker and his last salary was Baht 2,200 per month.

The Company gave him a retirement fund of Baht 88,000.- which was equal to forty months of his salary. At the end of his 25th year with the Company he had already drawn a bonus of 77,000 Baht. He now lives in happy retirement, which he fully deserves after years of faithful work.

Another worker who joined the Company in the same year as Nai Home is Nai Damrong (Tan Choo Shaw) Bunyavichak, who began his work with the Company as a clerk of the engineer at the factory. Nai Damrong attended many schools in his youth and was toying with the idea of entering the army. However, he decided to become a clerk in the Nestlé Milk Company instead, with a salary of Baht 70 per month—far above army pay in those days.

"Quite a number of my school mates are now generals," Nai Damrong informed us, "one of them commanded a regiment . . ."

After eight months in the milk company he moved to The Siam Cement Co. He became storekeeper of the Company, in which post he remained until his retirement.

"My salary on my retirement was Baht 5,000," he said "but when I completed my twenty-five years with the Company I received a bonus of Baht 200,000."

Upon retirement, Nai Damrong received a fund from the Company equal to his salaries for 39 months. Seven months of this he received in a lump sum. The rest was divided into 39 instalments. At present he owns a mine in Lampoon. Although he now has his own business, Nai

Damrong still works with the Company as a bill collector, with an income of Baht 5,000.-, the same amount as he received from the Company as a chief storekeeper.

Another old hand of the Company who should be mentioned here is Nai Sangiem Sirimod, well known to the residents of Bangkok who are over forty as "Nine-spired Ngiem", because of his position as the head of a gang of "nak leng" who used to tattoo themselves with the sign of the nine spires. The "nak leng" have been described as hooligans and gangsters by the police and some law-abiding citizens, but they have been described by themselves and even by some groups of law-abiding citizens as knight errants who give protection where the force of law does not extend itself. We suppose they are a little of everything by which they have been described. Some "nak leng" do not seem to live on this side of the law, while others live under a code of loyalty, sacrifice and sportsmanship. Sangiem seems to belong to the latter type, for he still enjoys popularity and respect from those who have come into contact with him, as evidenced by the fact that he is still known as "Phi Ngiem" or Big Brother Ngiem to quite a considerable number of people, even though he is now a somewhat retiring, polite old man of over eighty.

The life of Sangiem deserves a book to itself, for it has been full of rawness and struggle worthy of a best-seller. We will begin here, however, at the point when he joined the Company at the age of over fifty, mellowed by time and experience.

Just before World War II, the Company was somewhat troubled by the increasing loss of property due to petty thefts. The police was always informed every time a theft occurred: few culprits were arrested but in most cases they were not. It was decided that a chief watchman should be employed, who could deal with the problem from the inside. Sangiem's name was recommended, because of his long experience with the shadowy side of society. An "influential" person was sent to approach Sangiem, who at that time was not "free" to accept the job. He was serving a five years gaol sentence for some offence, which Sangiem solemnly swore to us was a put up job. He came to the Company, however, when he was literally free to do the job.

"I joined the Company just over ten days before the Japanese arrived," he informed us when we interviewed him at a roadside restaurant which he now runs in his retirement.

The Company agreed to pay Sangiem a fixed monthly sum of money for his responsibilities.

"I employed watchmen and paid them out of that sum," Sangiem explained the agreement, "I had the right to place them where I wanted; no one interfered with me, but I had to make good to the Company whatever was stolen."

Sangiem undertook the trust given to him by the Company with his usual care and forethought. He recruited his watchmen solely from Bangsue district. According to Sangiem, they were men who were married, since unmarried men were without ties and responsibilities and therefore unreliable. He chose only those who had the qualities and potentialities of the *nak leng*. He did not employ his followers from the old gang at Nang Lerng district for fear that they might create, in his own terminology, a "different smell" which might cause dangerous bloody feuds.

He was of the opinion that the thefts were mostly committed by those who were working inside. He dealt with this problem by studying the characters of all the workers. He would then approach the likely ones and peacefully ask them to be on good behaviour.

"At that time I had sixteen watchmen, but there were over a thousand workers at the factory."

In spite of his careful method, there were still some thefts. A man would be warned by Sangiem in the morning, who would give assurance that he would be on good behaviour, but in the evening he would again succumb to his own temptation. But most of them never got away with it, for Sangiem, knowing full well the extent of human frailties, would be there to catch them in the act.

When a man was caught stealing something, the property stolen would be quietly taken from him. His name would be reported to the Company, to be dismissed from his job or not according to the Company's own discretion. Sangiem, however, regarded it as part of his job to recommend mercy for a first offence. If a man did not learn his lesson and committed a second offence, then he was turned over to the police.

"No, sir, never!" he protested firmly when we enquired whether he had any occasion to resort to force in the exercise of his duty. Abstinence from force, according to him, is the essence of good administration.

His long experience as a *nak leng* has taught him that only kindness and sympathy could bring an end to bitter feuds. Every man has a friend or a relative to exact vengeance on his behalf. The use of force, except in self-defence, is virtually the beginning of an endless flow of human blood. Such belief was in the mind of Big Brother Ngien when he earnestly said:

"It's always wrong to use force. Kindness is the only way. It is better to try and point out to them that gaols are not first class hotels. But then there are some who do not react to kind treatment in the way they should. With people like that, a judicious knock on the head now and again is perhaps necessary."

Quarrels and fights are bound to happen where a number of strong, healthy men work together. Sangiem took it upon himself to iron out the differences among the men in the way that only a Big Brother could do, thereby saving the Company not only its property but many valuable working hours.

But even Big Brother Ngien himself could not avoid misunderstanding from some others. One contractor to the Company could not stand the sight of him for reasons of his own. He tried to employ a band of hoodlums to get rid of Sangiem; but when Tong Yoy, the chief of the gang, heard that Sangiem was to be the victim, his face turned pale and he firmly refused the undertaking. He told the contractor that he could not harm Sangiem for any amount of money, for to him Sangiem was no longer a Big Brother but had become a Father, due to past kindnesses while Tong Yoy himself was serving term in prison. He would willingly kill any man for the contractor but not his own father. That was the end of the matter, as far as the contractor was concerned. For if the job was refused by a thug like Tong Yoy, no one else would take it.

Sometimes Sangiem dealt with problems with a sense of humour of his own. One day he noticed four workmen dumping some heavy sacks full of valuable copper wire into the canal. He noted all their names but did nothing about it. The same night he went to sit quietly in the dark on the spot where the stolen property was dumped. In the early hours of the morning a boat turned up in the canal with the four men inside it. They were obviously coming for the sacks of wire. Sangiem coughed softly and that was enough to put the would-be robbers to flight.

Next morning he reported to the manager that five sacks of copper wire had been stolen, but he knew where they were and was ready to restore them. The manager asked him if he knew who the culprits were, but Sangiem declined to divulge their names. He merely told the manager that the sacks of wire were heavy and he needed four strong men to carry them back. He gave the manager the names of the four strong men, who were promptly ordered to carry the sacks of wire back to where they belonged. The manager probably understood and so did the men; they never attempted to do anything like that again.

By practising kindness and friendliness, Sangiem had to keep an open hand and an open house to all workers, thieves, hoodlums and policemen alike. He never neglected those who were in need of help. His own share of the sum of money paid by the Company was about Baht 600, after the wages of all the watchmen had been paid. He did not become rich out of this and on certain occasions, when stolen property could not be restored, he had to pay for it out of his own pocket; but he was happy working for the Company.

"I had the wealth of the *nak leng*, sir," he said.

งานฉลองครบรอบ ๕๐ ปีของ
บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด

และ ๒๕ ปีของ
บริษัท กระเบื้องกระดาษาไทย จำกัด

ณ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด
บางซื่อ พระนคร ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๗

The Golden Jubilee Celebration of
The Siam Cement Co., Ltd.

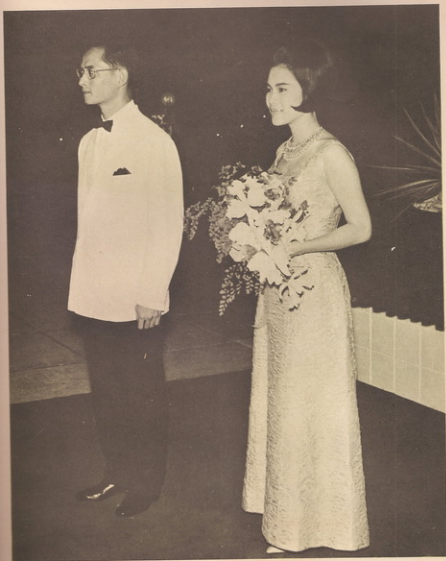
and the Silver Jubilee Celebration of
The Siam Fibre-Cement Co., Ltd.

at The Siam Cement Co., Ltd.
Bangsue, Bangkok on February 14, 1964

พลับพลาสำหรับเสด็จ ในงานฉลองครบรอบ ๕๐ ปีแห่งกิจการของบริษัท
 บางซื่อ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘

Pavilion for Their Majesties the King and Queen
 built for the occasion of the Golden Jubilee celebration
 at the Bangsue Factory on February 14, 1964

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จมาทรงเป็นประธานในงานฉลอง
Their Majesties the King and Queen graciously presiding over
the Celebration

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
ตราตั้งให้แก่ภริยา
His Majesty the King handing over Royal Appointment

พลับพลาที่ประทับ
Royal Pavilion

ผู้ถือหุ้นมาร่วมในงานฉลอง
Shareholders participating in the Celebration

ประโยชน์อันเกิดจากซีเมนต์

VARIOUS APPLICATIONS OF CEMENT

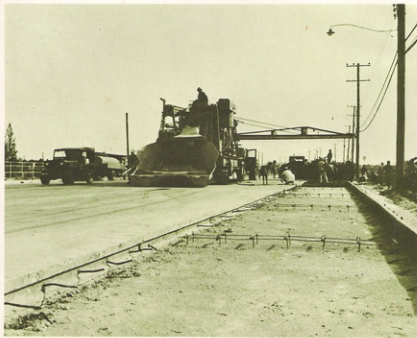

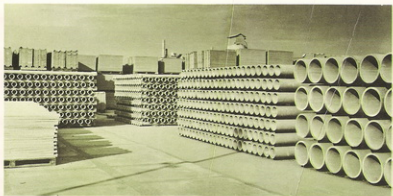

วิบูลย์ ภัทรพิทักษ์ จำกัด
Sharp
ตัวแทนจำหน่าย

วิบูลย์ + PHILIPS + สิบลู่ +

สิบลู่โรงแรม
SIBUNRUANG

6) em a 20

